T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

FRANSIZ DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE ANA DİLİ KULLANIMI

Burçin (GÜNGÖR) YAVAŞ

(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul, 2023

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

FRANSIZ DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE ANA DİLİ KULLANIMI

UTILISATION DE LA LANGUE MATERNELLE DANS L'ENSEIGNEMENT DE LA LANGUE ÉTRANGÈRE

Burçin (GÜNGÖR) YAVAŞ

(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman

Prof. Dr. Gülhanım ÜNSAL

İstanbul, 2023

Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.
© 2023

ONAY

Burçin (GÜNGÖR) YAVAŞ tarafından hazırlanan "Yabancı Dil Öğretiminde Ana Dili Kullanımı" başlıklı bu çalışma, ... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	**İmza**
TEZ DANIŞMANI	**Prof. Dr. Gülhanım ÜNSAL**	
JÜRİ ÜYESİ	**Prof. Dr. Füsun SARAÇ**	
JÜRİ ÜYESİ	**Prof. Dr. Nesrin DELİKTAŞLI**	

ETİK BEYANI

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım çalışmamda;

- Sunduğum bilgileri, dokümanları ve verileri bilimsel ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Çalışmamda yararlandığım eserlerin tamamına atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Elde ettiğim verilerde ve sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı bildirir, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

__/__/2023

Burçin (GÜNGÖR) YAVAŞ

ÖZGEÇMİŞ

2013	Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalından mezun olma.
	Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Pedagojik Formasyon
2017	Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Fransızca Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programına giriş
2018 - 2021	Diyarbakır Dicle Necati Ceylan Anadolu Lisesi'nde Fransızca öğretmeni
2022 -	Edirne Lalapaşa Çok Programlı Anadolu Lisesi Fransızca Öğretmeni

ÖNSÖZ

Öncelikle varolan bu başarının tek kahramanı yoktur. Bana güç olan ve ebediyete uğurlansa dahi varlığını hissetmeye devam ettiğim dedem Veli GÜNGÖR'e, beni yetiştirdiği, pusulam olduğu ve bu başarıyı yaşamama vesile olduğu için babaannem Fatma GÜNGÖR'e sonsuz şükran duyuyorum.

Tezimin her aşamasında yanımda olan sevgili eşim ve ailem, birbirinden değerli dostlarım sizi çok seviyorum.

Sabrı ve nezaketiyle desteğini esirgemeyen bu uzun ve meşakkatli yolda inancımı kaybetmeye başladığım anda dahi beni yüreklendiren değerli Hocam ve Danışmanım Prof. Dr. Gülhanım ÜNSAL'a sonsuz sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Ayrıca, yüksek lisansın hem ders döneminde hem de tez döneminde destek olan Hocalarım Prof. Dr. Füsun SARAÇ ve Prof. Dr. Yaprak Türkan YÜCELSİN TAŞ'a teşekkür ediyorum.

Burçin (GÜNGÖR) YAVAŞ
İstanbul, 2023

ÖZET

Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili kullanımı üzerine öğretmenler arasında farklı fikirler olması öğretimde niteliksel farklılıkların oluşmasına sebep olabilir. Fikir ve uygulamadaki bu değişik yaklaşımlar bu konu üzerine bir araştırma yapılması gerekliliğini de beraberinde getirir. Bu doğrultuda, yabancı dil öğretmenleri arasında uygulamada ortaya çıkan sorunlara yanıt bulunması ve konunun aydınlığa kavuşturulması gerekmektedir.

Bu yüksek lisans tez çalışmasıyla yapılan araştırmalar ve görüşmelerle yabancı dil öğretiminde ana dilinin yeri ve öneminin belirlenmesi hedeflenmiştir. Öğretmenlere anket ve görüşme formları uygulanmıştır. Öğretim esnasında ana diline başvurulmasının nedeni ve sınırları, ana diline başvurmayı zorunlu kılan durumlar sorgulanmıştır.

Çalışmanın sonucunda yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımının olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür. Dersin gidişatını kolaylaştırmak için zaman zaman ana dili kullanımı gerektiği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin duygusal durumları (korku, kaygı, heyecan, endişe, vb) hazırbulunuşluk, ilgi, istek ve güdülenme düzeyleri ana dili kulanımı değişkenleri arasında görülmüştür. Dersin gidişatına olumlu bir hava kattığı tespit edilmiş ve zaman tasarrufu konusunda göz ardı edilemeyecek oranda bir iyileşme sağladığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Yabancı Dil Öğretimi, Hedef Dilin Kazanımı, Ana Dili Kullanımı.

ABSTRACT

The fact that there are different opinions among the instructors on the use of mother tongue in foreign language teaching classes may cause qualitative differences in teaching. These different approaches in idea and practice bring with it the necessity of conducting a research on this subject. In this direction, it is necessary to find answers to the questions that arise in practice among foreign language teachers and to clarify the issue.

It is aimed to determine the place and importance of mother tongue in foreign language teaching with the researches and interviews conducted with this master's thesis. Questionnaires and interview forms were applied to the teachers. The reason and limits of using the mother tongue during teaching and the situations that make it compulsory to use the mother tongue were questioned.

As a result of the study, it has been seen that the use of mother tongue in foreign language teaching has positive effects. The learners' emotional states (fear, anxiety, excitement, etc.), readiness, interest, desire and motivation levels were seen among the variables of mother tongue use. It has been determined that it has added a positive atmosphere to the course of the course and it has been seen that it provides an undeniable improvement in time saving.

Key Words: Foreign Language Teaching, Target Language Acquisition, Use of Mother Tongue.

RÉSUMÉ

Le fait que les enseignants aient tous un avis différent sur l'utilisation de la langue maternelle dans l'enseignement d'une langue étrangère peut entraîner des différences dans la manière d'enseigner la langue. Ces différences dans les approches et dans les pratiques des enseignants nous poussent à les étudier de plus près. Dans ce sens, il est nécessaire de trouver des réponses aux questions que se posent les enseignants de langues étrangères sur les pratiques adoptées en classe afin de mieux éclairer ce sujet.

Dans ce mémoire, à partir de nos recherches et des entretiens réalisés, nous cherchons à déterminer la place et l'importance de la langue maternelle dans l'enseignement des langues étrangères. Des questionnaires et des formulaires d'entretien ont été communiqués aux enseignants. Dans ce travail, nous nous intéressons aux raisons et aux limites de l'utilisation de la langue maternelle ainsi que les situations qui contraignent l'enseignant à faire usage de la langue maternelle dans l'enseignement d'une langue étrangère.

Cette recherche nous a permis de constater que l'utilisation de la langue maternelle a des effets positifs sur l'enseignement des langues étrangères. Ainsi, nous sommes arrivés à la conclusion que la langue maternelle devait utiliser de temps en temps afin de faciliter le déroulement du cours. Les émotions (peur, inquiétude, anxiété, enthousiasme, etc.), les prérequis, l'intérêt, le désir et la motivation des apprenants ont été observés parmi les variables de l'utilisation de la langue maternelle. Nous avons constaté que l'utilisation de la langue maternelle avait une influence positive sur l'atmosphère en classe et de ce fait sur le déroulement du cours et qu'elle permettait de gagner un temps considérable.

Mots-clés : Enseignement de la langue étrangère, apprentissage de la langue cible, utilisation de la langue maternelle.

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANI ..... **ii**
ÖZGEÇMİŞ ..... **iii**
ÖNSÖZ ..... **iv**
ÖZET ..... **v**
ABSTRACT ..... **vi**
RÉSUMÉ ..... **vii**
İÇİNDEKİLER ..... **viii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **x**
GRAFİKLER LİSTESİ ..... **xi**
BÖLÜM I: GİRİŞ **1**
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Amaç 1
1.3. Önem 1
1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar 2
1.5. Varsayımlar 2
1.6. Araştırma Soruları 3
1.7. Tanımlar ve Kısaltmalar 4
BÖLÜM II: ANA DİLİ EDİNİMİ VE YABANCI DİL ÖĞRETİMİ **6**
2.1. Ana Dili Edinimi 6
2.1.1. Ana Dili Edinimi Aşamaları 8
2.2. Yabancı Dil Öğretimi 9
2.2.1. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri 10
2.2.1.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi 11
2.2.1.2. Dolaysız Yöntem 14
2.2.1.3. Doğal Yöntem 15
2.2.1.4. İşitsel-Dilsel Yöntem 15
2.2.1.5. İletişimsel Yaklaşım 16
2.2.1.6. Seçmeli Yöntem 17
2.2.1.7. Telkin Yöntemi 18
2.2.1.8. Sessizlik Yöntemi 19

2.2.1.9. İşitsel-Görsel Yöntem 20
2.2.1.10. Görev Temelli Yöntem 20
2.3. Yabancı Dil Öğretimi ve Ana Dili Kullanımına Genel Bakış 22
2.4. Dil Öğretiminde Ana Dili Kullanımı ile İlgili Yapılmış Çalışmalar 24
BÖLÜM III: YÖNTEM 29
3.1. Araştırma Modeli 29
3.2. Evren ve Örneklem 29
3.3. Veri Toplama Araçları 30
3.3.1. Güvenirlik İncelemesi 29
3.4. Verilerin Çözümlenmesi 31
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUMLAR 32
4.1. Anket Formu Verileri 32
4.1.1. Bulgular 32
4.2. Görüşme Formu Verileri 40
4.2.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri 40
4.2.2. Bulgular 41
BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 59
5.1. Sonuç 59
5.2. Öneriler 62
KAYNAKÇA 64
EKLER 71
EK 1. Anket Formu 71
Ek 2. Görüşme Formu 72
Ek 3. Görüşme Formu SPSS Verileri 73
Ek 4. Anket ve Görüşme Formu İzin Belgeleri 78

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ana Dili Edinimi Aşamaları 8
Tablo 2. Cumhuriyet Döneminde Yıllara Göre Yabancı Dil Öğretiminin Dağılımı 10
Tablo 3. Anket Formu Örneklem Grubu 30
Tablo 4. Görüşme Formu Örneklem Grubu 30
Tablo 5. Ankete Katılan Katılımcıların Demografik Bilgileri ve Yanıtları 32
Tablo 6. Yanıtların Alanlararası Karşılaştırılması 33
Tablo 7. Yanıtların Kıdem Yılına Göre Karşılaştırılması 37
Tablo 8. Öğrenci – Öğretmenlerin Yabancı Dil Seviyesi İle Ana Dili Kullanımı Arasındaki Doğru Orantının Karşılaştırılması 40
Tablo 9. Görüşmeye Katılan Katılımcıların Demografik Bilgileri 41
Tablo 10. Yabancı Dil Öğretiminde Ana Diline Başvurma 42
Tablo 11. Soru-1 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri 43
Tablo 12. Ana Diline Başvurma Durumları 44
Tablo 13. Soru-2 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri 45
Tablo 14. Ana Diline Başvurma Sıklığı 46
Tablo 15. Soru-3 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri 47
Tablo 16. Ana Dili Kullanımının Olumlu Etkileri 47
Tablo 17. Soru-4 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri 50
Tablo 18. Ana Dili Kullanımının Olumsuz Etkileri 51
Tablo 19. Soru-5 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri 54
Tablo 20. Ana Dili Kullanımını Etkileyen Değişkenler 55
Tablo 21. Soru-6 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri 58

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri..... 34
Grafik 2. Verilen Yanıtların Alanlararası Karşılaştırılması 35
Grafik 3. Verilen Yanıtların Kıdem Yılına Göre Karşılaştırılması 38
Grafik 4. Öğrencilerin – Öğretmenlerin Yabancı Dil Seviyesi ile Ana Dili Kullanımı Arasında Doğru Orantının Karşılaştırılması 40

Bu tezi sevgi ve destekleriyle hep yanımda olan
bana inanan büyük aileme "GÜNGÖR AİLESİ"NE adıyorum.

BÖLÜM I: GİRİŞ

Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı üzerine yapılan bu çalışamanın giriş bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, yöntemi, kavramsal çerçevesi, kapsam ve sınırlılıkları, varsayımlar, veri toplama tekniği, verilerin değerlendirilmesi, araştırma soruları, tanımlar ve kısaltmalar ele alınacaktır.

1.1. Problem Durumu

Yabancı dil öğretiminde ana dilinin yeri oldukça belirsizdir ve bu durum öğretmenler arasında görüş ayrılıklarına yol açmaktadır. Hedef dilin kazandırılmasında ana dilinin öğretmen bir işlevi olup olmadığı, ana dili kullanımının hedef dilin gelişim sürecinde gerilemelere sebebiyet verip vermediği konuları araştırmamızın yapılması adına önemli sorunsallardır.

1.2. Amaç

Yabancı dil öğretiminde ana dilinin kullanımı konusunda yabancı dil öğretmenleri arasında görüş ve uygulama farklılıkları bulunmaktadır. Bu görüş ve uygulama farklılıkları yabancı dil öğretimindeki niteliği ve ilerlemeyi doğrudan etkilemektedir. Bu doğrultuda;

1. Çalışma yabancı dil öğretiminde ana dilinin yerini belirlemeyi hedeflemektedir.
2. Öğrencilerin yabancı dile karşı olumlu yönde gelişim göstermesine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

1.3. Önem

Yabancı dil öğretimi uzun ve meşakkatli bir yoldur. Bu uzun ve zorlu yolda öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmak için destekleyici bir etkiye ihtiyaç vardır. Bireylerin öğrenmekte ve dersin gidişatını takip etmekte zorlandığı bu gibi durumlarda ana dili yatıştırıcı olarak düşünülüp işe koşulabilir.

Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı uzun zamandır tartışılagelen önemli bir konudur. Bazı öğretmenler yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımını bir engel olarak görürken bazıları ise ana dilinin desteğinin yadsınamaz bir gerçek olduğu kanaatindedirler.

Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımının yeri oldukça belirsizdir ve bu belirsizlik yabancı dil öğretmenleri arasında görüş ve uygulama farklılıklarına sebep olur. Bu durumda nitelikli bir yabancı dil öğretimi için ana dilinin yabancı dil öğretimindeki yerini iyi belirlemek gerekir.

Hedef dilde kazandırılması ve anlaşılması zor dilbilgisi konularını ve kültürel olguları anlatırken ana dilinde açıklama yapmak uzun yıllardır tartışma konusudur ve birçok makale ve tez çalışmasına konu olmuştur.

Bir bireyin ana dilindeki yeterliliği ile hedef dili kazanma süreci arasında olumlu anlamda yüksek bir ilişki bulunabilir. Ancak bireyin tamamen ana dilindeki söz dizimi, dilbilgisi ve anlam bilgisine bağlı kalarak hedef dili kazanmaya çalışması yani ana dilinden kopmadan, ana dilinde düşünerek hedef dile ulaşmaya çalışmasının mantığı da sorgulanmalıdır.

Bu ve benzeri birçok soru yabancı dil öğretimi konusunda öğretmenler arasında görüş ve uygulama farklılıklarına sebep olur. Bu görüş ve uygulama farklılıkları öğrencilerin hedef dili kazanma düzeyinde de farklılıklar gösterir. Bu çalışma öğretmenler arasında fikir ve uygulama birliğine varılmasına öncülük edecek olup konu üzerine yazılacak başka bilimsel makale veya tezlere fikir sunma ve mevcut Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören geleceğin öğretmenlerinin bu konudaki fikirlerinin gelişimine katkıda bulunma konularında destekleyici olacaktır.

1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Edirne Merkez'de ortaöğretim düzeyinde devlet okullarında görev yapan yabancı dil öğretmenleri ile sınırlıdır. Anket çalışmasına 74 İngilizce, 19 Almanca ve 7 Fransızca olmak üzere toplam 100 yabancı dil öğretmeni katılmıştır. Görüşme formu ise 10 İngilizce, 7 Almanca ve 3 Fransızca olmak üzere toplam 20 öğretmene uygulanmıştır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırma aşağıdaki varsayımlara dayanmaktadır:

1. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda, ihtiyaç durumunda ana dili kullanımı öğrenci güdülenmesini olumlu yönde etkiler, öğrenme düzeyini arttırır ve zaman tasarrufu sağlar.
2. Anlatılacak konunun zorluğu, kolaylığı, karmaşıklığı, vb. ana dili kullanımı oranını etkiler.
3. Öğrencilerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır.
4. Öğretmenlerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır.

1.6. Araştırma Soruları

Bu tez çalışmasında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranacaktır:

Yabancı dil öğretiminde;

1. Ana dili kullanımına başvurulmalı mıdır? Neden?
2. Ana diline hangi durumlarda başvurulabilir?
3. Ana diline ne kadar sıklıkla başvurulabilir?
4. Ana dili kullanımının olumlu etkileri nelerdir?
    - Öğrenci açısından
    - Öğretmen açısından
    - Dersin gidişatı açısından
    - Zaman tasarrufu açısından
5. Ana dili kullanımının olumsuz etkileri nelerdir?
    - Öğrenci açısından
    - Öğretmen açısından
    - Dersin gidişatı açısından
    - Zaman tasarrufu açısından
6. Hangi değişkenler ana dili kullanımını etkiler?
    - Öğrenci açısından
    - Öğretmen açısından
    - Dersin gidişatı açısından
    - Zaman tasarrufu açısından

1.7. Tanımlar ve Kısaltmalar

Tanımlar

Dil: "Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içerisinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; bin yıllar boyunca gelişerek meydana gelmiş bir sosyal kurum; seslerden örülmüş bir ağ; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemidir" (Deniz, 2011: 4).

Ana Dili: "Başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden daha sonra da ilişkili bulunulan çevreden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir" (Aksan, 2003: 81).

Yabancı Dil: "Birey için tamamen yabancı olan, sonradan öğrendiği ve yaşadığı çevrede işlevsel olarak iletişimde kullanılma olanağı bulunmayan, belli amaçlar doğrultusunda öğrenilen dildir" (Şahin vd., 2013: 14).

Yabancı Dil Öğretimi: "Yabancı dil öğretimi, belirli bir amaç için ana dili dışında herhangi bir dili kullanmada yeterlilik kazandırma etkinliklerinin tümüdür" (Gömleksiz ve Elaldı, 2011: 444).

Hazırbulunuşluk: "Bireyin belli davranış yeterliklerini gösterebilmesi için gerekli olan, fizyolojik ve psikolojik donanımları içermektedir" (Topses, 2003: 25).

Güdülenme: "Okuldaki öğrenci davranışlarının yönünü, şiddetini, kararlılığını ve eğitim ortamlarında istenilen amaca ulaşmada hızı belirleyen en önemli güç kaynaklarından biridir" (Akbaba, 2006: 343).

İçerik Çözümlemesi: "İçerik çözümlemesi toplumsal gerçeğin yazılı/açık içeriklerinin özelliklerinden içeriğin yazılı/açık olmayan özellikleri hakkında çıkarımlar yapmak yoluyla toplumsal gerçeği araştıran bir yöntemdir" (Gökçe, 1995: 24).

Kısaltmalar

Ö: Öğretmen

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

F : Frekans

BÖLÜM II: ANA DİLİ EDİNİMİ VE YABANCI DİL ÖĞRETİMİ

2.1. Ana Dili Edinimi

Dil, bilgi iletmek için, sınırsız birleşimi olan istemli işaretlerin kullanıldığı karmaşık bir iletişim dizgesidir. Dil, duygusal ve toplumsal iletişimin en önemli birimlerinden biridir. Bir anda akla gelemeyecek kadar çok yönlü, farklı farklı nitelikleri olan, bugün bile tam olarak çözülememiş bir varlıktır. Dil, insan ve toplumdan ayrı düşünülemeyecek, bilim, sanat, teknik, kültür gibi bütün alanlarla ilgisi bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur (Aksan, 1998: 11). Dil birey hayatının ve iletişimin temel merkezinde bulunur. Genel itibari ile bakıldığında hayatı idame ettiren en önemli ve yaşamsal araçtır. Dil yokluğunda iletişim sığ ve işlevsiz kalır.

Ana dili, bir bireyin anne karnından itibaren maruz kaldığı ve bireyin hayatı boyunca gelişimini sürdürecek olan toplumsal bir olgudur. Bireyin hayatı boyunca öğreneceği veya öğreteceği bütün kavram ve durumlar ana dili dediğimiz bu toplumsal olgu çerçevesinde şekillenir.

Ana dili, "insanın yaşamı boyunca içinde yaşadığı topluma göre biçimlenen, başta beyindeki dil merkezinin olgunlaşmasına koşut olarak, sosyokültürel etkileşimlerle gelişen, değişken bir göstergeler dizgesi" şeklinde tanımlanmaktadır (Çelebi, 2006: 287). Çocuk, dünyaya geldiği andan itibaren görme ve dinleme yoluyla çevresini tanır, ilk bilgilerini öğrenmeye başlar. Buna bağlı olarak da dil dizgesi gelişir (Deniz, 2011: 18). Çocuğun çevresinde kim varsa onu örnek aldığı, gözlem ve taklit yoluyla hem yaşambilimsel (biyolojik) hem de toplumsal olarak dil gelişimini tamamladığı savunulur, çocuğun dil edinimini sağlayabilecek güçlü bir beyinle dünyaya geldiği; ancak dil gelişimini çevreyle etkileşim sonucu sağladığı belirtilir (Demirel-Ercan, 2016: 128). Bütün bunlar gösteriyor ki, ana dili edinimi bireyin doğduğu andan itibaren çevrenin etkisindedir. Fakat çevrenin bilinçli denetimi ve öğretiminde değildir. Her birey zaten varolan bir dil becerisi ile doğar, çevreyi taklit ve gözlem yoluyla ana dilini edinir.

Yaşamın ilk birkaç yılında tüm çocuklar, insanoğlunun öğrendiği şeylerin belki de en karmaşık olanını -konuşmayı ve ana dillerini kullanmayı- öğrenirler. Genellikle ilkokula başlamadan önce de ana dillerinin temel kurallarını öğrenirler. İlköğretim sırasında ise,

daha çok, dili değişik durumlarda nasıl kullanacakları konusunda ustalaşırlar (Gürkan, 1986: 27). Ayrıca çocuklar üzerinde yapılan dil gelişimi çalışmaları sonunda, "konuşmayı öğrenmenin ilk dönemlerinde yaklaşık olarak tüm dünya çocuklarının temelde aynı dilbilgisi kurallarını kullandıkları görülmüştür" (Clifford, 1980: 57).

Farklı temeller, farklı açıklamalar ve dayanaklar olsa da kesin olan dil ediniminin sürekli tekrar ve uygulama sonucu deneme yoluyla oluştuğudur. Dünyaya gelen her sağlıklı çocuk dil yetisi konusunda mükemmel bir yaşambilimsel donanıma sahiptir. Gelişim süreci içerisinde çıkardığı sesleri, içine doğduğu ve çevresinde konuşulan dile yaklaştırır. Doğuştan edindiği dilsel davranışlar öğrendiği dille desteklenir ve dilsel yetileri yönlendirir ve ait olduğu topluluğun diline dönüştürerek bireysel dili oluşturur (Öncül, 2022: 2). Görüldüğü üzere ana dili edinimi doğal bir süreçte gerçekleşir. Her birey ana dilini kendi doğası içerisinde doğal olarak edinir. Ana dili ediniminde bilinçli bir öğretim söz konusu değildir. Temelden başlayıp bireyin tüm hayatı boyunca varoluşunu ve etkisini sürdüren bu dil, bireyin ana dilini oluşturur.

2.1.1. Ana Dili Edinimi Aşamaları

Aşıcı (2004) ve Kolb-Fantie (2008) çocukta dil gelişim evrelerini şu şekilde açıklamıştır:

Tablo 1. Ana Dili Edinimi Aşamaları

1-2 Ay
Annenin sesine ve insan sesine tepki verir. Herhangi bir istek veya sorunları olduğunda bunu ağlayarak belirtir ve değişik sesleri ayırt etmeye başlar.
İlk dört ay farklı sesleri ayırt edebilir.
4-8 Ay
Seslere karşı tepki verir. Başkalarının konuşmalarına hırıltı ile yanıt verir. Farklı ses tonlarını algılar ve bununla birlikte duyduğu sesleri taklit etmeye başlar.
9. Aya Kadar
Ağlar, gülümser, ünlü sesleri çıkarır. Elini uzatır; verme, işaret etme, gösterme hareketleri yapar.
9-12 Ay
Yetişkinlere benzer ses tonu çıkarmaya başlar, sözcük hazinesi duyduklarına eş değer olarak gelişir. 12 aylık bebeğin 5-10 sözcüklük hafızası olur ve ilerleyen ilk altı ayda bu iki katına çıkar.
1-2 Yaş
Bir iki sözcüklü cümleler kurar. Olumsuz cümleler ve soru cümleleri oluşturur.
2-3 Yaş
Bu dönem çocuğun sözcük hazinesinin hızla arttığı dönemdir. Çocuk üç dört sözcüklük cümleler kurar ve iki yaşında yaklaşık 250 sözcük hazinesine sahip olur ve bu üçüncü yaşta 1000 sözcüğe kadar çıkabilir.
3-5 Yaş
Soru sorulduğunda gerekli yanıtı verir. Konuşurken konuları değiştirebilir. Kendi kendine soru yanıt konuşmaları oluşturur. Sorunları çözebilmek yada istediği yanıtlara ulaşabilmek için kendi kendine konuşabilir. Bir fikri bir cümleye indirebilir ve "Neden" ve "Niçin" soruları sorabilir.
5-6 Yaş
Dili kullanmada pek fazla sorunu kalmamıştır. Edilgen yapılı cümleler kurabilir. "Çünkü", "Bu nedenle", "Sonra", "Ama", "Sadece", "Hala", "Henüz", "Çoktan" gibi sözcükler kullanarak duygu ve düşüncelerini ifade edebilir.

Çocuk dil yetisi ile doğar ancak dili bilerek doğmaz. Hiçbir çocuk doğduğunda içinde yaşadığı toplumun dilini yetişkinler gibi kullanamaz. Çocuklar dili çeşitli aşamalarla edinir. Çocukların dil öğrenme aşamaları konusunda ileri sürülen kuramlar içerisinde en kabul göreni Piaget dil edinim kuramıdır (Öncül, 2022: 3). Dil öncesi dönemin yaklaşık ilk altı ayı seslerin üretildiği sesleme, gığıldama, genişletme evrelerini içerir. Bu dönemin ikinci altı ayı ise seslerin bir araya getirilerek anlamlı sözcüklerin oluşturulduğu süreçtir (Temel, F. Z., Bekir, H., Yazıcı, Z., 2014: 94). Bu süreçten sonraki dönemlerde ise çocuğun dil gelişiminin ilerlemesi ve sözcük haznesinin artması beklenir.

2.2. Yabancı Dil Öğretimi

Cumhuriyet öncesi dönem Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan Cumhuriyet'in ilanı 1923 yılına dek süren 624 yıllık bir süreyi içine alır. Osmanlı İmparatorluğunda eğitim Tanzimat'a kadar din esasına göre verilirken Tanzimat sonrası batı usulleri temel alınarak verilmeye başlanmıştır (Özdemir, 2006: 11).

Müslümanların Batı kültürüne açılışı, mekteplerin kuruluşu ile başlatılabilir. Bu kurumlarda Arapça, Farsça derslerinin yanında yabancı dil olarak Batı dilleri öğretimine yer verilmiştir (Demircan 1988: 57). Bu okullara yetenekli yabancı dil öğretmenleri atanmıştır. Genellikle 13-16 yaşlarındaki çocuklara, ilk iki yıl okuma, yazma, genel kültür ve Fransızca dersleri verilmiştir, sonraki yıllarda da meslek dersleri eğitim programını oluşturmuştur.

Tanzimatla okullara Lisan-i Osmani, Tarih ve Coğrafya derslerinin konması, bir Batı dilinin programlarda yer alması da kurallaşmıştır (Sakaoğlu, 1991: 72). 1773'de Mühendishane-i Bahri Hümayun ve 1796 yılında Mühendishane-i Berri-i Hümayun adlı askeri okullarda Fransızca eğitim verilmiştir. İlk öğretilen yabancı dil ise Fransızca olmuştur (Özdemir, 2006: 17). Batılı bir yabancı dilin (Fransızca) eğitim programına girmesi Osmanlı Devletinde ilk kez bu okullarda olmuştur (Soner, 2007: 399). Ayrıca Tıp ve Cerrah Mektebi, Mekteb- Mülkiye ve Hukuk mekteplerinde de eğitim Fransızca yürütülmüştür. Ortaöğretim kurumlarında da yabancı dil olarak Fransızca öğretimi yapılmıştır. Bu dönemde açılan Galatasaray Sultanisi Lisesi Fransızca öğretim yaparak Türk eğitimine yenilik getirmiştir (Özdemir, 2006: 17). Lise düzeyinde eğitim veren ilk ciddi Müslüman ortaöğretim kurumu olan Galatasaray Sultanisi hem dış ilişkileri hem de 'Osmanlıcılık' düşünce akımını simgelemek bakımından tam bir 'Tanzimat' okulu olmuş bu kurumda Fransız diliyle eğitim verilmiştir (Tekeli ve İlkin, 1993: 65).

Tablo 2. Cumhuriyet Döneminde Yıllara Göre Yabancı Dil Öğretiminin Dağılımı (Demircan, 1988: 92)

	1924	**1927**	**1935**	**1941**	**1950**	**1960**
Almanca	+	+	+	+	+	+
Fransızca	+	+	+	+	+	+
İngilizce	+	+	+	+	+	+
İtalyanca	+	+	+	+	+	+
Latince	-	-	-	+	+	-
Arapça	+	+	-	-	+	+
Farsça	+	-	-	-	+	+

Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi verilerine göre (1983), Türkiye'de eğitim yapan 26 Anadolu Lisesi vardır. Bu liseler, eğitim yapan yabancı diller Fransızca (2), Almanca (5) ve İngilizce (29)' dir. 1986 Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi verilerine göre ise, bu sayı 1985-1986 Eğitim Yılında 78 Lise, 5 Ticaret Lisesi, 1 Aşçılık Lisesi ve 1 de Almanca eğitim yapan İmam Hatip Lisesi olmak üzere 85'e ulaşmıştır (Soner, 2007: 400).

Bugün yabancı dil öğretimi örgün eğitim kurumlarında zorunlu olarak yapılmaktadır. Yabancı dil öğretimine ilköğretimin 4. sınıfında başlanmakta ve lise sona kadar sürmektedir (Özdemir, 2006: 33).

2.2.1. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri

Genellikle genç yaşlarda başlanan dil eğitimi sürecinde farklı bilimsel çevreler tarafından benimsenen farklı yaklaşımlar vardır. Bu yaklaşımların her birinin bir diğerine göre üstün ve zayıf yönleri vardır. Farklı ülkeler, farklı kurumlar ve hatta farklı öğretmenler bu yaklaşımlardan bazılarını diğerlerine göre daha faydalı bulmakta ve uygulamaktadır. Her yaklaşıma uygun olan araçlar yani yöntemler vardır; bir yaklaşımda çoğunlukla birden fazla dil öğretim yöntemi kullanılabileceği gibi bir dil öğretim yöntemi farklı yaklaşımlar için de kullanılabilir.

Yabancı dil öğretim yöntemleri genellikle halihazırda kullanılan bir yöntemin eksikliklerinin kapatılması maksadıyla ortaya çıkmıştır. Yeni bir yöntemin geliştirilmesi hem diğer yöntemlerin eksikliklerini kapatmış hem de öğretimde tek düzeliğin engellenmesini sağlamıştır. "Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü" tarafından kabul edilen başlıca dil öğretim yöntemleri arasında; "Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi", "Dolaysız

Yöntem", "Doğal Yöntem", "İşitsel-Dilsel Yöntem", "Bilişsel Yöntem", "İletişimsel Yöntem" ve "Seçmeli Yöntem"dir. Bu yöntemler kadar yaygın olmayan ancak kullanılmakta olan diğer yöntemler ise; "Telkin Yöntemi", "Grupla Dil Öğretim Yöntemi", "Sessizlik Yöntemi", "Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi", "İşitsel-Görsel Yöntem", "Görev Temelli Yöntem", "İçerik Merkezli Yöntem" ve "Dilbilgisi Çeviri Yöntemidir" (Memiş ve Erdem, 2013: 299).

"1990'lı yıllardan itibaren yabancı dil öğretiminde üç tip yaklaşım benimsenmiştir; davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı yaklaşımlar çağdaş dil öğretim yaklaşımlarının temelidir" (Kuşçu, 2016: 155). Davranışsal yaklaşımcılar, dil öğretiminde bir kez verilen doğru tepkinin pekiştirilmesi bağlamında sürekli tekrar ve ezberletme yolu ile dil kazanımı gerçekleştirilmiştir. Bilişsel yaklaşımcılara göre, dış çevreden alınan bilgiler bellek dediğimiz olgulara gelmekte ve burada işlenmektedir (Güneş, 2011: 132). Son olarak yapılandırmacı yaklaşım, geleneksel yaklaşımlarda söz konusu olan öğrenciyi yapay ders ortamlarında dinleme, taklit etme, konuşulanları tekrar etme, konuşmaları okuma, canlandırma gibi alıştırmalarla yabancı dili öğretmeyi yeterli görmemektedir (Aktaş ve İşigüzel, 2014: 130).

En genel hali ile davranışçı dil öğretim yaklaşımları eskiden beri kabul edilen ve kullanılan dil öğretim yaklaşımlarıdır. Dil uzmanları eski yöntemleri davranışçı dışında bir de geleneksel sınıf adı altında toplamışlardır. Davranışçı ve geleneksel dil öğretim yaklaşımları hem ana dillerin hem de yabancı dillerin öğretiminde kullanılmıştır.

2.2.1.1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi

Dil çözümlemesinde temel alınan yöntem Dilbilgisi – Çeviri Yöntemi'dir. Dilbilgisi – Çeviri Yöntemi Ortaçağ'dan günümüze kadar yaygın biçimde uygulanan, başlangıçta daha çok Batı'da Latince'nin, Doğu'da da Arapça'nın öğretimi alanında kullanılmış, sonra diğer dillere uygulanmıştır (Hengirmen, 2001: 17). Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi Yunanca ve Latince gibi klasik dillerin öğretimi amacıyla ortaya çıkmıştır. Geleneksel bir yöntem olan Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ondokuzuncu yüzyıla kadar okullarda sıklıkla uygulanmıştır. Geleneksel-kuralcı Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi bugün hala kökleşmiş dillerin öğretiminde kullanılmaktadır (Kayalı, 2015: 228). Ülkemizde de 1941 yılına kadar ve hatta ondan sonra da bir süre kullanılan Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, dil kurallarının öğrenilmesine ağırlık veren bir dil öğretim yöntemi olarak bilinir (Boztaş, 1996: 294).

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi, yabancı edebiyatı okuyup anlamak için geliştirilmiştir. Bu yönteme göre hedef dilin dilbilgisi kurallarını çalışarak öğrenciler kendi ana dillerinin dilbilgisi kurallarına daha aşina olurlar. Bu yakınlık kişilerin kendi dillerinde daha iyi okuyup yazmalarını sağlar. Bu şekilde yabancı dil öğretimi öğrencilerin zihinsel gelişimlerini sağlamaktadır (Larsen Freeman, 2000: 11).

Bu yöntemde öncelikle dilbilgisi kuralları verilir daha sonra ise o kuralların bulunduğu bir metnin çevirisi yapılır. Metinler zamanla en basitten karmaşığa hatta kökleşmiş metinlerin çevrilmesine kadar gider. Bu yöntemde dinleme ve konuşma becerilerine yer verilmiyor oluşu çokça eleştirilmektedir (Kayalı, 2015: 228). Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi ile dil öğrenen kişi, yazma ve okuma becerileri yönünden ilerleme kaydeder, ancak diğer iki beceri olan konuşma ve dinleme becerileri yönünden sorun yaşar (Hengirmen, 2006: 19). Bu yöntem kullanılırken sesletime dikkat edilmez (Demirel, 2003: 30). Ancak yaşayan dillerin öğretilmesinde iletişim ön plana çıkacağı için bu yöntem yetersiz kalmakta, amaca ulaştırmamaktadır. Çünkü dilin tüm kuralları önceden verilmekte, seçilen metin doğrultusunda sözcükler ve fiil çekimleri öğretilmekte, sürekli olarak ana dili kullanılmaktadır (Tosun, 2006: 81).

Öğrencilere dilbilgisi kurallarının öğretiminde tümevarım yöntemiyle kalıpların öğretilmesi vardır. Dilin kuralarının öğrenilmesi ve birebir çeviri yapılabilmesi bu yöntemde başarının ana kıstasıdır. Öğretim esnasında açıklamalar ve bilgilendirmeler öğrencinin ana dili aracılığıyla yapılır. Bu yöntemde çeviriler hem hedef dilden kaynak dile hem de kaynak dilden hedef dile yapılarak konuların pekiştirilmesi sağlanır. Sözcük öğretimi, üzerinde çalışılan okuma parçalarındaki sözcüklerin üzerinden yapılır (Memiş ve Erdem, 2013: 299).

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi'ne ilerlemiş bir dil düzeyinden sonra başlanırsa dil kullanımına büyük katkılar sağlayabilir. Dilbilgisi derslerine koşut bir çeviri programı uygulanması öğrencilerin hedef dildeki yapıları kavraması, dil duyarlılığını geliştirmesi ve sözcük bilgilerini arttırmasıyla anlamayı kolaylaştırmaya yardımcı olacaktır (Boztaş, 1996: 295). Ancak bu yöntemin en büyük eksikliği sesletim ve konuşma uygulaması eksikliğidir; öğrenci yazma ve okuma yönünden çok gelişirken konuşma ve dinleme becerileri yönünden eksik kalır. Öğretim karşılaştırmalı dilbilgisi temelli olduğu için ana dili dilbilgisinin çok iyi düzeyde olması uygulanabilirlik bağlamında bu yöntemin zorluğudur. Sözcük dağarcığının sadece okutulan metinlerdeki sözcüklerle sınırlı olması başka bir

zayıflığıdır ayrıca öğretmen merkezli öğretim günümüzdeki çağdaş yöntemlerle bağdaşmamaktadır (Memiş ve Erdem, 2013: 299).

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi'nin terk edilmesine neden olan bazı yönlerini Bear (1991: 228) şöyle sıralamıştır:

a) Dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik olmaması;
b) Ağırlığın söylemin bütünlüğü üzerinde değil de birbirinden kopuk cümlelerin üzerinde olması;
c) Söz konusu cümlelerin, gerçek iletişimde kullanılma olasılığının çok az ve yapay cümleler olması;
d) Bu yöntemin temelinde, yabancı dil öğrenmenin basit bir süreç olduğu varsayımının yer alması;
e) Akıcılık yerine dilbilgisel doğruluğa önem verilmesi;
f) Sınıfta, öğretim dili olarak ana dili kullandığı için, öğrencilerin dikkatlerinin sürekli olarak ana dili üzerinde yoğunlaşması.

Avrupa'da 16. yüzyıl sonları ve 17. yüzyılda da kullanılan geleneksel yöntem (méthode traditionnelle) veya diğer adıyla Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi 19. yüzyılda çağdaş dillerin okul programlarına dahil edilmesiyle en parlak dönemini yaşamıştır. Birçok yönüyle eleştirilmesine karşın, 20. yüzyılın başlarına kadar varlığını sürdüren hatta günümüzde bile birçok üniversitenin eğitim programlarında karşılaşılan bu yöntemde hedef, öğrenilen dilde iletişim becerilerinin geliştirilmesinden çok, dilbilgisi kurallarının öğrenciler tarafından eksiksiz öğrenilmesi ve bu kuralların yazılı alıştırmalarda özellikle yabancı dilden– ana diline veya ana dilinden–yabancı dile çevirilerde uygulanmasıdır (Gülmez, 1993: 4). Yabancı dilde okunan metnin ana diline çevrilmesi, bilinmeyen sözcüklerin veya anlaşılmayan bölümlerin ana dilinde açıklanması, sınıf içi iletişimin ana dilinde sağlanması, kısacası "ana diline sürekli ve açık bir biçimde başvurulması ana dilinin bu yabancı dil öğretim yöntemi içinde önemli bir yere sahip olduğunu" göstermektedir (Castellotti, 2001: 16, Akt. Özçelik, 2013: 544).

Bu yöntemde incelenen metinlerin edebi yönüne ağırlık veriliyor, dilbilgisi kuralları ise tümevarım yöntemiyle öğretiliyordu yani önce bir kural öğretildikten sonra örnek cümlelerde kullanılışı gösteriliyordu. Metinlerde geçen bilinmeyen sözcüklerin listeler halinde dağıtılmasıyla da sözcük öğrenimi gerçekleşiyordu. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi tek düzeliği ve yaratıcılıktan uzak olması nedeniyle eleştirilmektedir ve yerini doğrudan öğretime bırakmıştır (Güneş, 2014: 125).

2.2.1.2. Dolaysız Yöntem

Dolaysız Yöntem 19. yüzyılda kullanılan Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi'ne tepki olarak ortaya çıkmıştır. Yabancı dil ile hayat arasında doğrudan ilişki kurduğu ve ana diline başvurulmadan dolaysız bir biçimde hedef dilin öğretimi yapıldığı için, bu yönteme Doğrudan Yöntem veya Dolaysız Yöntem denilmiştir. 20. yüzyılın başında ortaya çıkmış, bu yüzyılın ilk yarısında çok geniş ölçüde kullanılmıştır (Demircan, 1990: 171). Dolaysız Yöntem ilk olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine ilişkin görüşleri ortaya atmıştır (Memiş ve Erdem, 2013: 301). Bu yöntemde derslerin işlenişi bir karşılıklı konuşma, masal, fıkra veya kısa bir hikâye ile başlar. Öğretmenin dersle ilgili jest ve mimikleriyle desteklenir. İlk zamanlarda sözlü öğretim yapılır. Sonrasında kitap çalışmalarına geçilir. Ana dili kullanılmaz. Ana dili kullanılmadığı için çeviri de yapılmaz. Tamamen hedef dil kullanılır (Erdem, Gün, Sever, 2015: 557).

Dolaysız Yöntem'in kullanım özelliklerini Demirel (2021: 40) şu şekilde sıralamıştır:

a) Dersler bir karşılıklı konuşma veya kısa bir fıkra ile başlar.
b) Önce sözlü öğretim yapılır. Bu nedenle dilbilgisi ve yeni sözcükler sözel olarak öğretilir.
c) Sözcüklerin öğretimi, görsel araçlarla, tanımlamalarla veya sözsüz oyunla (pantomim) yapılır.
d) Dilbilgisi kuralları tümevarım yoluyla öğretilir. Ayrıca dilbilgisinin görsel yolla, göze hitap ederek anlatılması belli bir ortamda verilmesi istenir.
e) Hedef dilin yoğun bir şekilde kullanılmasına yer verilir.
f) İlk birkaç hafta boğumlama öğretimine ağırlık verilir. Yeni dilbilgisi yapıları öğretilirken sürekli dinleme ve tekrara yer verilir.
g) Sınıf içinde ana diline ve çeviriye yer verilmez.
h) Öğretmenin hedef dili çok iyi bilmesi ve konuşması istenir.
i) Okuma parçaları hedef dili konuşan ülkelerin kültür ve yapısıyla ilgilidir. Okuma öğretimi, dilbilgisi konularını pekiştirmekten çok zevk için yapılır.
j) Öğretmen merkezli öğretim yapılmasına karşın öğrencilerin derse etkin katılımı istenir.

Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi'nin tersine Dolaysız Yöntem ana diline ancak anlaşılmayan sözcüklerin açıklanmasında ve yabancı dilden ana diline yapılan çevirilerde çok kısa süreli olarak başvurulmasına izin verir. Ana dilinin ve çevirinin bir sunum, açıklama veya özümseme (yeniden kullanım yoluyla) süreci olarak kullanılması önerilmez. Ana dilinin kullanılmasına, yalnızca belirli sözcüklerin açıklanmasının sorun yaratacağı çok ender durumlarda hoşgörü gösterilir (Gülmez, 1993: 19).

Yöntemin kendi ilkelerine sıkı sıkıya bağlı olması çoğu kez öğretimde ters etki yaparak öğrencilerin başarısız olmasına yol açar (Doğan, 2012: 107). Öte yandan bu yöntem daha az yetenekli öğrenciler için cesaret kırıcı ve şaşırtıcı olmaktadır. Bunun

sonucu olarak ortalama bir sınıfın bireyleri kısa bir süre sonra yabancı dil kazanma bakımından büyük ölçüde farklılık gösterecektir (Demirel, 2021: 39).

2.2.1.3. Doğal Yöntem

Yabancı dilin, ana diline benzer biçimde öğretilmesi gerektiğini savunan yöntem dilbilgisi-çeviri yöntemine tepki olarak doğmuştur. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi'nin kökleşmiş eserler kullanılarak yazılı dili öğretmesinin aksine bu yöntem yaşayan ve mevcut zaman diliminde dilin konuşulan biçimini öğretmeyi hedefler. Bu yöntemi 1800'lü yıllarda ortaya atan ve geliştirenler Lamare (1819), Payne (1830), Ticknor (1871), Marcel (1867) ve Heness (1866) olmuştur (Memiş ve Erdem, 2013: 302).

Yöntemde öğretmen seçimi, ana dili öğretilen dil olan kişiler arasından yapılır. Bu nedenle öğretmen kendi ana dilini kullanır ve konuşma ön plandadır. Öğretmen öğretilen dilin dışında bir dille konuşmaz. Fakat konuşma yoluyla iletişim kurarken dilbilgisi kuralları verilmez. Doğal Yöntem yaşayan bir konuşma dilini temel almıştır. Bu yöntemde dinleme ve konuşma etkinlikleri yapılırken okuma ve yazma alıştırmalarına yer verilmediği gibi dilbilgisi kurallarına da yer verilmez (Özdemir, 2006: 26).

Demirel (2021: 47)'e göre Doğal Yöntem'in akışı şu şekilde gerçekleşir:

a) Öğretmen konuşur, öğrenci dinler.
b) Söylenelerle ilgili olarak öğrenciye sık sık mimikle olmazsa yabancı dilde açıklama yapılır. Sözcük öğretiminde varsa eşdeşlere (cognantes) öncelik verilir.
c) Öğrenci, hedef dilde duyduğunun anlamını tam çıkarmamış olsa bile, tekrarlar, sesletim doğrudan doğruya taklit etmeye dayanır. Çocuk, öğrenirken etkin olmalı, tıpkı ana dilini öğrenirken yaptığı gibi, yanlışlara aldırmadan elverdiğince konuşmalıdır. Yanlışlar öğretmen tarafından düzeltilir. Öğrenci konuşmakta çekingen davranırsa, ona kitaplardan günlük konuşma parçaları ezberletilir.
d) Dil öğrenimi doğal olarak her şeyden önce sözcük öğrenimidir. O nedenle, öğrenciye yabancı dilde sık kullanılan sözcükler seçilerek öğretilmelidir.
e) Doğal Yöntem'de orta zorlukla sözcükler öğretilir. Bu, öğrenciyi kendiliğinden anlama okuma olgunluğuna getirir. Sözcüklerin bağlam içinde tekrarı öğrencinin sözcüklerin anlamsal genişliğini zahmetsizce anlamasını sağlar. Konular baştan sona kendi kendine açıklanabilir. Ana diline başvurmadan metinden anlam çıkarılabilir.

2.2.1.4. İşitsel-Dilsel Yöntem

Kulak Dil Alışkanlığı, Ordu Yöntemi gibi isimlerle de anılan İşitsel-Dilsel Yöntem, 2. Dünya savaşına katılan Amerika Birleşik Devletleri'nin Amerikan Ordusu'nun ihtiyaçlarını hızlı ve etkili bir şekilde karşılamak için ortaya çıkmıştır (Göçen, 2020: 27).

Yöntem, "işitsel" dinlemeye vurgu yaparken, "dilsel" konuşma becerisini öne çıkarmaktadır (Abu-Melhim, 2009: 39). Yöntem, bir dizi karşılıklı konuşmanın ezberlenmesi ve dil yapılarının somut olarak uygulanmasını içermektedir. Dilbilgisi açıklamasına gerek duyulmadan karşılıklı konuşmaların uygulanmasının, sözlü dil yeterliliğini geliştirdiğine inanılmaktadır (Göçen, 2020: 27).

Asıl hedef öğrencilere kısa süre içerisinde iletişimsel beceri kazandırmak, yanıt verme işini olağan ve alışkanlık haline getirmektir (Ekawati, 2017: 62). Bu yöntemin belki de en önemli özelliği, dil becerilerini bir sıraya koymasıdır: Dinleme, konuşma, okuma, yazma. Bu beceri sıralaması, öğrencilerin diğer dil becerilerinden birini geliştirmeden önce hedef dilde dinleme yapması gerektiğini öne sürmektedir. Kurama göre, öğrenciler söylenilenleri duymaya gerçekten dikkat etmek zorunda olduklarından, iyi bir dinleyici ve nihayetinde iyi bir konuşur olacaktır. Öğrencilerin ancak bu şekilde, sesletim ve tonlama gibi dilbilimsel özellikleri içselleştirme fırsatları olacaktır. Bu da öğrencileri daha etkili konuşurlar haline getirecektir (Abu-Melhim, 2009: 42). Öğretmenlerin hatasız bir şekilde konuşmaları gerektiğinden işleri oldukça zordur. Olağan hale gelmiş yanıtların dışında, yanlışsız cümleler kurmak için çok çaba harcanır (Ekawati, 2017: 62). Bu sebeple yöntem, öğretmenden ders konusunda çok hazırlık yapmasını bekler (Calp, 2017: 620).

İşitsel-Dilsel Yöntem'de öğretim süreçlerinde ana dilinin çok küçük bir işlevi vardır. Burada, öğretmen ana dilini çok az kullanır ve benzer şekilde öğrencilerin ana dillerini kullanmalarına da çok az izin verir (Abu-Melhim, 2009: 42).

2.2.1.5. İletişimsel Yaklaşım

Öğrenci merkezli olan bu yaklaşımda dört temel dil becerisine önem verilmekle beraber öncelik sözlü ifade becerisinin kazandırılması yönünde olduğundan derslerde karşılıklı konuşmaya çok önem verilir. Hymes, Widdowson, gibi bu yöntemin savunucuları görüşlerini, öğrencinin yabancı dil öğrenirken ana dilini öğrenirken bulunduğu ortama yakın bir ortamın oluşturulması gerektiğine dayandırırlar. Bu ortamın oluşturulmasında öğretmen davranışı çok önemlidir (Demiral ve Kaya, 2015: 338). Öğretmen her iki dilin konuşma becerisine ileri düzeyde hakim olmalı ayrıca sınıf içi etkinliklerde öğrenciler arasında da iyi bir iletişimin kurulmasını sağlayabilmelidir (Demiral ve Kaya, 2015: 339).

Öğretmen merkezli yöntemlerle karşılaştırıldığında öğretmenin sınıfta baskın olgu olmadığı görülmektedir. Öğrenciler kendi öğrenme sorumluluklarını kendileri taşırlar.

Öğretmen rehber görevinde öğrencilerin iletişim kurabilecekleri etkinlikleri düzenler ve öğrencilerin yaptıkları hatalardan yola çıkarak gelecek derslerin etkinliklerine yön verir (Tümen Akyıldız, 2019: 151). Tepki geliştirme modeli, rastlantılı öğretim ve bekleme süreli eğitim etkinlikleri yoluyla öğrencilerin iletişim becerileri artırılmaya çalışılır (Doğan, 2012: 147). Öğretmenin sınıf içerisindeki görevi, öğrencilerin dil öğretim hedeflerine uygun bir şekilde birbirleriyle iletişim kurmalarında yönlendirici olmaktır (Demirel, 2010: 51).

Öğretim etkinlikleri daha çok karşılıklı konuşma, takım çalışması, benzetim, problem çözme ve eğitsel oyunlarla öğretime dayanır (Demirel, 2021: 51). Dilbilgisi kurallarını öğretmek için ayrıca bir çalışma yapılmaz, yapı ve kurallar etkinlik ve karşılıklı konuşmaların içerisinde öğretilir (Memiş ve Erdem, 2013: 306).

İletişimsel Yaklaşım, bir "bilim adamı" yöntembiliminin belirli "yasaklarını" reddederek Görsel-İşitsel Yöntem'e karşı çıkar. Ana dilinin sınıfta kullanılması artık kesin olarak reddedilmiyor, çeşitli öğrenme süreçleri için zorunlu bir süzgeç olarak öğretimle bütünleştiriliyor (Gülmez, 1993: 67). 80'li yıllarda ortaya çıkan ve daha az katı kurallara dayanan, dilin işlevsel ve iletişimsel boyutu üzerine kurulan İletişimsel Yaklaşım öğrenme sürecinde, en önemli unsuru öğrencinin kendisi kabul ederek, öğrencinin yabancı dili gerektiği zaman, gerektiği yerde, herhangi bir sınırlama olmaksızın kendi iletişim gereksinimleri için kullanabilmesini öğretmeyi hedeflemiştir.

Bu yaklaşımda, hedef dilin yalnızca iletişimsel etkinlikler süresince değil etkinliklerin öğrencilere açıklanması ve ödev verilmesi gibi yönetsel işlemlerde de kullanılması gerektiği savunulmakla birlikte aşırıya kaçılmaması şartıyla ana dilinin kullanımına da izin verilmiştir (Larsen-Freeman, 2003: 132). Öğrenciler ve öğretmen tarafından ana dili gerektiğinde denetimli bir şekilde kullanılabilir ve çeviriye başvurulabilir (Hengirmen, 2006: 34).

2.2.1.6. Seçmeli Yöntem

Seçmeli Yöntem, yöntemler karması veya yöntem zenginliği anlamında kullanılmaktadır. Öğretmenin sınıf içi etkinliklerde her yöntemin iyi tarafını değişik eğitim durumlarında kullanabilmesidir (Demirel, 2021: 58). Dil öğretim amacı, hedef kitlenin özellikleri ve ihtiyaçları gibi sebepler, yöntemlerin farklı özelliklerini daha önemli bir hale getirmekte, yöntemin dil öğretimi için seçilmesini güçlendirmektedir (Göçen, 2020: 37).

Memiş ve Erdem'in (2013: 307) belirttiği gibi bu yöntemin temel ilkesi, tek ve kesin bir yaklaşımı olan yöntem yerine, dil öğretimi konusunda genel ilkeler olmasıdır. Mesela, sözcük öğretiminde Doğrudan Yöntem'e, dilbilgisi kurallarını öğretmede Bilişsel Yöntem'e, konuşma ve dinleme alışkanlığını kazandırmada Kulak-Dil Alışkanlığı ve İletişimci Yaklaşım' ağırlık verilebilir (Barın, 2004: 27).

Barın (2004: 27)'a göre Seçmeli Yöntem'in önemli özellikleri şunlardır:

a) Dil öğretimi hayata dönük olmalıdır.
b) Öğrenilen dilden başka dil kullanılmamalıdır.
c) Çeviri, dili yeni öğrenenler için faydalı değildir.
d) Düzenli tekrarlar yerine anlamlı ve iletişime dönük alıştırmalara yer verilmelidir.
e) Bir yapı tam öğretilmeden yeni bir yapıya geçilmemelidir.
f) Okuma ve yazma becerilerinin gelişmesine de hemen başlanmalıdır.
g) Sözcük öğretimine hemen başlanmalı ve yavaş yavaş cümle içerisinde kullanmaları öğretimine geçilmelidir.
h) Öğrencilerde dili öğrenme arzusu uyandırılmalıdır.
i) Öğretim basitten zora, somuttan soyuta doğru olmalıdır.
j) Öğrenciler arasındaki farklar unutulmamalıdır.

Bu yöntem öğretmenlerin farklı öğretme izlemleri, yöntemleri ve teknikleri hakkında geniş bir bilgi birikimine sahip olmalarını ve bu sayede iyi ve kötü arasında doğru bir seçim yapabilmelerini gerektirmektedir. Tüm bu gereklilikler öğretimin niteliğinin haddinden fazla öğretmene bağımlı olmasına yol açmaktadır ve her zaman bu yetenekte öğretmen bulmanın zorluğu yöntemin olumsuzlukları arasındadır (Memiş ve Erdem, 2013: 308). Öğrencilerin sürekli değişen ve farklılaşan yöntemlere uyum sağlaması ve her birinde yeterlilik gösterebilmesi mümkün olmamaktadır. Yöntemin bu yanı değişime kapalı öğrencilerin öğrenim güdüsünü kaybetmelerine yol açmaktadır (Doğan, 2012: 210).

Seçmeli Yöntem'de her ne kadar hedef dilin kullanılması önerilse de ana dilinin de kullanımına yer verilmektedir. Bu yöntemde çeviri yoluyla öğretim uygulamalarına dil öğreniminin başlangıç aşamasında karşı çıkılmakla beraber dil öğretim sürecinin ileri aşamalarında çeviri yöntemine de başvurulmaktadır (Demiral ve Kaya, 2015: 340).

2.2.1.7. Telkin Yöntemi

Öğretmenin öncelikli hedefi, öğrencilerin günlük iletişimde kullanmak için yabancı dil öğrenme sürecini kolaylaştırmaktır. Bunu yapmak için de öğrencilerin öğrenme ortamına taşıdıkları öğrenmeye karşı oluşan engelleri ve onların zihinsel güçleri üzerinde durulması gerekmektedir (İşcan, 2011: 1319).

Larsen Freeman (1986: 75-76)'a göre Telkin Yöntemi'nde kullanılan ilkeler şunlardır:

a) Öğrenci, öğretmenin hakimiyetine güvenir ve saygı duyarsa bilgiyi daha iyi kavrar.
b) Öğretmen, öğrencilerin öğrenmeye karşı bazı ruhsal engellerle sınıfa geldiklerini bilmeli ve bunları ortadan kaldırmaya çalışmalıdır.
c) Öğrencilerin hayal gücünü harekete geçirmek, öğrenmeye yardımcı olur.
d) Öğretmen, öğrencilerin başarılı öğrenciler olacakları konusunda kendilerine güvenmelerini sağlamaya çalışmalıdır.
e) Öğrenciler etkinlikler sırasında yeni kimlikler ve isimler edinirler. Bu, öğrencilerin kendilerini güvende hissetmelerine ve daha rahat olmalarına imkân verir.
f) Öğrencilere kendi hayatlarında kullanabilecekleri konuşmalar verilir.
g) Öğretmen, dilbilgisini ve sözcük bilgisini anlatır; fakat tamamen onlarla ilgilenmez.
h) Anlamı daha anlaşılır hale getirmek için ana dilinde çeviriye yer verilir.
i) Öğretmen öğrencilere malzeme kullanımında veya etkinlikler sırasında yardımcı olmalıdır.
j) Yanlışlara karşı hoşgörülü olunmalıdır. Önemli olan şekil değil içeriktir. Öğretmen yapılan yanlışı anında düzeltmek yerine daha sonra doğrusunu kullanıp öğrencilerin doğru şekli kendilerinin duyması sağlamalıdır.

Telkin Yöntemi, kalabalık olmayan sınıflar için uygun olan bir dil öğretim yöntemidir. Gerginliğin ve kaygının en aza indirgenmesi esastır. Öğrencilerin kendini özgür hissetmesi çok önemlidir. Bu sayede yanlış yapma korkusundan kurtulan öğrencinin farkında bile olmadığı öğrenme gücünü keşfetmesi ve verilen bilgiyi uzun süreyle hatırlaması sağlanır. Bu yöntem sayesinde öğrencinin cesaret ve güdülenmesi üst seviyelere taşınır (İşcan, 2011: 1320).

2.2.1.8. Sessizlik Yöntemi

Sessizlik Yöntemi, bir matematik öğretmeni olan Calep Gattegno tarafından 1972 yılında Fransa'da geliştirilmiştir. Yöntemin dayandığı öğrenme kuramı, öğrenme süreçlerinin kendilerinin ne olmaları gerekeceği belirtilmeden, öğrenmenin gerçekleşmesi için gerekli şartların hazırlanmasıdır. Bu yöntemde öğretmen sessiz kalmayı tercih ederek öğrencilerin etkin olmasını sağlamaya çalışır (Memiş ve Erdem, 2013: 311).

Bu yöntemin "fidel" ismiyle anılan sesletim tabloları öğretilen dilin yapısına uygun olarak hazırlanır. Simgeler sesletim özelliklerine göre renklerle kodlanır. Dersler ana dilinde aynı biçimde şifrelenmiş sesletim tabloları kullanımıyla başlar (Doğan, 2012: 274).

Bu yöntemde ders işlenirken sadece öğrenciler değil, öğretmenler de sessiz kalmayı tercih etmektedir. Öğrenciler yabancı dildeki cümle kalıplarını tekrar etmezler. Öğrencilerden, daha çok öğretmenin rehberliği altında yapılan hareketlere uygun cümleleri düşünüp söylemeleri istenir. Temelde bu yöntemin en önemli özelliği öğrencinin sınıftaki

hareketleri dikkatle izlemesi, öğretmenin ve sınıf arkadaşlarının söylediklerini dinlemesi ve bunlardan anlam çıkarmaya çalışmasıdır (Demirel, 2021: 61).

2.2.1.9. İşitsel-Görsel Yöntem

Bu yöntem İşitsel-Sözel Yöntem'e görsel boyutun eklenmesiyle oluşturulmuştur. Bu yöntemin temel amacı Fransızcayı diğer ülkelerde yaymaktır. İkinci dünya savaşından sonra İngilizce uluslararası düzeyde en çok kullanılan dil olmaya başlamış ve Fransızca ikinci plana düşmüştür. Bu durumu önlemek, İngilizceye karşı savaşmak, Fransızcanın yabancı ülkelerdeki yerini korumak ve yaygınlığını artırmak amacıyla çeşitli çalışmalara başlanmıştır (Güneş, 2011: 131).

Görsel-İşitsel Yöntem, seslerle görüntüler arasında bir bağ kurmaya yönelir. Bantlara kaydedilmiş konuşmalar söz konusudur. Her konuşma belli bir sessizlikten sonra öğrenci tarafından tekrarlanır (Bozkurt Anşın, 1994: 18).

Girard (1972: 36) bu yöntemin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

a) Dilin bilimsel betimlenmesi,
b) Dillerin kendi aralarında kıyaslanması,
c) Dilin temel işlevi olarak görülen iletişime önem verilmesi,
d) Dil kullanımının bir davranış sorunu olduğu düşüncesi.

Dilbilgisi kuralları, Dilsel-İşitsel Yöntem'deki gibi bir bütün olarak öğretilmez. Görsel-işitsel yöntemde öğretmen kuramsal bilgiler vermez ancak cümlelerin düzenleme ilkelerini keşfedebilmelerini sağlamak için öğrencileri cesaretlendirir (Bozkurt Anşın, 1994: 19).

50'li yılların sonlarında Fransa'da ortaya çıkan ve daha sonra diğer ülkelere de yayılan Görsel-İşitsel Yöntem ise ana dilini, tamamen yabancı dil sınıfı dışına çıkarmıştır (Özçelik, 2013: 544).

2.2.1.10. Görev Temelli Yöntem

Görev Temelli Yöntemi keşfeden ve ilk uygulamaya koyan Prabhu'dur (Wang, 2006: 10). Yöntemin uygulanmasına ilişkin çalışmalarını Güney Hindistan'ın Bangalore kentinde ilköğretim okullarında gerçekleştiren Prabhu, öğrencilerin kullandıkları dile odaklanmaları

yerine istenilen görevler üzerine odaklanmalarının öğrenmede istenilen başarıyı getireceğini savunmaktadır (Yorulmaz, 2009: 33).

"Görev Temelli Yöntem", dört temel beceriye de önem veren çağdaş bir yöntemdir. Öğrencilerin bir sonuca varmaları, öğretmenlerin ise bu süreçte rehberlik etmeleri görev olarak tanımlanır (Memiş ve Erdem, 2013: 299). Görev tanımının kapsamında öğrencilerin hedef dili iletişimsel hedefler içinde kullandıkları etkinlikler yer alır (Nunan, 1989:10). Richards ve Rodgers (2001: 224) ise görevi 'dili kullanarak gerçekleştirilen bir etkinlik veya hedef' olarak tanımlamaktadır. Göreve dayalı bir ders genellikle öğrenciye etkinliklere katılma ve etkinlikler oluşturmada etken bir görev sağlar ve sonuç olarak öğrenme güdülenmesini artırır. Göreve dayalı bir ders, öğrencilere düşüncelerini eylemleri aracılığıyla göstermeleri için daha fazla fırsat sunar (Büyükkarcı, 2009: 318).

Nunan (1989: 47) görevleri gerçek yaşam görevleri ve eğitimsel görevler olarak sınıflandırmış ve izlencesini bu temel üzerine kurmuştur. Görevler başlı başına bağımsız birimler olarak durabilen, özgün dilde kavrama, üretim, değiştirme ve etkileşim gerektiren, şekilden ziyade anlama önem verilen etkinliklerdir (Nunan, 1989: 10). Diğer bir ifadeyle, öğretimin amacı, öğrencinin hedef dilde özgün girdilerle etkileşimde olarak ve gerçek hayattaki etkinlikler çerçevesinde iletişim kurarak öğrenmesini sağlamaktır (Nurlu, 2019: 26). Görev Temelli Yöntem'de öğrencilere verilen görevlerde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri bir bütün olarak yer alır. Bu yüzden öğrenciler verilen görevleri yerine getirirken bu becerileri bir arada kullanır. Görev esnasında öğrenciler okur, not alır, bir topluluğa konuşur ve hedef dili ana dili olarak konuşanları dinlerler (Yorulmaz, 2009: 36).

Görev Temelli Yöntem öğrencilerin dilin yapısal kuralları yanı sıra günlük hayatta uygulanmasına dahil işlevsel bilgileri öğrenmelerini de amaçlar. Görev Temelli Yöntem'de kullanılan görevlerin günlük hayatın içerisinden seçilmesi öğrencilerin hedef dilin kültürü ile ilgili bilgi edinmelerini kolaylaştırır. Öğretmen görev öncesinde öğrencileri göreve hazırlamalıdır ve öğrenciler yapmaları gerekenlere göreve başlamadan önce hakim hale gelmelidir. Öğrencilere hedef dilde düşünmeyi öğretiyor olması Görev Temelli Yöntem'in en büyük üstünlüğüdür (Aşkın, 2006: 30).

Willis (2004: 8) Görev Temelli Yöntem'in özelliklerini şöyle ifade etmiştir:

a. Dil öğretimi çizgisel bir süreçte gerçekleşmez, dil öğretimi dereceli, karışık ve doğal bir süreçtir. Başka bir deyişle dilsel öğelerin ayrı ayrı öğretilmesi öğrencinin hemen o dilsel öğeyi öğrenmesine neden olmaz.

b. Dil öğretiminde anlama ne kadar çok dikkat çekilirse o kadar üst düzeyde öğrenme gerçekleşir. Buna göre öğrencilerin, bağlamı olmayan dilsel yapılardan ziyade "anlaşılır girdilerle" karşı karşıya kalmaları gerekir.
c. Öğrencilerin hedef dille karşı karşıya gelmelerinin yanında, o dili öğrenmek amacıyla gerçek hedefler için dili kullanmaya ihtiyaçları vardır.
d. Dil üretiminin gerçekleşmesi ise öğrencilerin birbiriyle etkileşime geçmesiyle mümkündür.

Bu yöntemle ilgili en büyük eleştiri görevlerin ne olduğu ve içerikleri ile ilgili bir düzen olmamasıdır. Dilbilgisi kurallarının görevlerin sonunda üstünkörü işleniyor oluşu da bu yönteme yönlendirilen bir diğer eleştiridir (Memiş ve Erdem, 2013: 299).

Görev Temelli Yöntem İletişimsel Yaklaşım'a dayanır ve ana diline başvurmayı tamamen reddetmez ancak hedef dil merkezli bir öğretim sunulmasını yeğlemektedir.

2.3. Yabancı Dil Öğretimi ve Ana Dili Kullanımına Genel Bakış

Yabancı dil öğrenimi süreci ana dili edinimi sürecine göre farklılıklar gösterir. Ana dili edinimi gibi doğal bir süreçten ziyade; eğitim ve öğretim yoluyla okullarda, dil öğretim merkezlerinde vb. yabancı dil kazandırılır. Yabancı bir dil öğretilirken asıl hedef; bir dilin dört yeterlik alanında (dinleme/konuşma/okuma/yazma) da öğrenciyi geliştirip hedef dilde kendini ifade edebilmesini sağlamaktır. Bir dili öğrenmiş olmak demek o dili kullanabiliyor olmak demektir. Demirel (2021: 30)'e göre yabancı dil öğretiminde, önce basit cümle kalıplarından başlayarak bileşik ve karmaşık cümle kalıplarının öğretimine çalışılmalıdır.

Hangi dil kazandırılmaya çalışılıyorsa o dilde yani hedef dilde eğitim sunulması daha verimli bir sonuç doğuracaktır. Ancak hedef dildeki bazı anlaşılması zor konular ve kavramların kazandırılmasında hedef dilde öğretim sunmak öğrencilerin öğrenmelerini ve anlamalarını zorlaştırabilir. Bu durumda hedef dilde anlaşılması zor veya kültürel konu ve kavramlarda ana dili ile açıklama yapmak doğru bir yaklaşım olabilir. Deller ve Rinvolucri (2002: 117) de yabancı dil sınıflarında birtakım durumlarda ana dili kullanılmasının öğretimin niteliğini artırmada etkili olacağını belirtmiştir. Buna göre ana dili ve hedef dil arasında yapısal olarak karşılaştırmalar yapılması, yeni başlayan öğrencilerin güdülenmesinin sağlanması ve çeviri çalışmaları ana dilinin yabancı bir dil öğretimini kolaylaştırdığı belirli durumlar olarak kabul edilmiştir.

Dil aktarımı kişinin ilk dilinin, ikinci dilini öğrenme sürecine etkisi olarak tanımlanmaktadır (Caroll, 2008: 315). Odlin (1989: 69), aktarım kavramının önemine

vurgu yaparak bu izlemin hedef dil kazanımı sürecinde zaman konusunda tasarruf sağlamasının yanı sıra kişilerin dil üretkenliklerini de teşvik ederek öğrenmede destekleyici bir göreve sahip olduğunu belirtir.

Cook (2001: 418) hedef dilde öğretimin sebep olduğu zaman israfının önüne geçmek adına ana dili kullanılarak ders veriminin artırılabileceği görüşündedir. Özellikle hedef dilin kullanımının zaman konusunda israf yaratması açısından yönerge verirken ve açıklamada bulunurken kısayol olarak ana dilinin kullanılmasını yararlı görmektedir.

Hala yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı konusunda yabancı dil öğretmenleri arasında farklı düşünceler ve uygulamalar söz konusudur. Bazı öğretmenler ders esnasında ana diline başvurmayı veya öğrenciler tarafından ana diline başvurulmasını tamamen yasaklayıcı bir tavır göstermektedir. Öte yandan, bazıları ise hedef dili kazandırma sürecinde tamamen ana dili merkezli bir öğretim sunmaktadır. Her iki durumun da oldukça olumsuz sayılabilecek yönleri vardır. Tamamen ana dili kullanımını yasaklayıcı bir tutum geliştirmek öğrencinin de aynı oranda olumsuz bir algı geliştirmesine sebebiyet verebilir. Hazırbulunuşluk ve güdülenme düzeyi yeterli olmayan veya çekimser olan öğrencilerin öğrenme isteğini olumsuz etkileyebilir. Aynı şekilde tamamen veya yoğun bir şeklide ana dili ile yabancı dil öğretimi yapmak da hedef dili kazandırma sürecine engel olabilir. Eğitim-öğretim sonucunda ortaya konan kazanım düzeyinde olumsuzluklar ile karşılaşmak oldukça muhtemeldir. Bu durum hedef dilin kazandırılmasında ve öğretimde nitelik ve gelişim farklılıklarına sebebiyet vermektedir. Bu noktada uygulamadaki farklılıkların önüne geçebilmek ve yabancı dil öğretiminin niteliğini ve verimini arttırmak için ana dilinin yabancı dil öğretimindeki yerini açık bir şekilde belirlemek gereklidir.

Her yeni öğrenilen konu veya kavramda destek görevi gören ana dilinin yabancı dil öğretiminde de destekleyici bir etkiye sahip olup olmadığı sorgulanmıştır. Yabancı dil öğretiminde de ana dili kullanımının destek veya engel olup olmadığı, yabancı dil derslerinde ana dili ile eğitim sunmanın olumlu veya olumsuz etkilerinin neler olabileceği sorgulanmıştır.

Anlaşıldığı üzere, hedef dilin kazandırılmasında ana dilinin yeri ve işlevi halen yoğun tartışmalara sebep olan derin ve önemli bir konudur.

2.4. Dil Öğretiminde Ana Dili Kullanımı ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Yabancı dil öğretim yöntemleri içinde bulunduğu çağın gerekliliklerine göre değişkenlik göstermişlerdir. Yabancı dil öğretim yöntemlerinin bazıları öğretimde neredeyse sürekli ana dili kullanımını onaylarken bazıları da ana dili kullanımından kesinlikle uzak kalınması gerektiğini savunur. Yabancı dil eğitiminde ana dilinin kullanılması hakkında günümüzde de çeşitli kuramlar vardır. Bu kuram eğitimciler, dilbilimciler, psikologlar gibi alanla ilgili uzmanlar tarafından ortaya atılmışlardır. Ancak ana dili öğrenim ve öğretimde kullanacak şahısların yani eğitimciler ve öğrencilerin görüşleri de bir sonuca varma bağlamında dikkate alınmalıdır.

Şimşek (2011: 1)'in "Yabancı Dil Öğretiminde Ana Dil Kullanımı: Ne Zaman Ne Kadar, Neden" başlıklı makalesinde yabancı dil eğitiminde ana dili kullanımı ile ilgili olarak öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurmuştur. Çalışmanın vardığı iki temel sonuç vardır: İlk sonuç yabancı dil öğretiminde ana dilinin kullanılıyor oluşu bir gerçektir. Çalışmanın vardığı ikinci sonuca göre ise yabancı dil öğrenim sürecinde sözcük öğrenme ve karmaşık dilbilgisi kurallarını kavrama gibi konularda hem öğrenciler hem de öğretmenler ana dili kullanımının gerekliliğinin bilincindedir. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı şartlar ne olursa olsun hiçbir zaman tamamıyla saf dışı bırakılamaz.

Deller ve Rinvolucri (2002: 117) de yabancı dil sınıflarında birtakım durumlarda ana dili kullanılmasının öğretimin niteliğini artırmada etkili olacağını belirtmiştir. Buna göre ana dili ve hedef dil arasında yapısal olarak karşılaştırmalar yapılması, yeni başlayan öğrencilerin güdülenmelerinin sağlanması ve çeviri çalışmaları ana dilinin yabancı bir dil öğretimini kolaylaştırdığı belirli durumlar olarak kabul edilmiştir.

Yabancı dil öğretim sınıflarında kullanılan dilleri üç farklı ulamda toplayabiliriz: Hedef dil, araç dil ve ana dili. Dil öğretim sınıflarında bu dillerin ne ölçüde kullanılacakları alan yazında hala kesinliğe kavuşmamıştır. Durmuş (2019: 567) tarafından yayınlanan "Yabancı Dil Öğretimi Sınıflarında Ana Dilinin Yeri" başlıklı makalesinde yabancı dil sınıflarında ana dilinin kullanılıp kullanılmaması, eğer kullanılıyorsa ne ölçüde kullanılması gerektiği sorunsalına yanıt bulmayı hedeflemiştir. Makalenin vardığı sonuca göre yabancı dil eğitiminde eğer ana dili kullanımı hedef dilin önceliğini tehdit ediyorsa dil sınıfları için çok büyük bir tehlikedir. Eğer ana dili dizgeli ve belirlenmiş hedefler çerçevesinde kullanılırsa da yabancı dilin en büyük yardımcısıdır.

Şavlı ve Kalafat (2014: 1367), "Yabancı Dil Derslerinde Anadil Kullanımı Üzerine Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" başlıklı makalesinde kendi özgün araştırmalarının sonuçlarını paylaşmıştır. Araştırmada temel hedef yabancı dil derslerinde ana dili kullanımı hakkında öğretmen ve öğrenci görüşlerine ulaşmaktır. Hem öğrenciler hem de öğretmenlerden toplanan veriler ışığında yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımının önemli bir yeri olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmada ana dili kullanımının önemli bir araç olduğu ancak dengeli olmanın önemli olduğu sonucuna da varılmıştır. Öğretmenlerin hiçbirisi ana dilinin hiç kullanılmaması gerektiği fikri üzerinde yoğunlaşmamıştır.

Yıldırım ve Mersinligil (2012: 133) tarafından yazılmış olan, "Use of Mother Tongue in ELT Classes: When and Why?." (İngilizce Dil Eğitimi Sınıflarında Ana Dilinin Kullanımı: Ne Zaman ve Neden?.) başlıklı çalışma, İngilizce öğretilen sınıflarda ana dilinin ne ölçüde ve ne sebeple kullanılması konusunu aydınlatmaya çalışan bir makaledir. Çalışmanın sonuçları öğretmenlerin bazı özel durumlarda Türkçe kullanımına ihtiyaç duyduklarına işaret etmektedir. Bu özel durumlar öğretmenin hedefine, dersin içeriğine ve öğrencilerin seviyesi gibi durumlara karşı değişkenlik göstermektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu bazı durumlarda sınıfta ana dili kullanılabileceği fikrinin savunucusu olsa da bir başka grup öğrencilere ana dili kullandırmadıklarını iddia etmiştir.

Katılımcılardan sağlanan veriler Türkçenin hem öğretme hem de öğrenme aşamalarında faydalı bir araç olduğunu göstermiştir dolayısıyla kullanımı için her zaman fırsat sağlanması gereklidir. Öğretmenler Türkçe kullanımı konusunda esnek olmalıdırlar. Ancak bu esneklik Türkçe kullanımının alışkanlığa dönüşmesine engel olmalıdır. Sağlanan veriler eğitimde öğrenciler tarafından ana dil kullanımının çok büyük oranda öğrenilen dildeki iletişim kabiliyetinin yetersizliğinden kaynaklandığını ortaya çıkarmıştır, öğrencilerin bir an önce hedef dildeki kabiliyetlerinin geliştirilmesi asıl öncelik olmalıdır.

Yabancı dil öğretim sınıflarında ana dili kullanılıp kullanılmaması bağlamında yapılan araştırmalardan bir diğeri de Oflaz (2009: 28) tarafından yapılan "Teachers and students' views on using mother tongue in ELT classrooms (a Case Study at Gaziantep University.)" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasıdır. Gaziantep Üniversitesi'nde yürütülen bu çalışmanın asıl hedefi yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımına öğretmen ve öğrencilerin ne şekilde yaklaştığını tanımlamaktır. Araştırmanın sonuçlarına göre; öğretmenlerin ve öğrencilerin sınıfta ana dili kullanımı konusunda benzer ve farklı fikirleri vardır. Hem öğrencilerden hem de öğretmenlerden toplanan veriler ana dilinin yabancı dil öğretiminde

önemli olduğunu ortaya koymuştur. İki taraftan da toplanan veriler birbirleri ile tutarlılık içindedir. Hem öğretmenler hem de öğrenciler genel olarak yabancı dil öğretiminde hedef dilin önceliğini almadığı müddetçe ana dilinin kullanılabileceği kanısındalar.

Şimşek (2009: 115) tarafından yazılmış olan "Dilbilgisi Kavramlarının Öğretiminde Ana Dil Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkileri" başlıklı doktora tezinde deney ve kontrol grupları yöntemiyle yapılan bir araştırmanın bulguları ve sonuçları temel alınmıştır. Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlar şu şekildedir: İngilizce dilbilgisi kuralları öğretilirken ana dilinden faydalanılması kuralların öğretilmesinde yardımcıdır. Yabancı dil kuralları öğretilirken ana dilinden faydalanmak, faydalanmamaya göre daha etkili bir yöntemdir.

Erdoğan (2015: 33) tarafından hazırlanan "Use of L1 In EFL Classes and Teachers' and Learners' Opinions on the Issue (A Case Study in a Turkish State Primary School)" başlıklı yüksek lisans tezi on iki katılımcıyla gerçekleştirilen bir araştırmayı temel almaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; Türkçe kullanımının sözcük ve dilbilgisi kurallarının açıklanmasında faydalı bulunmuştur. Öğretmenler genel olarak ihtiyaçtan daha fazla Türkçe kullandıklarını bunun sebebinin de eğitim düzeninden kaynaklı eksiklikler olduğunu belirtmişlerdir. Dilbilgisi ağırlıklı olarak yabancı dil yeteneğini ölçen TEOG ve yetersiz ders saatleri öğretmenler tarafından fazla Türkçe kullanımının en büyük sebepleri olarak görülmektedir.

Soral (2009: 2) tarafından hazırlanan "Ana Dilden Yabancı Dile Sözcüksel Aktarım" başlıklı yüksek lisans tezinin en önemli araştırma sorunsallarından biri yabancı dil öğreniminde ana dili kullanımının hedef dilin öğrenimini aksatıp aksatmayacağıdır. Çalışmanın bulgularına göre; öğrenciler ana dili ve hedef dil arasında olumludan çok olumsuz aktarım yapma eğilimindedir. Olumlu aktarımların ağırlıklı olarak sessel benzerlik durumlarında olduğu dikkat çekmektedir. Uygulamada cinsiyet ve sınıf düzeylerinin de aktarım bağlamında değişken değerlerinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin öğrenirken ana dili kullanmadan kaynaklı kazandıkları yanlış alışkanlıklar, hedef dildeki başarılarını etkilemektedir.

Biçer (2017: 46)'in "Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Ana Dilin Etkisi" başlıklı makalesi Türk öğrencilerin yabancı dil öğrendikleri bir bağlamda değil, yabancı öğrencilerin Türkçe öğrendikleri bir bağlamda yapılan bir araştırmayı dayanak olarak

almaktadır. Araştırma sonucuna göre; öğrenciler ana dillerine en çok dilbilgisi kurallarını öğrenirken ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Anlaşılması güç ve soyut konularda da okutmanlar Arapça kullanılabileceği fikrini desteklemektedirler. Öğrenci ve öğretmen görüşlerine eşdeğer olarak da ana dilinin ders içeriğine bilinçli ve izlenceli bir şekilde dahil edilmesinin başarı ve güdülenmeye olumlu yönde katkı sağlayacağı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda ana dili Arapçanın öğrenciler tarafından belli oranlarda kullanıldığı, öğretmenlerin ihtiyaç duyulan durumlarda bu konuda esnek davrandıkları ama derslerin temel bağlamının Türkçe olduğu belirlenmiştir. Tüm bu veriler ışığında dil öğreniminde ve öğretiminde bir yere kadar ana dili kullanımının öğrenim sürecini hızlandırabileceği ve öğrencileri pekiştirebileceği söylenebilir.

Alptekin ve Alptekin (1984: 1) tarafından yayınlanan "The Question of Culture: EFL Teaching in Non-English-Speaking Countries" başlıklı makalesi yabancı dil sınıflarında ana dili kullanılıp kullanılmaması ile ilgili iki eğitim bilimsel yaklaşımı değerlendirmektedir. Birinci yaklaşım ağırlıklı olarak ana dili İngilizce olan öğretmenler tarafından benimsenirken diğer yaklaşım ana dili İngilizceden farklı olan öğretmenler tarafından benimsenmiştir. Yazarlara göre başarılı çift dilli eğitmenlerin diğerlerine göre çok önemli bir üstünlüğü var bu da öğrencilere ruhsal olarak başka bir dilin öğrenilebileceğini kanıtlıyor olmalarıdır.

Şenel (2010: 110) "Should Foreign Language Teaching Be Supported by Mother Tongue?" başlıklı makalesinde yabancı dil sınıflarında ana dili kullanımının önemine değinmiştir. Araştırmacıya göre, yabancı dil eğitimi yapılırken ana dilinin soyutlanması yerine öğretimin desteklenmesi gerekmektedir çünkü ana dili iletişimsel yetinin geliştirilmesi bağlamında önemlidir. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı okuma ve konuşma uygulamasında öğrencilerin yaşayabilecekleri belirsizlikle mücadele etme bağlamında önemlidir. Ana dili kullanımı ayrıca karakter olarak çekingen ve utangaç olan öğrencilerin dil öğrenimi bağlamında önlerinde duran ruhsal engelin yıkılması bağlamında da önemlidir. Ana dilinin bir diğer önemli faydası ise ana dilinin kültürü ve hedef dilin kültürü arasındaki boşluk için bir köprü vazifesi görmesidir. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımının sağlayacağı bütün bu faydalar özellikle yabancı dil eğitiminin ilk safhalarında daha da ön plana çıkmaktadır. İlgili yazında hedef dil öğretiminde ana dilinden bir araç olarak faydalanılmasının yabancı dil kazanımında bir yavaşlamaya sebep olmadığı çok büyük oranda kabul edilmektedir. Fakat bu öğretmenlerin ana dili

kullanımında tamamen serbest olmaları anlamına gelmiyor; öğretim aşamasında denetimli ve hedef doğrultusunda ana dili kullanımı tercih edilmelidir.

Dujmović (2014: 38) yayınladığı "The Ways of Using Mother Tongue in English Language Teaching" başlıklı uluslararası makalesinde yabancı dil öğretiminde ana dilinin ne şekillerde kullanılabileceği konusuna değinmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Hırvatça deyim ve birleşik fiiller gibi nispeten karmaşık sözcük bilgisi konularının öğretiminde faydalıdır. Sözcük bilgisinin yanı sıra alan yazınla da çok büyük oranda eşdeğer bir biçimde dilbilgisi kurallarının açıklanması için de uygundur. Öğrenciler Hırvatçayı yeni kavramları kolayca kavramak maksadıyla kullandıklarını belirtmişlerdir. Bulgular ışığında araştırmacının yaptığı öz çıkarımlara göre, özellikle çeviri aracılığıyla konuların kavranıp kavranmadığı rahatça anlaşılabilir ve dönemsel bir şekilde çeviri alıştırmalarına başvurmak ana dilinin etkili bir şekilde kullanımını destekler.

Kara (2004: 295) yayınladığı "Ana Dil Edinimi ve Erken Yaşta Yabancı Dil Öğretimi" başlıklı makalesinde bu çalışmanın da alanına girecek biçimde yabancı dil eğitimi konusuna değinmiştir. İlgili alan yazına göre yabancı dil eğitiminde en sık yararlanılan araçlardan birisi ana dili kullanımıdır. Ana dili kullanımı özellikle dilbilgisi kurallarının öğrenimi gibi konularda kişisel farklılıklardan bağımsız olarak faydasını göstermiştir. Öğrencilerin öğrenme güdülenmelerindeki farklara göre de yabancı dil öğretiminde farklı oranlarda ana dili kullanılabilir.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, yabancı dil öğretiminde ana dilinin işlevini belirleyebilmek için hem nitel hem de nicel araştırma modelinden faydalanılmıştır.

Nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla toplumsal olguları bağlı bulundukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır. Bu tanımda 'kuram oluşturma', toplanan bilgilerden yola çıkarak daha önceden bilinmeyen birtakım sonuçları birbiri ile ilişkisi içinde açıklayan bir örnekleme çalışması anlamına gelmektedir (Yıldırım, 1999: 10). Nitel araştırmada esnek bir yaklaşım içerisinde derinlemesine betimleme söz konusudur. Olgular ve durumlar arasında iç içe geçmiş karmaşık ilişkiler vardır. Araştırmacı olay ve olguları yakından izler ve katılımcı bir tavır geliştirir. Nitel araştırmadan elde edilen veriler derin ve zengindir.

Nicel araştırma ise, sayıtımsal çözümlemeler kullanarak genel eğilimleri çözümleme, takımları karşılaştırma, değişkenleri ilişkilendirme ve sonuçlandırıp ilk tahminler ve önceki araştırmalarla karşılaştırarak yorumlamadır (Creswell, 2017: 16). Nicel araştırmada nitel araştırmaya göre daha fazla veri toplamak mümkündür. Bu durum daha geniş bir takım ile çalışma fırsatı vermesinden ileri gelmektedir. Ayrıca nicel araştırma sayısal verilere dayandırarak alınan sonuçları daha nesnel yorumlama fırsatı sunar.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Edirne'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarındaki yabancı dil öğretmenleri oluşturmuştur.

Çalışmanın örneklemini anket uygulamasında 7 Fransızca, 19 Almanca ve 74 İngilizce öğretmeni olmak üzere 100 öğretmen; görüşme uygulamasında ise 3 Fransızca, 7 Almanca ve 10 İngilizce öğretmeni olmak üzere 20 öğretmen oluşturmuştur. Anket formunda kıdem yıllarına göre; 10 yıl altı 45, 10-19 yıl arası 34 ve 20 yıl ve üzeri 21 öğretmen; görüşme formunda 10 yılın altı 7, 10-19 arası 6 ve 20 yıl ve üzeri 7 öğretmen olduğu görülmüştür.

Anket ve görüşme formu Edirne Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 07/03/2022 tarihli E-56569733-44-45158843 sayılı izni ile uygulanmıştır.

Bu açıklamalar tablo üzerinde şu şekilde gösterilmiştir:

Tablo 3. Anket Formu Örneklem Grubu

		F	**%**
Alan	İngilizce	74	74,0
	Almanca	19	19,0
	Fransızca	7	7,0
Kıdem yılı		12,0 ± 7,7	10,0 (2,0 – 34,0)
	<10 Yıl	45	45,0
	10-19 Yıl	34	34,0
	≥20 Yıl	21	21,0

Tablo 4. Görüşme Formu Örneklem Grubu

		F
Alan	İngilizce	10
	Almanca	7
	Fransızca	3
Kıdem Yılı	<10 Yıl	7
	10-19 Yıl	6
	≥20 Yıl	7

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada yabancı dil öğretmenlerine anket ve görüşme formları uygulanmıştır. Bu bağlamda anket soruları ve yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve uygulanmıştır. Bu veri toplama araçları pandemi sürecine bağlı olarak; yüz yüze, uzaktan, video konferans, vb. yollarla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler gönüllülük esasına dayanmıştır ve katılımcılara mümkün olduğu kadar esneklik sağlayacak şekilde yapılmıştır. Bu doğrultuda, müdahaleler yalnızca konunun ana hatlarının dışına çıkılmaması amacıyla yapılmıştır.

3.3.1. Güvenirlik İncelemesi: Veri toplama hedefiyle uygulama aşamasına geçilmeden önce oluşturulan anket formu 15 kişiye pilot olarak uygulanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç-tuttarlılık katsayılarından elde edilen verilere göre anket formunun güvenirlik katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları 0.00-0.40 arasında "Güvenilir Değil", 0.40-0.60 arasında "Düşük Derecede Güvenilir", 0.60-0.90 arasında "Oldukça Güvenilir", 0.90-1.00 arasında ise "Yüksek Derecede Güvenilir"

olarak değerlendirilmektedir. Bu durumda yapılan formun güvenirlik katsayısının 0.82 çıkması formun oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.4. Verilerin Çözümlenmesi

Anket formu ile elde edilen veriler sayıtım ölçekleri ile sayısal verilere dönüştürülmüş ve içerik ayrıntılı bir şekilde çözümlenmiş ve çizgelerle (grafik) gösterilmiştir. Verilerin çözümlemesi IBM SPSS 25.0 (Armonk, NY: IBM Corp.) sayıtım paket programı kullanılarak yapılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı sayıtımsal yöntemlerin (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, medyan, min-max) yanı sıra niteliksel verilerin karşılaştırılmasında Ki-Kare (x^2) testi kullanılmıştır. Fark çıkan durumlarda farklılığın kaynağını bulmak için post-hoc Bonferroni düzeltmesi (Bonferroni adjustment) kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnow ve Shapiro-Wilk testleri, basıklık- çarpıklık (skewness- kurtosis) ve çizgesel (grafiksel) yöntemler (histogram, Q-Q Plot, Stem and Leaf, Boxplot) ile değerlendirilmiştir. Araştırmada, normal dağılım gösteren niceliksel verilerin değerlendirilmesinde; One-Way Anova Test (tek yönlü varyans çözümlemesi) kullanılmıştır. Sayıtımsal anlamlılık düzeyi α=0,05 olarak kabul edilmiştir.

Ayrıca görüşme formunda bulunan açık uçlu sorulara içerik çözümlemesi yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablolarda gösterilmiş ve ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Anket Formu Verileri

4.1.1. Bulgular

Tablo 5. Ankete Katılan Katılımcıların Demografik Bilgileri ve Yanıtları

		F	%
Alanınız	İngilizce	74	74,0
	Almanca	19	19,0
	Fransızca	7	7,0
Kıdem yılınız*		12,0 ± 7,7	10,0 (2,0 – 34,0)
	<10 Yıl	45	45,0
	10-19 Yıl	34	34,0
	≥20 Yıl	21	21,0
1. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı doğru bir yaklaşımdır.	Hayır	41	41,0
	Evet	59	59,0
2. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı yabancı dilde ilerlemeyi.....etkiler.	Olumsuz	44	44,0
	Olumlu	56	56,0
3. Öğrencilerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır.	Hayır	32	32,0
	Evet	68	68,0
4. Öğretmenlerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır.	Hayır	21	21,0
	Evet	79	79,0
5. Anlatılacak konunun zorluğu, kolaylığı, karmaşıklığı, vb. ana dili kullanımı oranını etkiler.	Hayır	15	15,0
	Evet	85	85,0
6. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda her zaman hedef dil kullanılmalıdır.	Hayır	42	42,0
	Evet	58	58,0
7. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili belirli bir düzeyde kullanılabilir.	Hayır	7	7,0
	Evet	93	93,0
8. Öğrencilerin yabancı dile hakimiyetleri arttıkça ana dili kullanımı azalır.	Hayır	33	33,0
	Evet	67	67,0
9. Tamamen hedef dilde öğretim yapılması çekimser öğrencilerin kaygı durumunu arttırıp güdülenmesini düşürür.	Hayır	18	18,0
	Evet	82	82,0
10. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili kullanımı öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etkendir.	Hayır	28	28,0
	Evet	72	72,0

*: Ortalama ± Standart Sapma / Medyan (Min-Max)

Tablo 6. Yanıtların Alanlararası Karşılaştırılması

	İngilizce (f=74)	**Almanca (f=19)**	**Fransızca (f=7)**	χ^2	**P**
Kıdem Yılı	11,1 ± 7,1	14,9 ± 8,0	12,7 ± 12,0	F=1,892	0,156 [a]
<10 Yıl	34 (%45,9)	6 (%31,6)	5 (%71,4)		
10-19 Yıl	27 (%36,5)	7 (%36,8)	0 (%0,0)	6,040	0,196 [b]
≥20 Yıl	13 (%17,6)	6 (%31,6)	2 (%28,6)		
1. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı doğru bir yaklaşımdır.					
Hayır	35 (%47,3)	6 (%31,6)	0 (%0,0)	6,775	**0,034** [b]
Evet	39 (%52,7)	13 (%68,4)	7 (%100,0)		
2.Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı yabancı dilde ilerlemeyi ..... etkiler.					
Olumsuz	37 (%50,0)	7 (%36,8)	0 (%0,0)	6,976	**0,031** [b]
Olumlu	37 (%50,0)	12 (%63,2)	7 (%100,0)		
3. Öğrencilerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır.					
Hayır	27 (%36,5)	5 (%26,3)	0 (%0,0)	4,261	0,119 [b]
Evet	47 (%63,5)	14 (%73,7)	7 (%100,0)		
4. Öğretmenlerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır.					
Hayır	18 (%24,3)	3 (%15,8)	0 (%0,0)	2,665	0,264 [b]
Evet	56 (%75,7)	16 (%84,2)	7 (%100,0)		
5. Anlatılacak konunun zorluğu, kolaylığı, karmaşıklığı, vb. ana dili kullanımı oranını etkiler.					
Hayır	14 (%18,9)	1 (%5,3)	0 (%0,0)	3,539	0,170 [b]
Evet	60 (%81,1)	18 (%94,7)	7 (%100,0)		
6. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda her zaman hedef dil kullanılmalıdır.					
Hayır	31 (%41,9)	7 (%36,8)	4 (%57,1)	0,867	0,648 [b]
Evet	43 (%58,1)	12 (%63,2)	3 (%42,9)		
7. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili belirli bir düzeyde kullanılabilir.					
Hayır	6 (%8,1)	1 (%5,3)	0 (%0,0)	0,755	0,686 [b]
Evet	68 (%91,9)	18 (%94,7)	7 (%100,0)		
8. Öğrencilerin yabancı dile hakimiyetleri arttıkça ana dili kullanımı azalır.					
Hayır	22 (%29,7)	8 (%42,1)	3 (%42,9)	1,378	0,502 [b]
Evet	52 (%70,3)	11 (%57,9)	4 (%57,1)		
9. Tamamen hedef dilde öğretim yapılması çekimser öğrencilerin kaygı durumunu arttırıp güdülenmesini düşürür.					
Hayır	11 (%14,9)	6 (%31,6)	1 (%14,3)	2,932	0,231 [b]
Evet	63 (%85,1)	13 (%68,4)	6 (%85,7)		
10. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili kullanımı öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etkendir.					
Hayır	25 (%33,8)	3 (%15,8)	0 (%0,0)	5,355	0,069 [b]
Evet	49 (%66,2)	16 (%84,2)	7 (%100,0)		

a: One-Way Anova Test (Mean ± SD), b: Chi-Square Test (n / %),

Alanlararasında yapılan karşılaştırmalarda;

"*1. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı doğru bir yaklaşımdır.*" sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde her alanda "Evet" yanıtının yüzde olarak daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Verilen yanıtlar alanlararası kıyaslandığında sayıtımsal olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<0,05$) bulunmuştur. Farklılığın hangi alan/alanlar arasında olduğunu

bulmak için post-hoc testler uygulanmıştır. İngilizce ile Fransızca alanları arasında fark olduğu, "evet" yanıtı oranının Fransızca alanında daha yüksek olduğu bulunmuştur.

"*2. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı yabancı dilde ilerlemeyi ..... etkiler.*" sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde "Olumlu" yanıtını verenlerin yüzde olarak daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Verilen yanıtlar alanlararası kıyaslandığında sayıtımsal olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<0,05$) bulunmuştur. Farklılığın hangi alan/alanlar arasında olduğunu bulmak için post-hoc testler uygulanmıştır. İngilizce ile Fransızca alanları arasında fark olduğu, "evet" yanıt oranının Fransızca alanında daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Diğer sorular incelendiğinde "Evet" yanıtı verenlerin yüzdelik dilimde yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Yanıtlar alanlararası kıyaslandığında sayıtımsal olarak anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$) bulunmuştur.

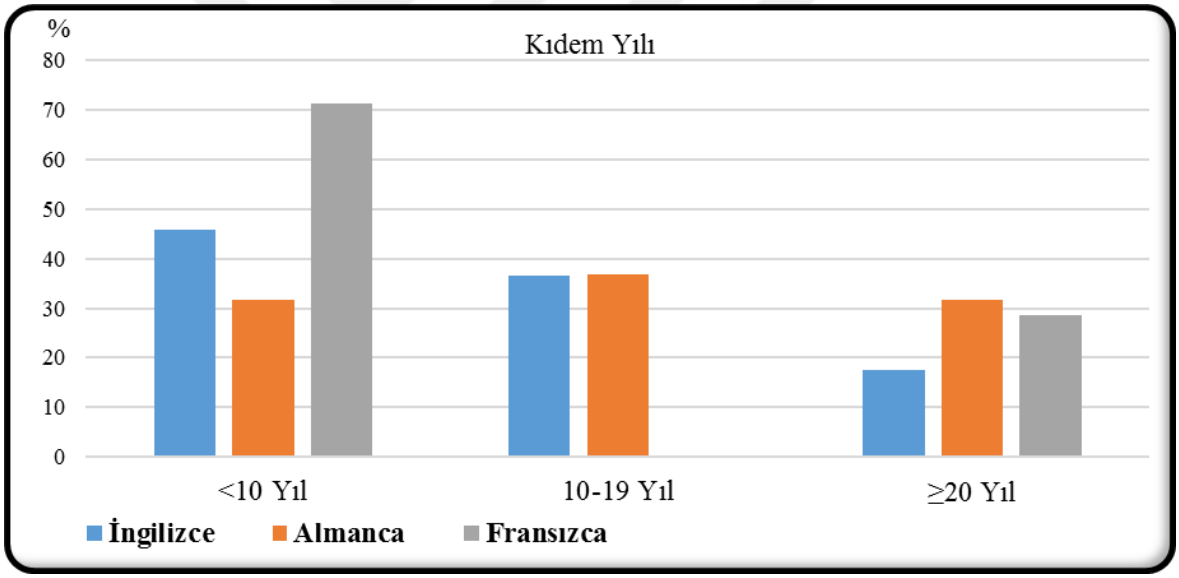

Grafik 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

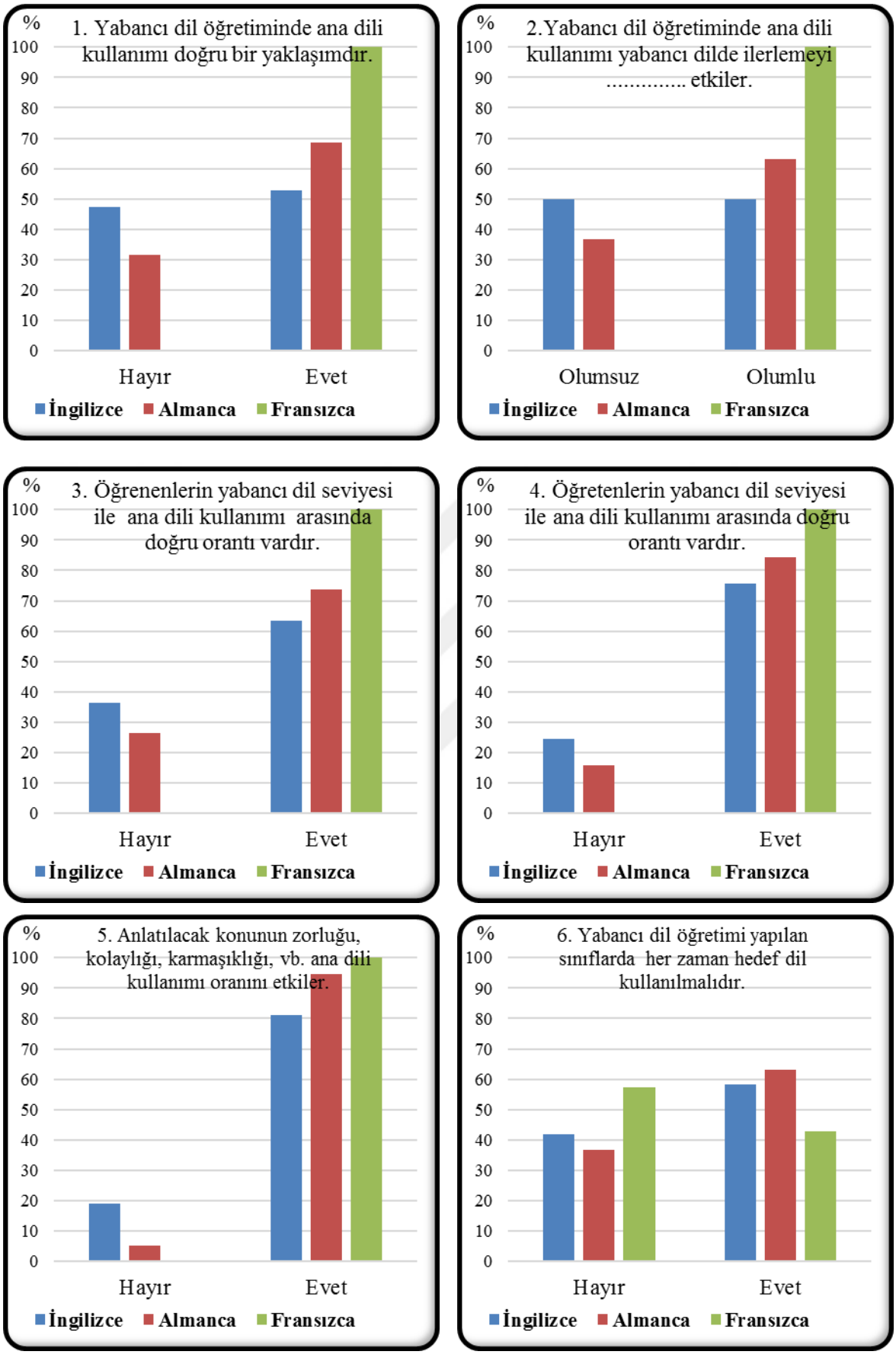

Grafik 2. Verilen Yanıtların Alanlararası Karşılaştırılması

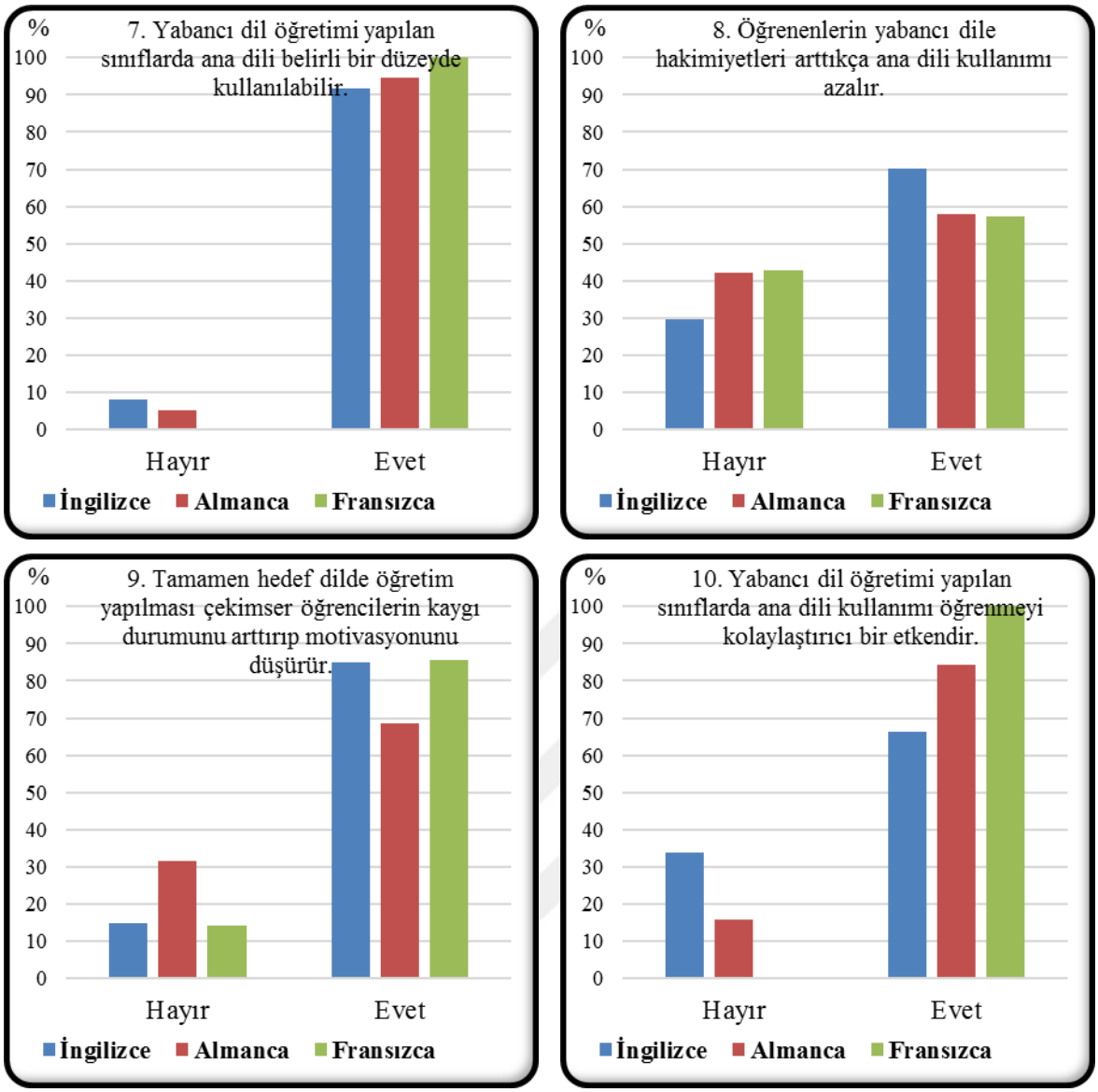

Grafik 2. Verilen Yanıtların Alanlararası Karşılaştırılması

Tablo 7. Yanıtların Kıdem Yılına Göre Karşılaştırılması

	Kıdem Yılı			χ^2	P*
	<10 Yıl (f=45)	**10-19 Yıl (f=34)**	**≥20 Yıl (f=21)**		
1. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı doğru bir yaklaşımdır.					
Hayır	16 (%35,6)	17 (%50,0)	8 (%38,1)	1,763	0,414
Evet	29 (%64,4)	17 (%50,0)	13 (%61,9)		
2.Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı yabancı dilde ilerlemeyi ..... etkiler.					
Olumsuz	16 (%35,6)	20 (%58,8)	8 (%38,1)	4,632	0,099
Olumlu	29 (%64,4)	14 (%41,2)	13 (%61,9)		
3. Öğrencilerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır.					
Hayır	15 (%33,3)	11 (%32,4)	6 (%28,6)	0,152	0,927
Evet	30 (%66,7)	23 (%67,6)	15 (%71,4)		
4. Öğretmenlerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır.					
Hayır	11 (%24,4)	5 (%14,7)	5 (%23,8)	1,234	0,540
Evet	34 (%75,6)	29 (%85,3)	16 (%76,2)		
5. Anlatılacak konunun zorluğu, kolaylığı, karmaşıklığı, vb. ana dili kullanımı oranını etkiler.					
Hayır	3 (%6,7)	5 (%14,7)	7 (%33,3)	0,799	**0,018**
Evet	42 (%93,3)	29 (%85,3)	14 (%66,7)		
6. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda her zaman hedef dil kullanılmalıdır.					
Hayır	21 (%46,7)	11 (%32,4)	10 (%47,6)	1,973	0,373
Evet	24 (%53,3)	23 (%67,6)	11 (%52,4)		
7. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili belirli bir düzeyde kullanılabilir.					
Hayır	2 (%4,4)	2 (%5,9)	3 (%14,3)	2,229	0,328
Evet	43 (%95,6)	32 (%94,1)	18 (%85,7)		
8. Öğrencilerin yabancı dile hakimiyetleri arttıkça ana dili kullanımı azalır.					
Hayır	16 (%35,6)	10 (%29,4)	7 (%33,3)	0,332	0,847
Evet	29 (%64,4)	24 (%70,6)	14 (%66,7)		
9. Tamamen hedef dilde öğretim yapılması çekimser öğrencilerin kaygı durumunu arttırıp güdülenmesini düşürür.					
Hayır	6 (%13,3)	8 (%23,5)	4 (%19,0)	1,384	0,501
Evet	39 (%86,7)	26 (%76,5)	17 (%81,0)		
10. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili kullanımı öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etkendir.					
Hayır	8 (%17,8)	15 (%44,1)	5 (%23,8)	6,897	**0,032**
Evet	37 (%82,2)	19 (%55,9)	16 (%76,2)		

*: Chi-Square Test (n / %),

Verilen yanıtların kıdem yılına göre yapılan karşılaştırılmasında;

"*5. Anlatılacak konunun zorluğu, kolaylığı, karmaşıklığı, vb. ana dili kullanımı oranını etkiler.*" sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde "Evet" yanıtını verenlerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Verilen yanıtlar yönünden kıdem yıl grupları arasında sayıtımsal olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<0,05$) bulunmuştur. Farklılığın hangi yıl grupları arasında olduğunu bulmak için post-hoc testler uygulanmış, kıdem yılı <10 yıl olanlar ile ≥20 yıl olanlar arasında fark olduğu, "evet" yanıt oranının kıdem yılı <10 yıl olanlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur.

"*10. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili kullanımı öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etkendir.*" sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde "Evet" yanıtı verenlerin çoğunlukta olduğu saptanmıştır. Verilen yanıtlar yönünden alanlar arasında sayıtımsal olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<0,05$) bulunmuştur. Farklılığın hangi yıl grupları arasında olduğunu bulmak için post-hoc testler uygulanmış, <10 yıl ile 10-19 yıl grupları arasında fark olduğu, "evet" yanıt oranının kıdem yılı <10 yıl olanlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Diğer sorulara verilen yanıtlar yönünden, kıdem yıl grupları arasında sayıtımsal olarak anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$) bulunmuştur. Yanıtlar incelendiğinde "Evet" yanıtı verenlerin yüzdesinin "Hayır" yanıtı verenlere oranla yüksek olduğu saptanmıştır.

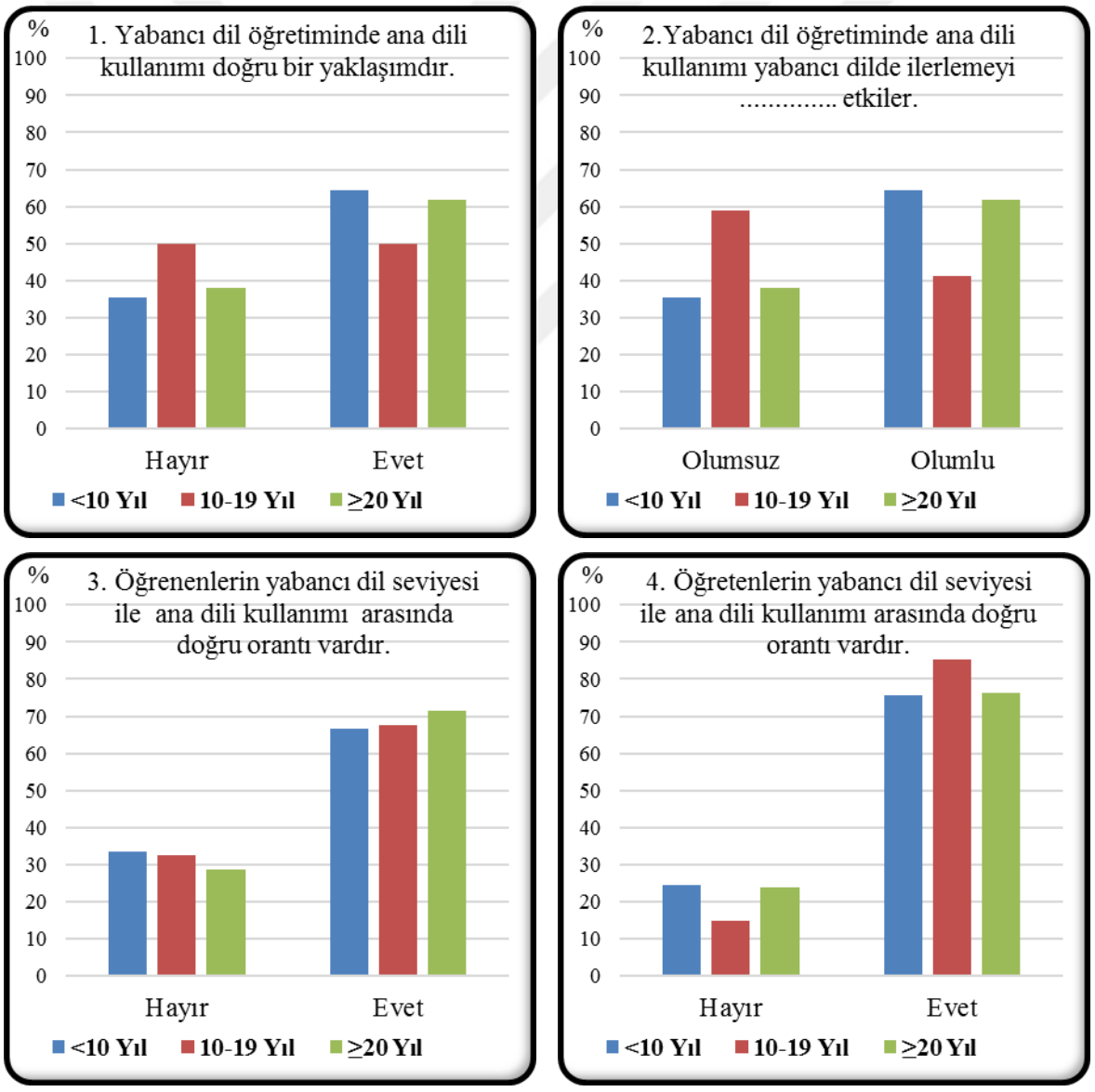

Grafik 3. Verilen Yanıtların Kıdem Yılına Göre Karşılaştırılması

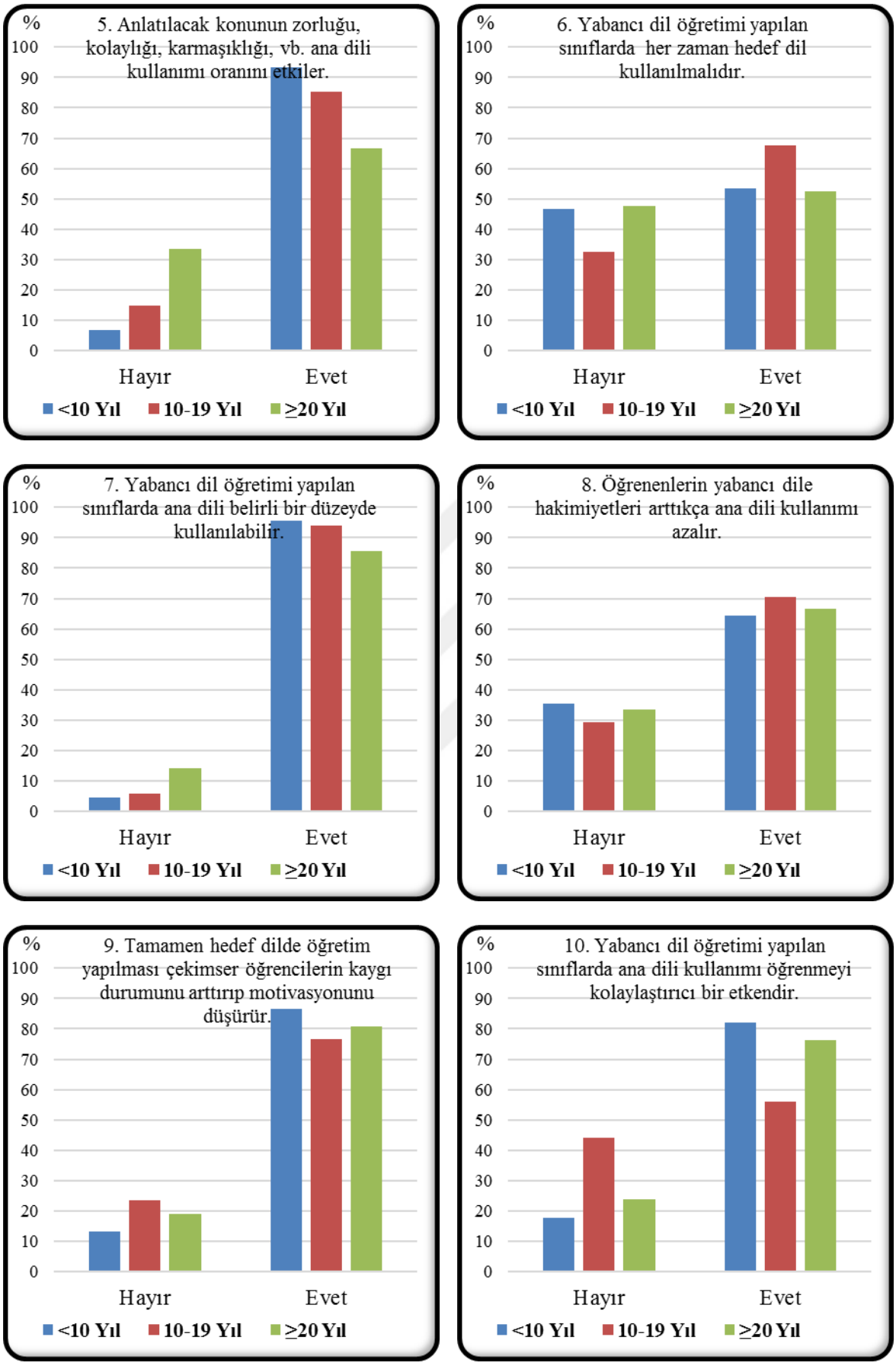

Grafik 3. Verilen Yanıtların Kıdem Yılına Göre Karşılaştırılması

Tablo 8. Öğrenci – Öğretmenlerin Yabancı Dil Seviyesi İle Ana Dili Kullanımı Arasındaki Doğru Orantının Karşılaştırılması

		3. Soru			
		Hayır (f=32)	**Evet (f=68)**	χ^2	**P***
4. Soru	Hayır (n=21)	19 (%59,4)	2 (%2,9)	38,440	**0,000**
	Evet (n=79)	13 (%40,6)	66 (%97,1)		

*: Chi-Square Test (n / %),

Öğrencilerin ve Öğretmenlerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır sorularının karşılaştırılmasında; sorulara verilen yanıtlar arasında sayıtımsal olarak anlamlı bir fark olduğu ($p<0,05$), iki soruya da "evet" yanıtı verenlerin oranının iki soruya da "hayır" yanıtı verenlerin oranından daha yüksek olduğu görülmüştür.

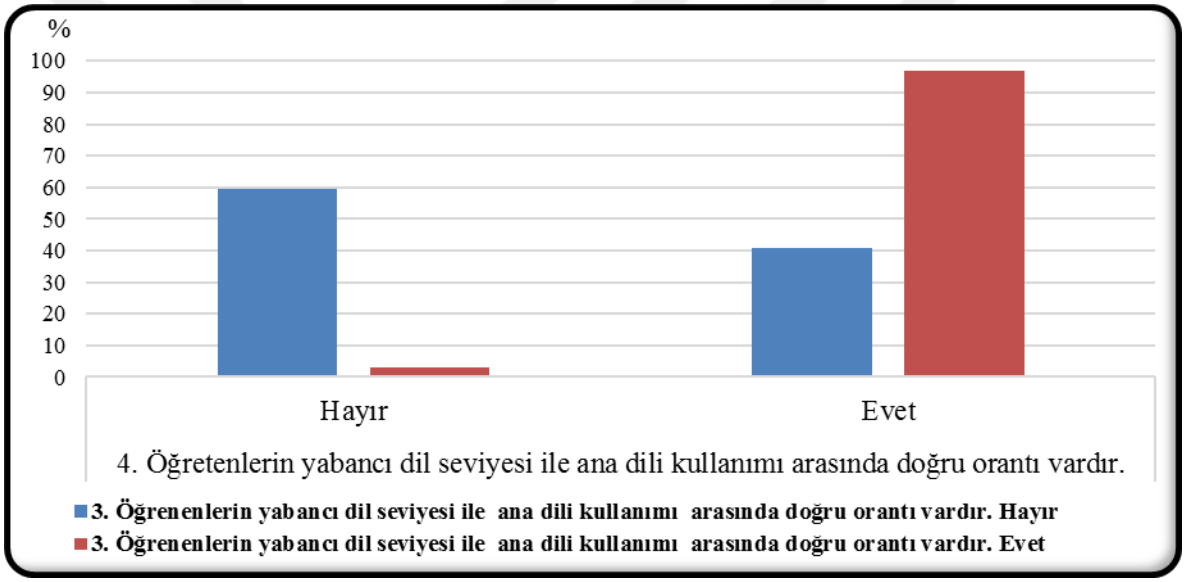

Grafik 4. Öğrencilerin – Öğretmenlerin Yabancı Dil Seviyesi ile Ana Dili Kullanımı Arasında Doğru Orantının Karşılaştırılması

4.2. Görüşme Formu Verileri

4.2.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Çalışmada katılımcıların gerçek isimleri kullanılmamış olup Ö1, Ö2 ifadeleri ile nitelendirilmiştir.

Tablo 9. Görüşmeye Katılan Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Deneyim
Ö1	K	54	Almanca / 30 Yıl
Ö2	K	30	Almanca / 8 Yıl
Ö3	K	50	Almanca / 19 Yıl
Ö4	K	30	Almanca / 5 Yıl
Ö5	K	47	İngilizce / 21 Yıl
Ö6	K	38	İngilizce / 7 Yıl
Ö7	K	42	İngilizce / 18 Yıl
Ö8	K	43	İngilizce / 18 Yıl
Ö9	K	28	İngilizce / 4 Yıl
Ö10	K	50	Almanca / 23 Yıl
Ö11	E	41	İngilizce / 17 Yıl
Ö12	K	49	Fransızca / 25 Yıl
Ö13	K	37	Fransızca / 7 Yıl
Ö14	K	38	İngilizce / 13 Yıl
Ö15	K	32	Almanca / 5 Yıl
Ö16	K	40	Almanca / 14 Yıl
Ö17	E	44	İngilizce / 20 Yıl
Ö18	E	50	Fransızca / 25 Yıl
Ö19	E	30	İngilizce / 5 Yıl
Ö20	E	48	İngilizce / 23 Yıl

4.2.2. Bulgular

Görüşme esnasında katılımcılardan alınan tüm bilgiler hiçbir değişikliğe uğratılmadan aynen sunulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler içerik çözümlemesi yöntemi ile incelenmiştir.

Tavşancıl ve Aslan (2001: 20)'ın Fox'tan yaptıkları alıntıya göre içerik çözümlemesi, "sözel veya yazılı verilerin belirli bir problem veya hedef bakımından sınıflandırılması, özetlenmesi, belirli değişken veya kavramların ölçülmesi ve bunlardan belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılması" dır.

Tablo 10. Yabancı Dil Öğretiminde Ana Diline Başvurma

Soru 1) Yabancı dil öğretiminde ana diline başvurulmalı mıdır? Neden?			
Katılımcı	**Evet**	**Hayır**	**Açıklama**
Ö1	+		*Bu en asgari şekilde tutulmalıdır.*
Ö2	+		*Derslerde yabancı dil öğretilirken mümkün olduğunca ana dili yerine hedef dil kullanılmalıdır. Özellikle dersteki öğrencilere verilen yönergeler ana dilinde olmamalıdır. Örneğin; otur, oku, yaz, örnek ver, sor vb. Dersler öğrenci ile öğrenilen dilde soru-yanıt şeklinde gitmeli, öğrenci aktif kılınmalıdır. Fakat dilbilgisinde gerekli görüldüğü takdirde ana dilinden faydalanılmalıdır. Özellikle Almancanın dilbilgisi zor olduğu için öğrenciler anlamakta güçlük çekmektedir. Bu yüzden ana dili ile açıklarsak, kıyaslayarak gidersek anlamaları kolaylaşacaktır.*
Ö3	+		*Ana dili kullanımına öğrencinin seviyesine göre başvurulmalıdır. Öğrencilerin yabancı dile hâkimiyeti iyiyse ana dili kullanımına gerek kalmadan ders ilerletilebilir ancak iyi değilse ara ara ana dili ile açıklama yapmak gerekir.*
Ö4	+		*Yabancı dil öğretiminde zaman zaman ana diline başvurulabilir. Çünkü anlaşılması güç durumları açıklamak ve öğrenciyi derse katmak için kullanılabilir.*
Ö5	+		*Yabancı dil öğretiminde bana göre kesinlikle ana dilinin dışlanması mümkün değildir. En basit şekilde bakacak olursak, disiplin sağlamada, toplumsallaştırmada, ilişki kurma boyutunda, eksik bilgi sahibi, öğrenme zorluğu çeken veya özgüven eksikliği olan çocuklarımızı kazanmada ve onların dil eğitiminden kopmamaları adına ana diline başvurulmalıdır. Farklı dil düzeylerine sahip öğrencilerden oluşan sınıflarda ise ana dili kullanımı kaçınılmazdır. Zor kavramları açıklarken, dilbilgisi anlatırken, ileri düzey İngilizce eğitiminde ve özellikle çeviri alanında ana dilinden mutlaka faydalanılır.*
Ö6	+		*Evet, ana diline başvurulmalıdır. Sürekli hedef dilde öğretim yapmak öğrencilerinde kaygı ve gerginlik yaratabilir. Hatta hiçbir şey anlamadıklarını düşündükleri zaman çalışmayı tamamen bırakıp dersten kopabilirler. Ana dili bu anlamda öğrencilerin kaygılarını azaltıp güdülenmelerini arttırır.*
Ö7		+	*Yabancı bir dil öğretilirken ana diline başvurulmamalıdır. Bu durum faydadan çok zarardır. Böyle bir durumda öğrenciler ana dilinde düşünmeye devam ederler.*
Ö8	+		*Genellikle başvurulmaması en sağlıklı olandır. Ancak bazı durumlarda ana diline başvurmamak kaçınılmazdır.*
Ö9		+	*Başvurulmaması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu sefer öğrenci her zorlandığı anda ana diline dönmek isteyecektir. Bu; öğrenmeyi ve ilerlemeyi olumsuz etkiler.*
Ö10	+		*Çok sık olmamakla birlikte kullanılabilir.*
Ö11	+		*Ana dili ile desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü tamamen hedef dilde konuşulduğunda, özellikle küçük yaş gruplarında çoğu sözcük veya cümle anlaşılmayabiliyor.*
Ö12	+		*Evet, başvurulması gereklidir. Bence tamamen ana dilinden bağımsız bir yabancı dil öğretimi mümkün olmaz.*
Ö13	+		*Bazen bazı öğrenme engellerini aşmak için kullanılır. Asla kullanmamak gerekir demek yanlış ve çok keskin bir bakış olur.*
Ö14	+		*Evet kesinlikle başvurulmalıdır. Sınıflar dil seviyesi olarak karma bir yapıya sahiptir. Anlaşılmayan noktalarda illa ki ana dili ile açıklama yapılır.*
Ö15	+		*Evet kullanılabilir ama sadece ilk aşamada yani A1 seviyesinde kullanılabilir.*

Katılımcı	Evet	Hayır	Açıklama
Ö16	+		*Zaman zaman başvurmak gerektiğini düşünüyorum. Özellikle başlangıç seviyesindeki öğrencilerde oldukça faydalıdır. Derse karşı kaygı duyan başlangıç seviyesindeki öğrencilerime zaman zaman ana dili desteği sağlıyorum.*
Ö17	+		*Çok tercih etmem ama ara sıra başvurulabilir. Bazen öğrenciler dersten kopabiliyor veya anlamadıkları zaman dersten soğuyorlar. Tabi ki biz öğretmenler böyle bir şey istemeyiz. Bu yüzden ara sıra başvurmak derse zarar vermez aksine fayda getirir.*
Ö18	+		*Zor dilbilgisi konuları anlatılırken başvurulmalıdır.*
Ö19		+	*Başvurulmamalıdır. Ana diline bağımlılığa sebep olur.*
Ö20	+		*Ana diline başvurmak gerekir. Bazı kültürel kavramlarda ve zor dilbilgisi kavramlarında ben ana dilinde açıklama yapıyorum.*

"Yabancı dil öğretiminde ana diline başvurulmalı mıdır? Neden?" sorusuna öğretmenler yabancı dil öğretilirken ana dilinin kullanımını destekleyici yanıtlar vermişler, hedef dil öğretiminde ana dili kullanımının öğrenciyi destekleyici, rahatlatıcı ve güdüleyici bir etki sağladığını ifade etmişlerdir.

Tablo 11. Soru-1 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri

		F	%
Yabancı dil öğretiminde ana diline başvurulmalı mıdır?	Kesinlikle başvurulmalıdır	4	20,0
	En asgari düzeyde başvurulmalıdır	13	65,0
	Başvurulmamalıdır	3	15,0
Neden?	Öğrenciyi derse katmak	3	15,0
	Özgüven eksikliği ve kaygı	2	10,0
	Anlaşılması güç konu ve kavramlar	12	60,0
	Ana dilinde düşünmeye devam etmeye sebeptir	3	15,0

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların %20'sine göre yabancı dil öğretiminde ana diline kesinlikle başvurulmalı, %65'ine göre asgari düzeyde başvurulmalı, %15'ine göre ise başvurulmamalıdır. Katılımcıların yabancı dil öğretiminde ana diline başvurma/başvurmama nedenleri ise %15'ine göre öğrenciyi derse katmak, %10'una göre özgüven eksikliği ve kaygı, %60'ına göre anlaşılması güç konu ve kavramlar, %15'ine göre ise ana dilinde düşünmeye devam etme sebebi olduğu içindir.

Tablo 12. Ana Diline Başvurma Durumları

Katılımcı	Soru 2) Ana diline hangi durumlarda başvurulabilir?
Ö1	- *Her durumda kullanılabilir.* - *Dersin tıkandığı,* - *Konunun anlaşılmadığı,* - *Öğrencinin sıkıldığı anlarda kullanılabilir. Ama bunu en aza indirmek gerekir.* - *Sınıf mevcudiyetine bağlı olarak ana dili kullanılabilir. Eğer 15 öğrenciden fazla ise daha sık kullanılabilir.*
Ö2	- *Ana dilini, öğrencilerin anlamakta sıkıntı çektiğini gözlemlendiğinde* - *Özellikle zor dilbilgisi kurallarını açıklarken kullanılabilir..*
Ö3	- *Öğrencilerin güdülenmesini arttırmak* - *Kendi dili ile karşılaştırma yapabilmesi için başvurulabilir.*
Ö4	- *Yabancı dildeki sözcük ve kuralların anlaşılmadığı durumlarda,* - *Öğrencilerin anlamalarını kolaylaştırmada,* - *Dilbilgisi kuralları öğretilirken,* - *Anlaşılması zor soyut kavramların açıklanmasında kullanılabilir.*
Ö5	- *Dilbilgisi anlatılırken,* - *Zor kavramlar açıklanırken,* - *Deyimler ve atasözleri açıklanırken,* - *Kendi dilimizde karşılığı olmayan kavramları anlatırken,* - *Kültürel ve inanç dizgesine (sistem) ait ananelerden bahsederken,* - *Sınıf düzeyinin çok farklı olduğu gruplarda,* - *Çeviri sınıflarında,* - *Öğrencinin duygusal kaygıları (utanma, öz güven eksikliği, yeterli bilgi düzeyine sahip olunmaması vb.) hissedildiğinde ana diline başvurulabilir. Ancak bu durumları geçiştirebilecek, iyileştirebilecek düzeyde kullanılmalıdır. Kesinlikle aşırıya kaçılmamalı, dersin hedefinden şaşılmamalıdır.*
Ö6	- *Resimler veya canlandırma (animasyon) ile anlatılamayan karmaşık bir konu ise ana diline başvurulabilir.*
Ö7	- *Ana diline başvurulması gereken bir durum olacağını düşünmüyorum. Görseller yardımı ile anlaşılmayan taraflar telafi edilebilir.*
Ö8	- *Öğrencilerin derstten koptuğunu düşündüğümüz anda ana dili teşvik edici olabilir.*
Ö9	- *Ana dilinin yabancı dil öğretiminde herhangi bir durumda tercih edeceğim bir durum değil.*
Ö10	- *Zor ve karmaşık dilbilgisi konuları anlatılıyorsa kullanılabilir.*
Ö11	- *Öğrencilerin hazırbulunuşluğu yetersiz olduğunda kullanılabilir.*
Ö12	- *Öğrenciler derse karşı güdülenmesini kaybettiğinde kullanılabilir.*
Ö13	- *Sınıf seviyesi ana dili ile açıklama yapmayı gerektiriyorsa kullanılabilir.*
Ö14	- *Bazı zor konu ve kavramların aktarılmasında ana diline başvuruyorum.*
Ö15	- *Öğrencilerimin anlamakta çok zorlandığı durumlarda ana dili kullanarak ikinci bir açıklama yapıyorum.*
Ö16	- *Öğrenci panik yaptığında, güdülenmesi ve özgüveni düştüğünde kullanılmalıdır. Teşvik edici etki sağlayacaktır.*
Ö17	- *Görseller veya materyallere rağmen konu kavranmadıysa kullanırım.*
Ö18	- *Çekingen öğrencileri derse güdülemek için kullanılması gerekir.*
Ö19	- *Ben hiçbir durumda başvurulmaması gerek diye düşünüyorum. Öğrenci yeni öğreneceği her şeyde zorlanabilir. Başlarda zorlanmak hangi ders olursa olsun normaldir. Ancak öğrenci üstesinden gelmek için gayret eder ve çalışırsa tabi ki zaman içerisinde yabancı dilde ifade yeteneği güçlenecektir.*
Ö20	- *Öğrenciler tamamen hedef dilde anlatım sunulduğunda oldukça geriliyorlar. Özellikle yeni başlayanların derse karşı olumsuz bir algıya sahip olmasına ve yapamayacaklarını düşünüp derstten soğumasına neden oluyor. Bu yüzden ben öğrencinin endişe duyduğu her anda ana dili ile açıklama yapıyorum.*

Tablodan da anlaşılacağı üzere "Ana diline hangi durumlarda başvurulabilir?" sorusuna öğretmenler, görsel ve işitsel araç-gereçlere rağmen konunun öğrenciler tarafından anlaşılmadığını fark ettiklerinde ana diline başvurulabileceğini, öğrencilerin duygusal kaygılarını, derse karşı güdülenme ve hazırbulunuşluk seviyelerini, anlaşılması zor soyut veya kültürel kavramları ana diline başvurmak konusunda teşvik edici etmenler olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 13. Soru-2 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri

		F	%
Ana diline hangi durumlarda başvurulabilir?	Anlaşılması zor kavramlarda	9	45,0
	Hazırbulunuşluk yetersizliğinde	2	10,0
	Güdülenme zayıflığı ve sıkılma durumları	3	15,0
	Öğrencinin duygusal kaygılarında	3	15,0
	Hiçbir durumda	3	15,0

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların %45'ine göre anlaşılması zor kavramlarda, %10'una göre hazırbulunuşluk yetersizliğinde, %15'ine göre güdülenme zayıflığı ve sıkılma durumlarında, %15'ine göre öğrencinin duygusal kaygılarında ana diline başvurulabilir. Katılımcıların %15'ine göre ise hiçbir durumda ana diline başvurulmamalıdır.

Tablo 14. Ana Diline Başvurma Sıklığı

Katılımcı	Soru 3) Ana diline ne kadar sıklıkla başvurulabilir ?
Ö1	*Her sınıfta kullanılan ana dili miktarı ve zamanı tabi ki de değişir. Ancak bu kullanım bana göre 10 dakikayı aşmamalıdır.*
Ö2	*Sıklığı dersin büyük bir kısmını kapsamayacak düzeyde olmalıdır.*
Ö3	*40 dakikalık bir derste, gerekli görüldüğü sıklıkta ancak 10 dakikayı aşmamak kaydıyla başvurmak doğru olur.*
Ö4	*Dersin amacını aşmayacak sıklıkta olmalıdır.*
Ö5	*İlk zamanlarda ana dili öğrencinin derse alışması açısından daha sık, daha sonraları gitgide azaltarak kullanılmalıdır.*
Ö6	*Sadece öğrencinin ihtiyacı olduğu durumlarda ve dersi hedeften soğutmayacak sıklıkta olmalıdır.*
Ö7	*Keşke hiç kullanılmasa diye düşünüyorum. Benim kanaatim zorlansa dahi başvurulmaması yönünde ancak ders hiç ama hiç ilerlemiyorsa 5-6 dakikayı geçmemek kaydı ile kullanılabilir.*
Ö8	*Sıklığı sınıf seviyesine göre değişkenlik gösterir. Hazırbulunuşluk düşük ise ana dili kullanımı ister istemez çok sık olacaktır. Sınıf seviyesi yüksek ise çok nadir olarak ana dili kullanımı olur.*
Ö9	*Mümkünse hiç kullanılmamalıdır. Çünkü öğrenci ilk başladığında zorluk çekseler bile belli bir zamandan sonra kavramaya başlayacaktır.*
Ö10	*Çok nadir olmak kaydıyla, hedeflenen kazanımda karmaşa olduğunda başvurulabilir.*
Ö11	*Oldukça az olmalıdır. Ara ara belki bazı kavramları açıklarken kullanılabilir. Bu kullanım ders geneline bakıldığında birkaç dakikayı aşmaz.*
Ö12	*Gerektiği ve ihtiyaç duyulduğu her an kullanılmasından yanayım. Her sınıfın veya her sınıf kademesinin ana dili kullanımı gereksinimi farklıdır. Örneğin yeni başlayan öğrenci gruplarında 40 dakikalık ders için 15 dakika ana dili ile açıklama gerekebilir.*
Ö13	*Ana dili ile anlatım öğrenciye iyi gelebilir. Ancak bu bir ders saati içerisinde 5 dakikayı geçmemelidir.*
Ö14	*Dersi hedeflenen dilden soğutmayacak düzeyde kullanılmalıdır. Bir dersin çoğunluğu ana dili ile geçiyorsa hedef dil gelişimi olumsuz etkilenir. Bu yüzden dersin birkaç dakikası dışında ana dili kullanılmamalıdır.*
Ö15	*Ana diline en fazla 5 dakika ayrılabilir.*
Ö16	*Dersin geneline yaymadan, dersi hedef dilden uzaklaştırmadan yani hedeften soğumayacak düzeyde kullanılır. Bir derste birkaç dakika ana dili kullanımı yeterli olacaktır. Fazlası ders kaybıdır.*
Ö17	*En fazla bir ders saatinin 5 dakikası olabilir. Ana diline bundan fazla zaman ayırmak öğrenciyi kolaycılığa alıştırır.*
Ö18	*Öğretmen dersi görsellerle ve örneklerle desteklemesine rağmen konu karmaşık bir hal almaya devam ediyorsa dersin 10 dakikası ana dili ile açıklama yapmak yeterlidir.*
Ö19	*Ana dili ile açıklama yapmak öğrencileri hazırcılığa alıştırıyor. Ben bunun öğrenciye bir faydası olacağını düşünmüyorum.*
Ö20	*Dersin birkaç dakikası anlaşılmayan noktaları ana dili ile açıklamak için kullanılabilir.*

"Ana diline ne kadar sıklıkla başvurulabilir?" sorusuna öğretmenler başvurma sıklığının öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine göre değişkenlik gösterebileceğini dile getirmişlerdir. Ana diline başvurma durumunun dersin herhangi bir anında gerçekleştirilebileceğini ancak yalnızca ihtiyaç durumunda ve dersin geneline yaymadan yapılması gerektiği konusunda hemfikir olmuşlardır.

Tablo 15. Soru-3 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri

		F	%
Ana diline ne kadar sıklıkla başvurulabilir?	Dersin hedefini aşmayacak şekilde	6	30,0
	İhtiyaç durumunda	4	20,0
	Çok nadir	2	10,0
	Hazırbulunuşluk düzeyine göre	1	5,0
	5-10 dk arası	4	20,0
	Hiç başvurulmamalı	3	15,0

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların %30'una göre dersin hedefini aşmayacak şekilde, %20'sine göre ihtiyaç durumunda, %10'una göre çok nadir, %5'ine göre hazırbulunuşluk düzeyine göre, %20'sine göre 5-10 dk arası ana diline başvurulabilir. Katılımcıların %15'ine göre ise hiç başvurulmamalıdır.

Tablo 16. Ana Dili Kullanımının Olumlu Etkileri

Soru 4) Ana dili kullanımının olumlu etkileri nelerdir ?	
Katılımcı	**- Öğrenci açısından**
Ö1	*Ana dili kullanımının olumlu yönü yabancı dil seviyesi düşük öğrencilerin dersten tamamen kopmasına engel olur. Yabancı dil öğretiminde bu gereklidir. Hatta 30-40 kişilik sınıflarda bu zorunludur.*
Ö2	*Hazırbulunuşluk olarak düşük seviyeli öğrencilerin kaygı düzeyini dengeler.*
Ö3	*Özellikle başlangıç seviyesindeki sınıflarda öğrencinin stresini azaltır.*
Ö4	*Öğrencinin konuyu anlamak konusunda işin içinden çıkamadığı durumlarda ana dili kullanmak olumlu etki gösterir. Mesela öğrencinin derse karşı olumsuz algıya sahip olmasının önüne geçer.*
Ö5	*Çekimser öğrencilerin derse güdülenmesinde olumlu etkisi vardır.*
Ö6	*Öğrencinin diller arası bağlantı kurmasını destekleyebilir.*
Ö7	*Öğrenciler için çok olumlu bir tarafı olduğu kanaatinde değilim. Ancak yeni başlayanlar için kaygıyı ve derse karşı korkuyu azaltabileceği düşünülebilir.*
Ö8	*Öğrenciler diller arası kıyaslama yaparlarsa yabancı dili daha iyi anlayabilir ve anımsayabilirler. Bu açıdan ana dilini destek olarak kullanmak öğrenci açısından olumludur.*
Ö9	*Öğrenci için kaygıyı azaltmak açısından kolaylıktır.*
Ö10	*Konuların öğrenciler tarafından anlaşılmasını kolaylaştırır.*
Ö11	*Öğrencinin dillerarası kıyaslama yapabilmesini ve farkı açıkça görebilmesini sağlar.*
Ö12	*Öğrencinin konuyu daha hızlı bir şekilde anlamasını sağlar.*
Ö13	*Öğrencinin derse katılımını arttırır.*
Ö14	*Öğrenci konuyu daha çabuk anlar.*
Ö15	*İki dil ile dersi işlemek derse karşı isteksiz görünen öğrencilerin dikkatini ve merakını uyandırır.*
Ö16	*Öğrencinin kolay anlamasını sağlar.*
Ö17	*Öğrencinin hızlıca konuyu kavramasını sağlar.*
Ö18	*Öğrenci daha istekli olur. Ana dili ile kıyaslama yaparak kafasında iki dil arasında ayrım oluşturabilir. Öğrenci için daha sağlıklı bir öğrenme yoludur.*
Ö19	*Öğrencinin konuyu daha kısa sürede anlamasını sağlar.*
Ö20	*Öğrenci daha istekli hale gelir. Derse katılımı güdüler.*

	- Öğretmen açısından
Ö1	*İletişim ve öğrenciye erişimi kolaylaştırır. Anlaşılmayan noktalarda öğrenciye ana dili ile açıklama yapıldığında öğrencinin derse katılımı artar. Dolaylı olarak öğretmen daha çok öğrenciye ulaşır ve güdülenmesi artar.*
Ö2	*Öğretmenin her öğrenciye ulaşabilmesini sağlar. Bazen sınıf içerisinde gerçekten ana dili ile açıklama gerektiren bireyler varolabilir.*
Ö3	*Öğretmen öğrencilerin ilgi düzeyini daha rahat saptayabilir.*
Ö4	*Anlaşılamayan zor konularda ana dili ile açıklama yapmak hem öğretmenin hem de öğrencinin güdülenmesini arttırır. Öğrencinin konuyu anladığını ve gerginliğini attığını gören öğretmen de mutlu olacaktır.*
Ö5	*Öğretmen açısından kolaylık sağlar. Bazen üst üste hedef dilde anlatılan ve anlaşılamayan bir konunun çözümü olur.*
Ö6	*Öğretmenin derse tüm öğrencileri katmasına destek sağlar. Çekimser öğrenciler ilk aşamada hedef dili kullanmaya çok hevesli olmuyorlar. Bu durumda derse katılım ilk zamanlar zayıf oluyor. Ana dili bu aşamada önemli bir gereklilik olabilir.*
Ö7	*Öğretmen açısından konuların hızlı ilerlemesi yönünden olumlu olabilir.*
Ö8	*Konunun daha kısa sürede bitirilmesine olumlu etkisi vardır.*
Ö9	*Öğretmenin konuyu daha kısa sürede tamamlamasını sağlar.*
Ö10	*Öğretmenin, kendini iletişime kapatan çekimser ve utangaç öğrencilere erişimini sağlar.*
Ö11	*Öğretmen daha kısa sürede bilgiyi aktarabilir.*
Ö12	*Öğretmenin her bireye ulaşmasını ve bilgiyi kolay aktarmasını sağlar.*
Ö13	*Öğretmen her bireye kolayca ulaşır ve derse katılım artar.*
Ö14	*Öğretmen kısa sürede bilgiyi aktarabilir.*
Ö15	*Öğretmenin konuyu kısa sürede bitirmesini sağlar.*
Ö16	*Öğretmen kısa bir zaman diliminde konuyu öğretebilir.*
Ö17	*Öğretmen belki daha az güç ile fazla konu aktarabilir.*
Ö18	*Öğretmen öğrenciye hem ana dilini hem hedef dili aynı anda aktarmış olur. Öğrencinin hem kendi diline hakimiyeti artar hem de hedef dilde ilerleme kaydeder. Bu da öğretmenin iki yönden başarısı demektir.*
Ö19	*Öğretmenin konuyu daha kısa sürede işleyip bitirmesine olanak verir.*
Ö20	*Öğretmen konuları kısa zamanda öğretebilir.*
	- Dersin gidişatı açısından
Ö1	*Dersin gidişatını olumlu etkiler. Öğrenilmeden geçen bir konu kalmadan, karmaşık konular da dahil her şey pekiştirilmiş olur.*
Ö2	*Dersin gidişatı açısından ara sıra ana dili ile açıklama yapmak dersteki tıkanıklıkları ve karmaşaları ortadan kaldırır. Dersin ve konunun anlaşılarak ilerlemesine katkı sağlar.*
Ö3	*Dillerarası kıyaslama yapmasını sağlayarak dersin gidişatına olumlu katkı sağlar.*
Ö4	*Derse katılımı ve isteği arttırır. Korkan, ürken öğrencileri derse katarak daha verimli bir ders ve sınıf ortamı sağlar.*
Ö5	*Derse tüm öğrencilerin katılımına olumlu etki edebilir.*
Ö6	*Ana dili etkileşimi çekingen öğrencileri en azından ilk aşamada derse karşı güdüler.*
Ö7	*Dersin gidişatında konuların zaman kaybı yaşanmadan bitirilmesini sağlayabilir.*
Ö8	*Bir ders dillerarası etkileşim içerisinde daha renkli bir hal alır ve bu öğrenciyi de oldukça mutlu eder.*
Ö9	*Dersin gidişatı açısından zaman israfını önler. Başka bir olumlu etkisi yoktur.*
Ö10	*Derse olumlu bir hava katar. Dillerin etkileşimi öğrencilerin hoşuna gider.*
Ö11	*Derse karşı olumsuz bakış açısını ortadan kaldırır.*
Ö12	*Derse herkesin katılımını sağlayarak olumlu ders ortamı oluşturur.*
Ö13	*Konunun veya kavramın kısa sürede pekişmesini sağlar.*
Ö14	*Derse katılım artar.*
Ö15	*Ders daha canlı hale gelir. Öğrencinin dikkatini çekerek eğlenceli bir ders havası oluşturur.*

Ö16	*Hazırbulunuşluğu karma olan sınıflarda ana dili kullanımı çok önemli etkiye sahiptir. Derse her bireyin katılımına fırsat verir.*
Ö17	*Dersin renkli geçmesini sağlar. Hedef dile yeterli hakimiyeti olmayan öğrencilerin dahi derse heyecanla katılımına destek verir.*
Ö18	*Dersin gidişatı açısından oldukça olumludur. Derste iki dilli zengin bir ortam yakalanır.*
Ö19	*Dersin gidişatı açısından yine sadece zamandan tasarruf sağlayarak daha fazla örnek veya alıştırma yapmayı sağlar. Belki çekingen bireyleri derse katabilir.*
Ö20	*Dersi zenginleştirir.*
	- Zaman tasarrufu açısından
Ö1	*Zamandan tasarruf sağlar. Ön bilgi düzeyi olarak karma ve kalabalık sınıflarda ayrıca bir ana dili ile açıklama yapmak zamanı daha verimli kullanmak açısından önemlidir.*
Ö2	*Zaman tasarrufu sağladığı yadsınamaz bir gerçektir. Karma öğrenme düzeyine sahip öğrenci gruplarında ana dili ile açıklama yapmak gerekir.*
Ö3	*Ders daha hızlı ilerler.*
Ö4	*Zamandan tasarruf sağlar. Konuların daha kolay ilerlemesini destekler.*
Ö5	*Zamandan tasarruf etmeye yardımcı olur. Zor bir sözcük veya kavramı ana dilinde açıklamak zaman israfını önler.*
Ö6	*Kesinlikle zaman tasarrufu sağlayarak öğrenciler ile daha fazla alıştırma yapacak zaman kalmasını sağlar. Bu da konuların tam anlamıyla pekiştirilmesi adına çok önemlidir.*
Ö7	*Ana dili kullanımının belki en önemli getirisi zaman tasarrufudur.*
Ö8	*Konuların daha hızlı işlenmesini sağlar. Öğrenciler ile konu üzerine farklı çalışmalar yapabilecek zaman kalır.*
Ö9	*Sadece zaman kaybını önleyebilir. Yabancı dil derslerine daha fazla saat verilse buna bile gerek kalmayacaktır.*
Ö10	*Konuların daha hızlı bitirilmesine destek verir.*
Ö11	*Zamanı dengeli kullanarak alıştırma için fazladan zaman kalmasını sağlar.*
Ö12	*Kısa sürede çok bilgi verilmesini sağlar.*
Ö13	*Daha fazla örnek gösterebilecek zaman kalmasına destek olur.*
Ö14	*Konuların kısa sürede bitirilmesi açısından olumludur.*
Ö15	*Konuların kısa sürede tamamlanmasında olumludur.*
Ö16	*Zaman kaybının önüne geçer.*
Ö17	*Zamanın dengeli kullanılmasında önemlidir.*
Ö18	*Zamandan tasarruf sağlar.*
Ö19	*Konular kısa sürede işlenir ve zaman tasarrufu sağlar.*
Ö20	*Zamanı doğru kullanmayı sağlar. Arta kalan zamanda daha fazla alıştırma yapılır ve ders pekiştirilir.*

"Ana dili kullanımının olumlu etkileri nelerdir?" sorusuna öğretmenler, ana dili kullanımının öğrenci açısından birçok faydası bulunduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerin derse karşı duyduğu kaygıyı hafiflettiğini, öğrencileri güdülediğini, öğrencilerin dillerarası kıyaslama yapabilmesine katkı sağladığını, iki dil ile dersi işlemenin dersi eğlenceli hale getirdiğini dile getirmişlerdir. Öğretmenler ana dili kullanımının erişilmesi zor, kendini öğrenmeye kapatan çekimser öğrencilere ulaşmada desteklediğini ifade etmişlerdir. Bazı zor veya soyut kavramların aktarmada zaman kaybını önleyerek daha çok alıştırma yapılabildiğini ve öğretmenin konuları yetiştirme kaygısını azalttığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, ana dili kullanımının zaman tasarrufu sağladığı konusunda hemfikir olmuşlardır.

Tablo 17. Soru-4 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri

Ana dili kullanımının olumlu etkileri nelerdir?			
		F	%
Öğrenci açısından	Diller arası kıyaslamaya destek	2	10,0
	Konuyu anlama ve derse katılımı arttırma	11	55,0
	Kaygı düzeyini dengeleme	4	20,0
	İstek ve merak arttırma	3	15,0
Öğretmen açısından	Daha çok öğrenciye ulaşma	6	30,0
	Kolaylık	2	10,0
	Daha kısa sürede bilgi aktarma	11	55,0
	İlgi düzeyi saptama	1	5,0
Dersin gidişatı açısından	Derse katılımı artışı	6	30,0
	Konuların pekişmesi	3	15,0
	Derse olumlu hava katma	8	40,0
	Zaman israfını önleme	3	15,0
Zaman tasarrufu açısından	Olumlu	20	100,0

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların %10'una göre ana dili kullanımının öğrenci açısından olumlu etkisi diller arası kıyaslamaya destek olması, %55'ine göre konuyu anlama ve derse katılımı arttırması, %20'sine göre kaygı düzeyini dengelemesi, %15'ine göre istek ve merak arttırmasıdır. Ana dili kullanımının öğretmen açısından olumlu etkisi %30'una göre daha çok öğrenciye ulaşılması, %10'una göre kolaylık, %55'ine göre daha kısa sürede bilgi aktarma, %5'ine göre ise ilgi düzeyi saptamadır. Ana dili kullanımının dersin gidişatı açısından olumlu etkisi %30'una göre derse katılımın artması, %15'ine göre konuların pekişmesi, %40'ına göre derse olumlu hava katma, %15'ine göre zaman israfını önlemedir. Ana dili kullanımının zaman tasarrufu açısından olumlu etkisi ise katılımcıların tamamına göre olumludur.

Tablo 18. Ana Dili Kullanımının Olumsuz Etkileri

Soru 5) Ana dili kullanımının olumsuz etkileri nelerdir ?	
Katılımcı	**-Öğrenci açısından**
Ö1	*Kolaycılığa alıştırır.*
Ö2	*Öğrenci her fırsatta ve her sıkıştığında ana diline dönmeyi ister.*
Ö3	*Gereğinden fazla ana dili kullanımı öğrenciyi kolaycılığa alıştırıp ve tembelliğe alıştırabilir.*
Ö4	*Gereksiz yerlerde dahi ana dili kullanma isteğine neden olabilir.*
Ö5	*Öğrenciyi kolaycılığa alıştırabilir.*
Ö6	*Fazlaca ana dili kullanımı tembelliğe sebep olabilir.*
Ö7	*Öğrencinin hedef dilde ilerlemesi durabilir. Tembelliğe ve hazırcılığa sebep olabilir.*
Ö8	*Öğrenme içselleşemez.*
Ö9	*Ana diline her fırsatta başvurmak ister.*
Ö10	*Gereksiz yere ana dili kullanımı olursa öğrenci hedef dile hakimiyet konusunda ilerleme kaydedemez.*
Ö11	*Ders ana dili merkezli hale gelirse öğrenci hazırcı bir bakış açısı sergiler. Zorlanmadan bilgiyi hazır halde almak ister.*
Ö12	*Öğrenci hedef dilde ilerleme göstermez.*
Ö13	*Ana dili dersin geneline hakim olursa öğrenci hedef dildeki dilsel becerileri geliştiremez.*
Ö14	*Öğrenciyi kolaycılığa alıştırabilir.*
Ö15	*Sürekli ana dili kullanılırsa bir süre sonra öğrenci derste hiç hedef dil kullanmamaya başlayabilir.*
Ö16	*Öğrencinin ilerleme kaydetmesi zorlaşabilir.*
Ö17	*Öğrencide tembellik görülebilir.*
Ö18	*Kolaycılık yüzünden hedef dil kullanımından uzaklaşabilir.*
Ö19	*Ders tamamen veya çoğunlukla hedef dilde anlatılıyorsa öğrenci hedef dilde konuşma, yazma, okuma ve dinleme gibi dilsel becerileri geliştiremeyebilir.*
Ö20	*Hedef dilde gelişim zayıflar.*
	- Öğretmen açısından
Ö1	*Öğretmenin hedeften çıkmasına neden olabilir.*
Ö2	*Öğretmenin anlaşılmayan basit noktalarda dahi ana dili ile açıklama yapması kolaycılığa alışmasına neden olabilir.*
Ö3	*Gereksiz yere ana dili kullanımı öğretmeni amacından uzaklaştırabilir.*
Ö4	*Öğretmenin ana dili kolaylığına alışmasına sebep olabilir.*
Ö5	*Öğretmeni kolaycılığa alıştırabilir.*
Ö6	*Öğretmenin hedef dilde gerilemesine neden olabilir.*
Ö7	*Öğretmenin hedef dilde gerilemesine neden olabilir.*
Ö8	*Öğretmen açısından öğrencinin hedef dilde gerçek anlamda hangi seviyede olduğunu tespit etmek güçleşir.*
Ö9	*Öğretmen planladığı ve hedeflediği dili öğretmek konusunda olumlu bir dönüt alamayabilir. Bu da öğretmenin şevkini kırabilir.*

Ö10	*Öğrencinin tembelliğine sebep olması öğretmenin şevkini zayıflatabilir.*
Ö11	*Sürekli ana dili ile ders işlemek öğretmenin hedef dilde körelmesine sebep olabilir.*
Ö12	*Öğretmen amacından uzaklaşabilir.*
Ö13	*Öğretmen açısından kolaycı bir yaklaşım geliştirmesine neden olabilir.*
Ö14	*Öğretmenin hedefi şaşırmasına neden olabilir.*
Ö15	*Öğretmenin öğrencilerde olumlu bir ilerleme görmeyişi kendine inancını zayıflatabilir. Bunun için hedeften çıkmadan mantık çerçevesinde ana dili miktarı düzenlenmelidir.*
Ö16	*Öğretmenin hedef dilde gerilemesine sebep olabilir.*
Ö17	*Öğretmenin verimsiz ders işlemesine sebep olabilir.*
Ö18	*Öğretmeni amacından uzaklaştırabilir.*
Ö19	*Öğretmen konuları yetiştirmek kaygısıyla ana diline gereğinden fazla başvurabilir.*
Ö20	*Öğretmenin hedef dilde körelmesine sebep olabilir.*
	-Dersin gidişatı açısından
Ö1	*Ana dili fazla kullanılırsa ders amacından kopar.*
Ö2	*Düzeyli bir kullanımın dışına çıkıldığında hedef dilde ilerleme kaydedilemez.*
Ö3	*Ana dili fazla kullanılırsa dersin asıl hedefi kaybedilir.*
Ö4	*Bir derste yoğun düzeyde ana dili kullanılması olumsuz etkileri beraberinde getirir. Nasıl ki az düzeyde ana dili kullanımı olumlu ise aşırısı da öğrenmenin önünde bir engeldir. Azı karar çoğu zarardır.*
Ö5	*Ana dili kullanımı hedef dilde ilerlemeyi olumsuz etkiler.*
Ö6	*Yoğun düzeyde ana dili kullanımı dersi olumsuz etkiler, hedeften uzaklaştırır.*
Ö7	*Ana dili kullanımı dersi hedeften soğutur.*
Ö8	*Dersin gidişatı açısından ulaşılmak istenen hedef konusunda aksaklıklara sebep olabilir.*
Ö9	*Gereğinden fazla ana dili ile ders anlatmak dersi amacından soğutur.*
Ö10	*Fazlaca ana dili kullanımı hedef dili kullanamamayı beraberinde getirir.*
Ö11	*Aşırı derecede ana dili kullanımı dersi amacından uzaklaştırabilir.*
Ö12	*Ana dili kullanımı ders hedefinden uzaklaşabilir.*
Ö13	*Dersin asıl hedefi yabancı dil iken birden bire ana dili dersine dönebilir.*
Ö14	*Olması gerekenden fazla ana dili kullanımı dersi verimsiz bir duruma sokar.*
Ö15	*Ana dili kullanımı ders akışında engele sebep olabilir.*
Ö16	*Ana dili kullanımı ders amacından kopabilir.*
Ö17	*Ana dili kullanımı hedef dilde ilerleme zayıflatır.*
Ö18	*Ana dili kullanımında derste öğrencilerin ilerlediğini görmek zorlaşır.*
Ö19	*Ana dili kullanımı hedef dil kullanımını zayıflatabilir.*
Ö20	*Her fırsatta ana dili kullanımı dersi hedefinden soğutur ve hedef dilde ilerlemeyi engeller.*
	-Zaman tasarrufu açısından
Ö1	*Arta kalan zaman örnekler ile değerlendirilmezse zaman israfı olur.*
Ö2	*Zaman tasarrufu açısından olumsuz bir yönü yoktur.*
Ö3	*Zaman tasarrufuna olumsuz bir etki yapmaz.*
Ö4	*Zaman tasarrufuna olumsuz bir etkisi yoktur.*

Ö5	*Zaman tasarrufu açısından olumlu görünse de kalan zaman verimli kullanılamıyorsa bir anlam ifade etmez.*
Ö6	*Zaman tasarrufunu olumsuz anlamda etkilemez.*
Ö7	*Zaman tasarrufu konusunda olumsuz etkisi yoktur.*
Ö8	*Zaman anlamında tasarruf sağlansa da verimli kullanılmayan bir zaman israftan öteye gitmeyecektir.*
Ö9	*Zaman tasarrufunda bir engel değildir. Ancak hem hedef dil ile hem ana dili ile derste açıklama yapılıyorsa zaman yetmeyecektir.*
Ö10	*Her iki dil ile aynı oranda açıklama yapmaya çalışmak zamanı dengeli kullanamamaya sebep olabilir.*
Ö11	*Zaman tasarrufu konusunda olumsuz bir yanı yoktur.*
Ö12	*Her iki dilde de açıklama yaparak dersi işlemeye çalışmak zaman kullanımında yetersizliğe neden olur.*
Ö13	*Zaman konusunda olumsuz bir etki göstermez.*
Ö14	*Öğretmen hem hedef dilde hem ana dilinde açılama yapmak isterken zamanı dengeli kullanamayabilir. Bu durum konuların yetişmesinde engel teşkil eder.*
Ö15	*Zaman için bir engel değildir.*
Ö16	*Zaman tasarrufunu engellemez.*
Ö17	*Zaman tasarrufunu olumsuz etkilemez.*
Ö18	*Zaman tasarrufu konusunda olumsuzluk yaratmayacaktır..*
Ö19	*Zaman tasarrufuna olumsuz etkisi olmaz.*
Ö20	*Zaman tasarrufunun önünde bir engel değildir.*

"Ana dili kullanımının olumsuz etkileri nelerdir?" sorusuna öğretmenler, ana dili gereğinden fazla kullanılırsa öğrencileri ve öğretmenleri hedef dilden uzaklaştırabileceğini, öğrencilerin ilerlemesini engelleyebileceğini, öğrenciler rahatlığa ve kolaylığa alışırsa hedef dili kullanmayı bırakabileceğini, bunun da temel dil becerilerini (okuma, yazma, dinleme ve konuşma) geliştirmede zorluk yaratacağını ifade etmişlerdir. Zaman tasarrufu konusunda genel olarak olumsuz bir görüş belirtmemişlerdir. Ancak her anlatılan konuyu hem ana dili ile hem hedef dil ile açıklayan bir öğretmenin zamanı verimli kullanamayacağını belirtmişlerdir.

Tablo 19. Soru-5 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri

Ana dili kullanımının olumsuz etkileri nelerdir?			
		F	%
Öğrenci açısından	Kolaycılık ve tembellik	12	60,0
	Hedef dilde ilerleyememe	8	40,0
Öğretmen açısından	Kolaycılık	4	20,0
	Hedeften kopma	7	35,0
	Hedef dilde gerileme	5	25,0
	Öğrencilerde ilerleme görememe	4	20,0
Dersin gidişatı açısından	Hedeften kopma	10	50,0
	Hedef dilde gerileme	8	40,0
	Verimsiz ders	2	10,0
Zaman tasarrufu açısından	Olumsuz etkisi yok	13	65,0
	Verimli kullanılmazsa zaman israfı sebebidir	7	35,0

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların %60'ına göre ana dili kullanımının öğrenci açısından olumsuz etkisi kolaycılık ve tembellik, %40'ına göre hedef dilde ilerleyememedir. Ana dili kullanımının öğretmen açısından olumsuz etkisi %20'sine göre kolaycılık, %35'ine göre hedeften kopma, %25'ine göre hedef dilde gerileme, %20'sine göre öğrencilerde ilerleme görememedir. Dersin gidişatı açısından olumsuz etkisi katılımcıların %50'sine göre hedeften kopma, %40'ına göre hedef dilde gerileme, %10'una göre verimsiz derstir. Zaman tasarrufu açısından olumsuz etkisi katılımcıların %35'ine göre zaman israfı sebebidir. Katılımcıların %65'ine göre ise zaman tasarrufu açısından olumsuz bir etkisi yoktur.

Tablo 20. Ana Dili Kullanımını Etkileyen Değişkenler

Soru 6) Hangi değişkenler ana dili kullanımını etkiler ?	
Katılımcı	**-Öğrenci açısından**
Ö1	*Öğrencinin başlangıç seviyesinde olması bu konuda oldukça önemlidir. Başlangıç seviyesindeki bir grupta ana diline başvurma oranı elbette ki daha fazla olacaktır.*
Ö2	*Öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyi en büyük faktördür.*
Ö3	*Sınıf seviyesi ve altyapısı ana dili kullanımı oranını etkiler.*
Ö4	*Öğrencinin hazırbulunuşluğu ve ilgisi önemli bir etkendir.*
Ö5	*Öğrencinin hedef dile hakimiyeti bu konuda etkilidir.*
Ö6	*Başlangıç seviyesindeki öğrenci ana dili kullanımına ihtiyaç duyabilir.*
Ö7	*Öğrencini istek ve ilgisi ana dili kullanımını etkiler.*
Ö8	*Öğrencinin hedef dil düzeyi önemli bir değişkendir.*
Ö9	*Öğrencinin dile olan ilgisi etkendir.*
Ö10	*Öğrencinin derse hazırlıklı gelmemesi ana dili kullanımı oranını etkileyebilir.*
Ö11	*Önbilgi düzeyi ana dili kullanımını etkileyebilir.*
Ö12	*Ana dili kullanımını; öğrencinin ilgi, istek ve hazırbulunuşluk seviyesi etkiler.*
Ö13	*Hazırbulunuşluk bu konuda önemlidir.*
Ö14	*Öğrenci hedef dile yeni başlıyorsa ana dili kullanımı yoğun olur.*
Ö15	*Öğrenci derse hazırlıklı gelmemişse ana dili kullanımı sıklığı artabilir.*
Ö16	*Hazırbulunuşluk ve ilgi ana dili kullanımını etkiler.*
Ö17	*Öğrencinin ilgi ve isteği önemli bir etkendir.*
Ö18	*Öğrencinin hazırbulunuşluğu yani önbilgi düzeyi ana dili kullanımının en önemli etkenidir.*
Ö19	*Öğrencinin önbilgi düzeyi bir etkendir.*
Ö20	*Hazırbulunuşluk seviyesi düşük ise ana dili kullanımı artabilir.*
	-Öğretmen açısından
Ö1	*Öğretmenin hedef dile hakimiyeti, konuları hızlıca yetiştirmek istemesi veya yabancı dile ayrılan ders sayısı öğretmenin ana dili başvurmasına sebep olabilir.*
Ö2	*Öğretmenin konuları yetiştirmek konusundaki telaşı ve sıkıntısı ana dili kullanımı durumunu etkiler.*
Ö3	*Öğretmenin zamanı verimli kullanımı ana dili oranını etkiler.*
Ö4	*Öğretmenin hedef dile hakimiyeti önemli bir etkendir.*
Ö5	*Öğretmenin yetiştirmesi gereken çok konu var ise, müfredat yoğun ise ana dili kullanımı artabilir.*
Ö6	*Öğretmenin derse hazırlıksız gelmesi, konunun aktarılabilmesi için gerekli araç-gereçleri (görsel, işitsel, vb) getirmemesi ana dili kullanımını etkiler.*
Ö7	*Öğretmenin görsel-işitsel araçlardan faydalanmaması ana dili kullanımı oranını etkiler.*
Ö8	*Öğretmenin derse hazırlıksız gelmesi ana dili kullanımını arttırabilir.*
Ö9	*Hedef dile hakimiyet zayıf ise ana dili ile anlatım görülür.*
Ö10	*Yetiştirilmesi gereken konu yoğunluğu öğretmenin ana dili kullanımını etkiler.*
Ö11	*Yabancı dile ayrılan ders sayısının yetersiz olması ana dili kullanımını arttırabilir.*
Ö12	*Öğretmenin zamanı verimli kullanamaması ana dili kullanımının görülmesine neden olur.*
Ö13	*Hedef dile hakimiyet önemlidir.*
Ö14	*Öğretmenin zamanı sağlıklı kullanamaması etkendir.*
Ö15	*Öğretmenin tecrübesizliği etkileyebilir.*

Ö16	*Öğretmenin hedef dile hakimiyeti ana dili kullanımını etkileyebilir.*
Ö17	*Müfredatın yoğunluğu öğretmeni zaman konusunda sıkıntıya sokuyorsa ana dili ile anlatım görülebilir.*
Ö18	*Öğretmenin hedef dile hakimiyeti bu konuda önemlidir.*
Ö19	*Öğretmen mesleğe yeni başlamış ise ana dili kullanımı görülebilir.*
Ö20	*Zaman konusunda öğretmenin sıkıntıya girmesi ana dili ile anlatım görülmesine sebep olabilir.*
	-Dersin gidişatı açısından
Ö1	*Dersin tıkandığı veya anlaşılamadığı noktalarda ana dili ile açıklama yapmak en doğru tercihtir.*
Ö2	*Anlaşılması zor dilbilgisi konularını anlatırken zaman zaman başvurulabilir.*
Ö3	*Anlaşılması güç kavramlar aktarılırken başvurulabilir.*
Ö4	*Öğrenci dersten koptuysa ana dili dikkat çekmek adına fayda sağlayabilir.*
Ö5	*Zor dilbilgisi konularında kullanılabilir.*
Ö6	*Derse olan ilgi zayıfladıysa öğrenciyi derse çekmek adına kullanılır.*
Ö7	*Dersin gidişatı açısından gerekli olduğunu düşünmüyorum ancak konu karmaşıklaştıysa ana dili ile açıklama yapılabilir.*
Ö8	*Ders ilerlemiyorsa, anlaşılmayan noktanın ana dili ile açıklanmasında fayda vardır.*
Ö9	*Soyut kavramların açıklanmasında kullanılabilir.*
Ö10	*Anlaşılması zor kavramların açıklanmasında kullanılabilir.*
Ö11	*Derse olan ilginin azaldığı görüldüğünde kullanılmalıdır.*
Ö12	*Anlatılacak konuda soyut kavramların varlığı ana dili ile açıklamayı zorunlu kılabilir.*
Ö13	*Soyut veya kültürel kavramların aktarılmasında ana dili kullanımı doğal bir durumdur.*
Ö14	*Dersin tıkandığı zamanlarda ana dili ile açıklama yapılabilir.*
Ö15	*Soyut kavramlar açıklanırken faydalı olacaktır.*
Ö16	*Kültürel ifadeler ana dili ile açıklansa daha verimli olabilir.*
Ö17	*Derse olan dikkat ve ilgi zayıfladıysa ilgiyi arttırmak adına kullanılabilir.*
Ö18	*Konuların karmaşıklığı sebebi ile ders ilerlemiyorsa ana dili kullanımı gerekebilir.*
Ö19	*Soyut kavramlar açıklanırken kullanılabilir.*
Ö20	*Soyut ve mecazi kavramlar açıklanırken kullanmak gerekebilir.*
	-Zaman tasarrufu açısından
Ö1	*Zamandan tasarruf etmek ana diline başvurmak konusunda bir sebeptir.*
Ö2	*Zamandan tasarruf yapmaya fayda sağlaması bir etmendir.*
Ö3	*Müfredatın yoğunluğu ve konuların yetiştirilmek zorunda olması etkilidir*
Ö4	*Yabancı dile ayrılan ders saatinin yetersizliği zaman sorunu yaşanmasına sebep olabilir. Zaman tasarrufu sağlamak için ana dili çözümdür.*
Ö5	*Ana dili kullanımı zaman tasarrufu sağlamak konusunda faydalıdır.*
Ö6	*Zaman tasarrufu konusunda önemli bir etkiye sahiptir. Zor bir kavramı hedef dilde uzun uzadıya açıklamaya çalışmak zaman israfına sebep olur. Ana dili ile kısa ve öz açıklama yapmak zamandan tasarruf sağlar.*
Ö7	*Zamandan tasarruf sağlar.*
Ö8	*Zamandan tasarruf sağlayarak konuların yetiştirilmesini sağlar.*
Ö9	*Ana dili kullanımı konuların erken tamamlanmasını dolayısıyla zamanın artması sağlayabilir.Kalan zaman dilimini öğretmen verimli bir şekilde kullanırsa artan zaman fayda sağlayacaktır.*
Ö10	*Zor kavramlar hedef dilde açıklandığında çok zaman kaybı yaşanır. Bunun önüne geçmek için*

	ana dili ile açıklama yapmak en sağlıklı olandır.
Ö11	*Zor dilbilgisi kavramlarında ana dili kullanımı zaman tasarrufuna fayda sağlayabilir.*
Ö12	*Zamanı verimli ve etkili kullanmak adına ana dili faydalıdır.*
Ö13	*Zaman konusunda ana dili kullanımı fayda sağlayıcı olabilir.*
Ö14	*Soyut kavramların hedef dilde açıklanmaya çalısılması zaman kaybına sebep olur. Ana dili kullanımı bu konuda ilaç gibi gelecektir.*
Ö15	*Zamanın etkili kullanımında destektir.*
Ö16	*Zamanı verimli ve etkili kullanmayı sağlayabilir.*
Ö17	*Zaman tasarrufuna destek sağlayabilir.*
Ö18	*Konuları, derse ayrılan zamana göre dengeli kullanabilmeyi sağlayabilir.*
Ö19	*Zamandan tasarrufu konusunda fayda sağlayabilir.*
Ö20	*Zamanı verimli ve dengeli kullanarak müfredatın yetişmesine destek sağlayabilir.*

"Hangi değişkenler ana dili kullanımını etkiler ?" sorusuna öğretmenler, öğrencilerin duygusal durumları (korku, kaygı, gerginlik, heyecan, vb), hazırbulunuşluk düzeyleri, ilgi, istek ve tutumlarının ana dili kullanımına etki eden değişkenler arasında yer aldığını dile getirmişlerdir. Ana dili kullanımının duygusal olarak kendini hazır hissetmeyen ve olumsuz algıya sahip olan öğrencileri teşvik edici bir görev üstlendiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler hedef dile hakimiyetin, deneyim ve derse hazırlık durumunun ana dili kullanımını etkileyen değişkenler arasında olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca ders saatlerinin yetersizliği ve konu yoğunluğu sebebiyle de öğretmenin ana diline başvurma konusunda istekli olabileceğini belirtmişlerdir. Ana dili kullanımının zaman tasarrufu sağladığını, anlaşılması zor, soyut kavramların veya hedef dildeki kültürel olguların aktarılmasında ana dili kullanımının gerekli olduğunu söylemişlerdir.

Tablo 21. Soru-6 İçin Alınan Yanıtların Kodlama Verileri

Hangi değişkenler ana dili kullanımını etkiler?			
		F	%
Öğrenci açısından	Hazırbulunuşluk	14	70,0
	İlgi ve istek	4	20,0
	Derse hazırlıklı gelme	2	10,0
Öğretmen açısından	Hedef dile hakimiyet	6	30,0
	Müfredat yoğunluğu ve zaman	6	30,0
	Derse hazırlıklı gelme(me)	3	15,0
	Tecrübesizlik ve zamanı verimli kullanamama	5	25,0
Dersin gidişatı açısından	Anlaşılmayan kavramlarda	16	80,0
	Öğrenci dikkati dersten koptuğunda	4	20,0
Zaman tasarrufu açısından	Zor kavramların açıklanmasında zaman tasarrufu etmek	12	60,0
	Müfredat yoğunluğu ve zamanın verimli kullanımı	8	40,0

Araştırma kapsamında yer alan katılımcıların %70'ine göre hazırbulunuşluk, %20'sine göre ilgi ve istek, %10'una göre derse hazırlıklı gelmek öğrenci açısından ana dili kullanımını etkiler. Katılımcıların %30'una göre hedef dile hakimiyet, %40'ına göre müfredat yoğunluğu ve zaman, %15'ine göre derse hazırlıklı gelmek yada gelmemek, %25'ine göre tecrübesizlik ve zamanı verimli kullanamama öğretmen açısından ana dili kullanımını etkiler. Katılımcıların %80'ine göre anlaşılmayan kavramlarda, %20'sine göre öğrenci dikkati dersten koptuğunda dersin gidişatı açısından ana dili kullanımını etkiler. Katılımcıların %60'ına göre zor kavramların açıklanmasında, %40'ına göre müfredat yoğunluğu ve zamanın verimli kullanımı zaman tasarrufu açısından ana dili kullanımını etkiler.

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu tez çalışmasında yapılan anket ve görüşme formu sonuçlarına göre yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımının faydalı olduğu, ancak ihtiyaç boyutunun aşılmaması ve hedef dili kazandırma görevinin önüne geçmemesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre çalışmadan elde edilen sonuçlar veri toplama tekniklerine göre ayrılarak ele alınmış ve şu şekilde açıklanmıştır:

Anket verilerinden elde edilen sonuçlara göre;

1. %59 luk oranla yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı doğru bir yaklaşım olduğu saptanmıştır.
2. %56 lık oranla yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımının yabancı dilde ilerlemeyi olumlu etkilediği belirlenmiştir.
3. %68 lik oranla öğrencilerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı olduğu, hazırbulunuşluk düzeyi düşük olan sınıflarda ana diline başvurulduğu tespit edilmiştir.
4. %79 luk oranla öğretmenlerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı olduğu, öğretilen dile hakimiyetin ana dili kullanımı oranını etkilediği görülmüştür.
5. %85 lik oranla, anlatılacak konunun zorluğunun, kolaylığının, karmaşıklığının, vb. ana dili kullanımı oranını etkilediği saptanmıştır.
6. %93 lük oranla öğrencilerin yabancı dile hakimiyetleri arttıkça ana dili kullanımının azaldığı tespit edilmiştir.
7. %67 lik oranla yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dilinin belirli bir düzeyde kullanılabileceği belirlenmiştir.
8. %82 lik oranla tamamen hedef dilde öğretim yapılmasının çekimser öğrencilerin kaygı durumunu arttırıp güdüsünü düşürdüğü görülmüştür.
9. %72 lik oranla yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili kullanımının öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etken olduğu tespit edilmiştir.
10. Ancak %58 lik oranla yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda her zaman hedef dil kullanılması gerektiği görüşüne varılmıştır.

Görüşme formundan elde edilen verilere göre;

1. Yabancı dil öğretimi yapılırken ana dilinin kullanımının destekleyici olduğu saptanmıştır. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımının öğrenciyi destekleyici, rahatlatıcı ve güdüleyici bir etki sağladığı tespit edilmiştir.
2. Görsel ve işitsel araç-gereçlere rağmen konunun öğrenciler tarafından anlaşılmadığı fark edildiğinde ana diline başvurulabileceği fikri saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin duygusal kaygıları, derse karşı güdülenme ve hazırbulunuşluk seviyeleri, anlaşılması zor soyut veya kültürel kavramlar ana diline başvurmak konusunda önemli etkenler olarak belirlenmiştir.
3. Başvurma sıklığının öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine göre değişkenlik gösterebileceği görülmüştür. Ana diline başvurma durumunun dersin herhangi bir anında gerçekleştirilebileceğini ancak yalnızca ihtiyaç durumunda ve dersin geneline yaymadan yapılması gerektiği fikri saptanmıştır.
4. Ana dili kullanımının olumlu etkileri:

-Öğrenci açısından:

Ana dili kullanımının öğrenci açısından birçok faydası bulunduğu belirlenmiştir. Ana dili kullanımının öğrencinin derse karşı duyduğu kaygıyı hafiflettiği, öğrencileri derse karşı güdülediği, öğrencilerin dillerarası kıyaslama yapabilmesine katkı sağladığı, dersi daha verimli hale getirdiği görülmüştür. Anlaşılmayan noktalarda ana dili ile açıklama yapmanın öğrencinin dersten kopmasını ve olumsuz algı geliştirmesini engellediği saptanmıştır. Ana dili kullanımının; erişilmesi zor, kendini öğrenmeye kapatan çekimser öğrencilere ulaşmada destekleyici olduğu görülmüştür.

-Öğretmen açısından:

Bazı zor veya soyut kavramları aktarmada zaman kaybını önleyerek daha çok alıştırma yapılmasını sağladığı ve öğretmenin konuları yetiştirme kaygısını azalttığı saptanmıştır. Derse karşı olumlu bir hava katarak öğretmeni rahatlattığı sonucuna varılmıştır.

-Dersin gidişatı açısından:

Elde edilen verilere göre ana dili kullanımın dersi zenginleştirdiği, derse olumlu bir hava kattığı ve öğrencilerin derse katılımını arttırarak dersin daha verimli işlenmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

-Zaman tasarrufu açısından:

Ana dili kullanımının zaman tasarrufunda olumlu etki sağladığı görülmüştür.

5. Ana dili kullanımının olumsuz etkileri :

-Öğrenci açısından:

Hedef dil öğretimi yapılırken gereğinden fazla ana dili kullanımının öğrencileri hedef dilden uzaklaştırabileceği, öğrencilerin hedef dilde ilerlemesini engelleyebileceği, öğrencileri rahatlığa ve kolaylığa alışırtıracağı saptanmıştır. Rahatlığa alışan öğrencinin hedef dili kullanmayı bırakabileceği, bunun da temel dil becerilerini (okuma, yazma, dinleme ve konuşma) geliştirmede zorluk yaratacağı belirlenmiştir.

-Öğretmen açısından:

Derslerde gereğinden fazla ana dili kullanımının öğretmeni hedefinden şaşırtacağı ve dersi hedefinden çıkaracağı sonucuna ulaşılmıştır.

-Dersin gidişatı açısından:

Gereğinden fazla ana diline başvurmanın dersin gidişatına ve konuların ilerleyişine olumsuz etki edeceği saptanmıştır. Hedef dilden mahrum bırakılan bir dersin hedef dilde ilerleyişi olumsuz etkileyeceği tespit edilmiştir.

-Zaman tasarrufu açısından:

Zaman tasarrufu konusunda genel olarak olumsuz bir görüşe rastlanmamıştır. Ancak her anlatılan konuyu hem ana dili ile hem hedef dil ile açıklayan bir öğretmenin zamanı verimli kullanamayacağı görülmüştür. Her iki dilde açıklama yapmanın zamanın verimsiz kullanımına sebep olacağı belirlenmiştir.

6. Ana dili kullanımını etkileyen değişkenler:

-Öğrenci açısıdan:

Öğrencilerin duygusal durumları (korku, kaygı, gerginlik, heyecan, vb), hazırbulunuşluk düzeyleri, ilgi, istek ve tutumlarının ana dili kullanımına etki eden değişkenler arasında yer aldığı görülmüştür. Ana dili kullanımının duygusal olarak kendini hazır hissetmeyen ve olumsuz algıya sahip olan öğrencileri teşvik edici bir görev üstlendiği belirlenmiştir.

-Öğretmen açısından:

Hedef dile hakimiyetin, deneyim ve derse hazırlık durumunun ana dili kullanımını etkileyen değişkenler arasında olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca ders saatlerinin yetersizliği ve konu yoğunluğu sebebiyle de öğretmenin ana diline başvurma konusunda istekli olabileceği saptanmıştır.

-Dersin gidişatı açısından:

Dersin tıkandığı, konu ilerleyişinin durduğu durumlarda ana dili kullanımının olumlu etki sağlayacağı tespit edilmiştir.

-Zaman tasarrufu açısından:

Zaman tasarrufu sağladığı fikrine varılmıştır. Anlaşılması zor, soyut kavramların veya hedef dildeki kültürel olguların aktarılmasında ana dili kullanımının gerekli olduğu ve zaman tasarrufuna destek olduğu belirlenmiştir.

5.2. Öneriler

1. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımının karmaşık yapı ve kavramların açıklanmasında öğrenme hızını ve güdülenmeyi arttırdığı, zaman tasarrufu sağladığı, hazırbulunuşluk düzeyi düşük ve çekimser öğrencilere ulaşma imkanı verdiği için yerinde ve belli bir düzeyde kullanılması önerilebilir.
2. Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntem, teknik ve yaklaşımların ana dili kullanımına yer vermesi önerilebilir.

3. Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımını reddeden öğretmenlerin derslerde ana dili kullanımına daha sıcak bakması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Abu-Melhim, A. (2009). Re-evaluating the effectiveness of the audio-lingual method in teaching English to speakers of other languages. *International Forum of Teaching and Studies*, *5*(2), 39-45.

Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 13, 343-361.

Aksan, D. (1998/2003). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim I.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aktaş, T. ve İşigüzel, B. (2014). Yabancı dil öğretiminde yapılandırmacı kuram. *Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 128-145.

Alptekin, M. ve Alptekin, C. (1984). The question of culture: EFL teaching in non-english-speaking countries. *ELT Journal, 38*(1), 14-20.

Aslan, E. ve Tavşancıl, E. (2001). *İçerik analiz ve uygulama örnekleri.* İstanbul: Epsilon.

Aşıcı, M. (2004). *Çocuğum okuryazar oluyor.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* 1, 19-30.

Bear, J. M. (1991). Yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilmesinde çeviri derslerinin yeri. *Hacettepe Üniversitesi Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi*, 1, 227-235.

Biçer, N. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ana dilinin etkisi. *Electronic Turkish Studies,* 12(14), 41-58.

Bilal, D. (2011). *Dil edinimi ve çeviriye etkileri.* Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Bozkurt Anşın, S. (1994). *Yabancı dil olarak Fransızcanın öğretimi ve dil-kültür bağıntısı.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Batı Dilleri ve Edebiyatları Bilim Dalı, İstanbul.

Boztaş, İ. (1996). Çevirinin yabancı dil öğretimine katkıları. *Ankara Hacettepe Univesity Journal of Translation Studies,* 6, 292-296.

Büyükkarcı, K. (2009). Görev temelli öğretim yöntemine eleştirel bir bakış. *Kastamonu Education Journal, 17(1),* 313-320.

Calp, M. (2017). Yabancılara Türkçe öğretiminde alternatif bir yöntem: İşitsel-dilsel yöntem. *International Journal of Languages' Education and Teaching, 5*(4), 611-633.

Caroll, D. W. (2008). *Psychology of language.* Canada: Thomson Wadsworth.

Castellotti, V. (2001). *La langue maternelle en classe de langue étrangère*, Paris: CLÉ International.

Clifford, T. M. (1980). *Psikolojiye giriş.* H. Arıcı vd., (Çev.), Ankara: Meteksan Yayınları.

Cook, V. (2001). Using the first language in the classroom. *The Canadian Modern Language Review, 57*(3), 402-423.

Çakır, T. (2013). Çocukta dil gelişimi ve kuramsal yaklaşımlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 7, 110-134.

Çelebi, M. D. (2006). Türkiye'de anadili eğitimi ve yabancı dil öğretimi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 1(21), 285-307.

Deller, S. ve Rinvolucri, M. (2002). *Using the mother tongue; making the most of learner's language.* London: English Teaching Professional Delta Publishing.

Demiral, S. ve Kaya, M. (2015). Yabancı dil öğretim yöntemleri: Fransızca öğretimi çerçevesinde bir inceleme. (Turkish studies ınternational periodical for the languages). *Literature and History of Turkish or Turkic,* 10(3), 331-342.

Demircan, Ö. (1988). *Dünden bugüne Türkiye'de yabancı dil.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Demircan, Ö. (1990). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları.

Demirel, Ö. (2021). *Yabancı dil ögretimi-dil pasaportu, dil dosyası, dil biyografisi.* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Deniz, B. (2011). Dil edinimi ve çeviriye etkileri. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Edebiyatı, Sakarya.

Doğan, C. (2012). *Sistematik yabancı dil öğretim yaklaşımı ve yöntemleri.* İstanbul: Ensar Neşriyat.

Dujmović, M. (2014). The ways of using mother tongue in english language teaching. *International Journal of Language and Linguistics, 2*(1), 38-43.

Durmuş, M. (2019). Yabancı dil öğretimi sınıflarında ana dilinin yeri. *Sakarya University Journal of Education,* 9(3), 567-577.

Ekawati, A. D. (2017). The effect of TPR and audio-lingual method in teaching vocabulary viewed from students' IQ. *Journal of ELT Research,* 2(1), 55-67.

Ercan Demirel, E. E. (2016). Dil gelişimi ve kuramları. N. Sargın vd., (ed.). *Eğitim ve psikolojiden yansımalar* (s.125-135). Konya: Çizgi Kitabevi.

Erdem, M. D., Gün, M. ve Sever, P. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yöntem seçimi ve alternatif yöntemler. *Turkish Studies,* 10(11), 549-566.

Erdoğan, S. (2015). *Use of l1 in EFL classes and teachers' and learners' opinions on the issue (A case study in a Turkish state primary school).* Yüksek Lisans Tezi. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngilizce Öğretmenliği Bölümü, Ankara.

Genç, B. (2013). Öğrenme kuramlarına göre çocuklara yabancı dil öğretimi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi,* 3(2), 37-50.

Girard, D. (1972). *Linguistigue appliguée et didactique des langues.* Paris: A.Colin-Longman.

Göçen, G. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimde yöntem. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 18, 23-48.

Gökçe, O. (1995). *İçerik çözümlemesi.* Konya: Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Gömleksiz, M. N. ve Elaldı, Ş. (2011). Yapılandırmacı yaklaşımda yabancı dil öğretimi. *Turkish Studies,* 443-454.

Gülmez, G. (1993). *Méthodes d'enseignement du Français langue étrangère (Fransızca öğretim yöntemleri),* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, no:288.

Güneş, F. (2011). Dil öğretim yaklaşımları ve Türkçe öğretimindeki uygulamalar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8*(15), 123-148.

Gürkan, T. (1986). Çocuğun dil gelişimi ve eğitiminde ailenin rolü. *Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı* (s.27-41), Ankara: Ankara Üniversitesi Eğtim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Hengirmen, M. (2006). *Yabancı dil öğretim yöntemleri ve TÖMER yöntemi.* Ankara: Engin Yayınevi.

İşcan, A. (2011). Yabancılara Türkçe öğretiminde suggestopedianın (telkin yöntemi) kullanımı. turkish studies - international periodical for the languages. *Terature and History of Turkish or Turkic, 6*(1) , 1317-1322.

Kara, Ş. (2004). Ana dil edinimi ve erken yaşta yabancı dil öğretimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(2), 295-314.

Karaağaç, Ö. (2014). *The use and functions of mother tongue in ELF classes.* Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Dil Öğretimi Anabilim Dalı, Denizli.

Kayalı, Y. (2015). Dilbilgisi-çeviri yöntemi ve sanskrit dili öğretiminde dilbilgisi-çeviri yönteminin kullanımı. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, 49,* 225-229.

Kuşçu, E. (2016). İkinci yabancı dil Fransızca öğretimi ve salut! 10. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29*(1), 153-166.

Larsen Freeman, D. (1986). *Techniques and principles in language teaching*. Hong Kong. Oxford University Press: 72-86.

Larsen Freeman, D. (2000). *Techniques and principles in language teaching.* 2nd Ed. UK: Oxford.

Larsen Freeman, D. (2003). *Techniques and principles in language teaching.* Oxford University, Oxford.

Littlewood, W. ve Yu, B. (2009). First language and target language in the foreign language classroom. *Language Teaching, 44*(1), 64-77.

Memiş, M. R. ve Erdem, M. D. (2013). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler. *Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler. Turkish Studies, 8*(9), 297-319.

Nunan, D. (1989). *Designing tasks for the communicative classroom.* UK: Cambridge University Press, Cambridge.

Nurlu, M. (2019). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi görüşler- projeler- etkinlikler-öneriler.* Ankara: Kalemkitap.

Odlin, T. (1989). *Language transfer: cross-linguistic ınfluence in language learning.* Cambridge: Cambridge University Press.

Oflaz, Ö. (2009). *Teachers and students' views on using mother tongue in ELT classrooms (a Case Study at Gaziantep University.).* Unpublished Master's Thesis. University of Gaziantep Graduate School of Social Sciences Department of English Language Teaching.

Öncül, V. (2022). Çocuk dil ediniminde söz dizimi gelişimi. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (Özel Sayı 11), 1-14.

Özçelik, N. (2013). Yabancı dil Fransızca sınıfında ana dil kullanımı. Turkish studies - international periodical for the languages. *Literature and History of Turkish or Turkic, 8*(10), 541-553.

Özdemir, E. (2006). *Yabancı dil öğretiminde yeni yönelimler*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Adana.

Richards, J. C. ve Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and methods in language teaching*. New York: Cambridge University Press.

Sabb, J. E. (2011). *Use of the first language in the adult english language learner classroom.* University of Texas at Austin. Report.

Sakaoğlu, N. (1991). *Osmanlı eğitim tarihi.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Sarıca, N. (2014). Ana dili ediniminde bireysel eşleştirme (idiosyncrasie) ve ikinci dil öğreniminde dilden dile aktarım. *International Journal of Language Academy, 2*(4), 554-563.

Soner, O. (2007). Türkiye'de yabancı dil eğitiminin dünü bugünü. *Öneri Dergisi, 7*(28), 397-404.

Soral, G. (2009). *Anadilden yabancı dile sözcüksel aktarım*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Dil Öğretimi Anabilim Dalı, Ankara.

Şahin, M. (2019). *Görev temelli dil öğretim yöntemi'nin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kullanımı.* Yüksek Lisans Tezi.

T.C. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Bilim Dalı, Nevşehir.

Şahin, Y. (2013). *Farklı boyutlarıyla yabancı dil öğrenimi ve öğretimi*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Şavlı, F. ve Kalafat, S. (2014). Yabancı dil derslerinde ana dili kullanımı üzerine öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Electronic Turkish Studies, 9*(3), 1367-1385.

Şenel, M. (2010). Should foreign language teaching be supported by mother tongue?. *Journal of Language and Linguistic Studies, 6*(1), 110-120.

Şimşek, M. R. (2009). *Dilbilgisi kavramlarının öğretiminde ana dil kullanımının öğrenci başarısına etkileri.* Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir.

Şimşek, M. R. (2011). Yabancı dil öğretiminde ana dil kullanımı: ne zaman, ne kadar, neden. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6*(1), 1-14.

Şimşek, M. R. (2012). Erek dilin dilbilgisi öğretimine kavram-temelli bir yaklaşım: anadil destekli dil öğrenme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4*(7), 1-24.

Tekeli, İ. ve İlkin, S. (1993). *Osmanlı imparatorluğu'nda eğitim ve bilgi üretim sisteminin oluşumu ve dönüşümü.* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları. VII. Dizi Sayı 154.

Temel, F. Z., Bekir, H. ve Yazıcı Z. (2014). Erken çocuklukta dil edinimi. Ankara: Vize Yayınları.

Topses, G. (2003). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tosun, C. (2006). Yabancı dil öğretim ve öğreniminde eski ve yeni yöntemlere yeni bir bakış. *Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Journal of Arts and Sciences, 5*, 79-88.

Tümen Akyıldız, S. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları* (ss.139-155) A. Doğanay ve O. Kutlu (Ed.), Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Wang, C. (2006). *Designing communicative tasks for college English courses: a dessertation submitted as a partial fulfillment for the degree of M.A.* in English Language and Literature. School of Foreign Languages and Literature Chongqing

University & Yangtze Normal University, China. (www.asian-efl-journal.com/thesis_Wang_Cheng_jun.pdf) (23.08.2008)

Willis, J.R. (2004). "An Overview of Task- Based Instruction: From Theories to Practices", Task- Based Instruction in Foreign Language Education Practices and Programs, Ed.: Leaver, Betty L., Willis, Jane R., Washington, D. C., Georgetown University Press.

Yıldırım, R. ve Mersinligil, G. (2012). Use of mother tongue in ELT classes: when and why?. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6*(6), 131-142.

Yorulmaz, M. (2009). *Göreve dayalı öğretim yönteminin Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinde kullanılmasının avantajları.* Yüksek Lisans Tezi. T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yabancı Diller Eğitimi Ana Bilim Dalı İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Edirne.

EKLER

EK 1. Anket Formu

Anket Formu

Tarih : ...../...../.....

Bu anket Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Fransızca Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında yürütülen "**Yabancı Dil Öğretiminde Ana Dili Kullanımı"** konulu araştırmada ..... okullarında eğitim veren yabancı dil öğretmenleri için hazırlanmıştır. Kişisel biligilerin korunması amacıyla araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel bilgieri hiçbir şekilde istenmeyecektir. Araştırmamıza sağladığınız katılım ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

Öğretmenin;
Alanı:
Kıdem yılı :

1. **Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı doğru bir yaklaşımdır.**
   - ❑ Evet
   - ❑ Hayır
2. **Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımı yabancı dilde ilerlemeyi ..... etkiler.**
   - ❑Olumlu
   - ❑Olumsuz
3. **Öğrencilerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır.**
   - ❑Evet
   - ❑Hayır
4. **Öğretmenlerin yabancı dil seviyesi ile ana dili kullanımı arasında doğru orantı vardır.**
   - ❑ Evet
   - ❑ Hayır
5. **Anlatılacak konunun zorluğu, kolaylığı, karmaşıklığı, vb. ana dili kullanımı oranını etkiler.**
   - ❑ Evet
   - ❑ Hayır
6. **Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda her zaman hedef dil kullanılmalıdır.**
   - ❑ Evet
   - ❑ Hayır
7. **Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili belirli bir düzeyde kullanılabilir.**
   - ❑ Evet
   - ❑ Hayır
8. **Öğrencilerin yabancı dile hakimiyetleri arttıkça ana dili kullanımı azalır.**
   - ❑ Evet
   - ❑ Hayır
9. **Tamamen hedef dilde öğretim yapılması çekimser öğrencilerin kaygı durumunu arttırıp güdüsünü düşürür.**
   - ❑ Evet
   - ❑ Hayır
10. **Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dili kullanımı öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etkendir.**
    - ❑ Evet
    - ❑ Hayır

Anket bitmiştir, katılımınız için teşekkür ederim.

Ek 2. Görüşme Formu

Öğretmenlerle Yabancı Dil öğretiminde Ana Dili kullanımı Üzerine Görüşme Formu

Araştırma Amaçları:

1. Yabancı dil öğretimi yapılan sınıflarda ana dilinin yerini belirlemek
2. Yabancı dil öğretmenlerinin öğretim yaparken ana diline başvurma konusundaki görüşlerini belirlemek
3. Ana diline hangi durumlarda ve ne kadar sıklıkla başvurulması gerektiğini saptamak

Değerli Meslektaşım,

Yabancı dil öğretiminde ana dili kullanımının işlevi üzerine bir araştırma yapıyorum ve bu konuda siz değerli meslektaşım ile bir görüşme yapmak istiyorum. Bu görüşmede amacım yabancı dil öğretmenlerinin öğretim esnasında ana dili kullanımı üzerine görüşlerini belirlemektir. Bu görüşmelerden elde edeceğim verilerin yabancı dil öğretimine katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

Vereceğiniz bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgileriniz kesinlikle gizli tutulacaktır.

Görüşme yaklaşık olarak 10 dakika sürecektir.

SORULAR:

Yabancı dil öğretiminde;

1. Ana dili kullanımına başvurulmalı mıdır? Neden?

2. Ana diline hangi durumlarda başvurulabilir?

3. Ana diline ne kadar sıklıkla başvurulabilir?

4. Ana dili kullanımının olumlu etkileri nelerdir?
   - Öğrenci açısından
   - Öğretmen açısından
   - Dersin gidişatı açısından
   - Zaman tasarrufu açısında
5. Ana dili kullanımının olumsuz etkileri nelerdir?
   - Öğrenci açısından
   - Öğretmen açısından
   - Dersin gidişatı açısından
   - Zaman tasarrufu açısından

6. Hangi değişkenler ana dili kullanımını etkiler?
   - Öğrenci açısından
   - Öğretmen açısından
   - Dersin gidişatı açısından
   - Zaman tasarrufu açısından

Ek 3. Görüşme Formu SPSS Verileri

Statistics

		Yabancı dil öğretiminde ana diline başvurulmalı mıdır ?	Neden ?	Ana diline hangi durumlarda başvurulabilir	Ana diline ne kadar sıklıkla başvurulabilir ?	Ana dili kullanımının olumlu etkileri nelerdir ?öğrenci açısından	Ana dili kullanımının olumlu etkileri nelerdir ?öğretmen açısından	Ana dili kullanımının olumlu etkileri nelerdir ?dersin gidişatı açısından	Ana dili kullanımının olumlu etkileri nelerdir ?zaman tasarrufu açısından	Ana dili kullanımının olumsuz etkileri nelerdir ?öğrenci açısından	Ana dili kullanımının olumsuz etkileri nelerdir ?öğretmen açısından	Ana dili kullanımının olumsuz etkileri nelerdir ?dersin gidişatı açısından	Ana dili kullanımının olumsuz etkileri nelerdir ?zaman tasarrufu açısından	Hangi değişkenler ana dili kullanımını etkiler ?öğrenci açısından	Hangi değişkenler ana dili kullanımını etkiler ?öğretmen açısından	Hangi değişkenler ana dili kullanımını etkiler ?dersin gidişatı açısından	hangi değişkenler ana dili kullanımını etkiler ?zaman Tasarrufu açısından
N	Valid	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Frequency Table

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE ANA DİLİNE BAŞVURULMALI MIDIR ?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KESİNLİKLE BAŞVURULMALIDIR	4	20,0	20,0	20,0
	EN ASGARİ DÜZEYDE BAŞVURULMALIDIR	13	65,0	65,0	85,0
	BAŞVURULMAMALIDIR	3	15,0	15,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

NEDEN

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ÖĞRENİCİYİ DERSE KATMAK	3	15,0	15,0	15,0
	ÖZGÜVEN EKSİKLİĞİ VE KAYGI	2	10,0	10,0	25,0
	ANLAŞILMASI GÜÇ KONU VE KAVRAMLAR	12	60,0	60,0	85,0
	ANA DİLİNDE DÜŞÜNMEYE DEVAM ETMEYE SEBEPTİR	3	15,0	15,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

ANA DİLİNE HANGİ DURUMLARDA BAŞVURULABİLİR

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ANLAŞILMASI ZOR KAVRAMLARDA	9	45,0	45,0	45,0
	HAZIRBULUNUŞLUK YETERSİZLİĞİNDE	2	10,0	10,0	55,0
	GÜDÜLENME ZAYIFLIĞI VE SIKILMA DURUMLARI	3	15,0	15,0	70,0
	ÖĞRENİCİNİN DUYGUSAL KAYGILARINDA	3	15,0	15,0	85,0
	HİÇBİR DURUMDA	3	15,0	15,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

ANA DİLİNE NE KADAR SIKLIKLA BAŞVURULABİLİR ?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	DERSİN HEDEFİNİ AŞMAYACAK ŞEKİLDE	6	30,0	30,0	30,0
	İHTİYAÇ DURUMUNDA	4	20,0	20,0	50,0
	ÇOK NADİR	2	10,0	10,0	60,0
	HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYİNE GÖRE	1	5,0	5,0	65,0
	5-10 DK ARASI	4	20,0	20,0	85,0
	HİÇ BAŞVURULMAMALI	3	15,0	15,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

ANA DİLİ KULLANIMININ OLUMLU ETKİLERİ NELERDİR ?Öğrenci Açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	DİLLER ARASI KIYASLAMAYA DESTEK	2	10,0	10,0	10,0
	KONUYU ANLAMA VE DERSE KATILIMI ARTTIRMA	11	55,0	55,0	65,0
	KAYGI DÜZEYİNİ DENGELEME	4	20,0	20,0	85,0
	İSTEK VE MERAK ARTTIRMA	3	15,0	15,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

ANA DİLİ KULLANIMININ OLUMLU ETKİLERİ NELERDİR ?Öğretmen açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	DAHA ÇOK ÖĞRENİCİYE ULAŞMA	6	30,0	30,0	30,0
	KOLAYLIK	2	10,0	10,0	40,0
	DAHA KISA SÜREDE BİLGİ AKTARMA	11	55,0	55,0	95,0
	İLGİ DÜZEYİ SAPTAMA	1	5,0	5,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

ANA DİLİ KULLANIMININ OLUMLU ETKİLERİ NELERDİR ?Dersin Gidişatı Açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	DERSE KATILIMI ARTIŞI	6	30,0	30,0	30,0
	KONULARIN PEKİŞMESİ	3	15,0	15,0	45,0
	DERSE OLUMLU HAVA KATMA	8	40,0	40,0	85,0
	ZAMAN İSRAFINI ÖNLEME	3	15,0	15,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

ANA DİLİ KULLANIMININ OLUMLU ETKİLERİ NELERDİR ?Zaman Tasarrufu Açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	OLUMLU	20	100,0	100,0	100,0

ANA DİLİ KULLANIMININ OLUMSUZ ETKİLERİ NELERDİR ?Öğrenci Açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KOLAYCILIK VE TEMBELLİK	12	60,0	60,0	60,0
	HEDEF DİLDE İLERLEYEMEME	8	40,0	40,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

ANA DİLİ KULLANIMININ OLUMSUZ ETKİLERİ NELERDİR ?Öğretmen açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KOLAYCILIK	4	20,0	20,0	20,0
	HEDEFTEN KOPMA	7	35,0	35,0	55,0
	HEDEF DİLDE GERİLEME	5	25,0	25,0	80,0
	ÖĞRENCİLERDE İLERLEME GÖREMEME	4	20,0	20,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

ANA DİLİ KULLANIMININ OLUMSUZ ETKİLERİ NELERDİR ?Dersin Gidişatı Açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	HEDEFTEN KOPMA	10	50,0	50,0	50,0
	HEDEF DİLDE GERİLEME	8	40,0	40,0	90,0
	VERİMSİZ DERS	2	10,0	10,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

ANA DİLİ KULLANIMININ OLUMSUZ ETKİLERİ NELERDİR ?Zaman Tasarrufu Açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	OLUMSUZ ETKİSİ YOK	13	65,0	65,0	65,0
	VERİMLİ KULLANILMAZSA ZAMAN İSRAFI SEBEBİDİR	7	35,0	35,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

HANGİ DEĞİŞKENLER ANA DİLİ KULLANIMINI ETKİLER ?Öğrenci Açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	HAZIRBULUNUŞLUK	14	70,0	70,0	70,0
	İLGİ VE İSTEK	4	20,0	20,0	90,0
	DERSE HAZIRLIKLI GELME	2	10,0	10,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

HANGİ DEĞİŞKENLER ANA DİLİ KULLANIMINI ETKİLER ?Öğretmen Açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	HEDEF DİLE HAKİMİYET	6	30,0	30,0	30,0
	MÜFREDAT YOĞUNLUĞU VE ZAMAN	6	30,0	30,0	60,0
	DERSE HAZIRLIKLI GELME(ME)	3	15,0	15,0	75,0
	TECRÜBESİZLİK VE ZAMANI VERİMLİ KULLANAMAMA	5	25,0	25,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

HANGİ DEĞİŞKENLER ANA DİLİ KULLANIMINI ETKİLER ?Dersin Gidişatı Açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ANLAŞILMAYAN KAVRAMLARDA	16	80,0	80,0	80,0
	ÖĞRENCİ DİKKATİ DERSTEN KOPTUĞUNDA	4	20,0	20,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

HANGİ DEĞİŞKENLER ANA DİLİ KULLANIMINI ETKİLER ?Zaman Tasarrufu Açısından

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ZOR KAVRAMLARIN AÇIKLANMASINDA ZAMAN TASARRUFU ETMEK	12	60,0	60,0	60,0
	MÜFREDAT YOĞUNLUĞU VE ZAMANIN VERİMLİ KULLANIMI	8	40,0	40,0	100,0
	Total	20	100,0	100,0	

EK 4. Anket ve Görüşme Formu İzin Belgeleri

T.C.
EDİRNE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-56569733-44-45158843 07.03.2022
Konu : Anket İzni

MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 25/02/2022 tarihli ve 221676 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Fransızca Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Burçin YAVAŞ' ın İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze bağlı Edirne İli Merkez ve İlçelerinde bulunan Tüm Resmi/Özel Lise öğretmenlerine yönelik uygulamak istediği **"Yabancı Dil Öğretiminde Ana Dili Kullanımı"** konulu anketinin uygun görüldüğüne ilişkin 04/03/2022 tarihli ve 45053424 sayılı Valilik Onayı ve Veri Toplama Araçları ekte gönderilmiştir.

Anket çalışması kapsamında uygulamaya dahil edilen öğretmenlere gönüllülük esasına dayanılarak, eğitim öğretimi aksatmayarak, kurum müdürlüğünün denetiminde, tüm sorumluluğun uygulayıcıda olması, çalışma esnasında onaylı evrakların kullanılması ve araştırma sonunda oluşturulacak raporun basılı ve dijital olarak Müdürlüğümüzle paylaşılması kaydıyla uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Dr. Önder ARPACI
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1- Valilik Onayı (1 sayfa)
2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)
3- Katılımcı Formu (1 sayfa)
4- Veri Toplama Araçları (3 sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Çavuşbey Mah.Hükümet Aralığı No:4 Vilayet yanı Edirne
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: Necat SENGÖR Bigisayar İşletmeni
Telefon No : 0 (284) 212 61 22
Unvan : Bilgisayar İşletmeni
E-Posta: bilgiislemegitek22@meb.gov.tr
İnternet Adresi: edirne.meb.gov.tr Faks:2842126126
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 3751-a4e8-3de7-aa87-3044 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
EDİRNE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-56569733-44-45053424 04/03/2022
Konu : Anket İzni

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2020/02 sayılı Genelgesi
b) Marmara Üniversitesi Rektörlüğü'nün 25/02/2022 tarihli ve 221676 sayılı yazısı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Fransızca Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Burçin YAVAŞ' ın İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze bağlı Edirne İli Merkez ve İlçelerinde bulunan Tüm Resmi/Özel Lise öğretmenlerine yönelik uygulamak istediği **"Yabancı Dil Öğretiminde Ana Dili Kullanımı"** konulu araştırma çalışması kapsamında yer alan veri toplama araçları Anket Değerlendirme Komisyonu'nca incelenmiştir.

Makamınızca uygun görüldüğü takdirde, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı Fransızca Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Burçin YAVAŞ' a ait anket çalışmasının; 2021-2022 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar Edirne İli Merkez ve İlçelerinde bulunan Tüm Resmi/Özel Lise öğretmenlerine gönüllülük esası gözetilerek, eğitim öğretimi aksatmamak, okul müdürlüğünün denetiminde ve tüm sorumluluğun uygulayıcıda olması kaydı ile uygulanmasını olurlarınıza arz ederim.

Dr. Önder ARPACI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

Ali UYSAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Çavuşbey Mah.Hükümet Aralığı No:4 Vilayet yanı Edirne
Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: Necat SENGÖR Bigisayar İşletmeni
Telefon No : 0 (284) 212 61 22
Unvan : Bilgisayar İşletmeni
E-Posta: bilgiislemegitek22@meb.gov.tr
İnternet Adresi: edirne.meb.gov.tr Faks:2842126126
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden e3d5-0efd-3e0c-8ab5-795f kodu ile teyit edilebilir.